

กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐
(พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔)
ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ
(พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

๓๗๙.๕๙๓

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส ๖๙๑ ก

กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔)

ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙)

กรุงเทพฯ : สกศ., ๒๕๕๑.

๘๘ หน้า

ISBN ๙๗๘-๙๗๔-๕๕๙-๒๗๓-๕

๑. นโยบายการศึกษา ๒. ชื่อเรื่อง

กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙)

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ ๓๘ / ๒๕๕๑

พิมพ์ครั้งที่ ๑

มิถุนายน ๒๕๕๑

จำนวนพิมพ์

๕,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์เผยแพร่โดย

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

๙๙/๒๐ ถนนสุขุมวิท แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ ต่อ ๒๔๒๖

โทรสาร ๐ ๒๖๖๙ ๗๗๓๖

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

โทร. ๐ ๒๒๑๕ ๑๙๙๑-๒

โทรสาร ๐ ๒๒๑๘ ๓๕๕๗

คำนำ

ด้วยเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาอย่างครอบคลุม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกๆ ด้าน ประกอบกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) และการทบทวนสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาที่ผ่านมา รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของบริบทต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของประเทศ ได้นำมาสู่การจัดทำกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ฉบับนี้ เพื่อวางกรอบยุทธศาสตร์และการดำเนินงานในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ให้มีทิศทางที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และแนวนโยบายอื่น ๆ ของการพัฒนาประเทศ ในระยะเวลา ๕ ปี

ในการนี้ สภาการศึกษาได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจจัดทำกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ขึ้น เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าว โดยมี ดร.สุวัฒน์ เงินฉ่ำ กรรมการสภาการศึกษา เป็นประธานอนุกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นอนุกรรมการ

กระบวนการจัดทำกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) เริ่มต้นจากการศึกษา รวบรวมข้อมูล ควบคู่กับการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้อง และนำมาสังเคราะห์เพื่อจัดทำ (ร่าง) นำเสนอคณะอนุกรรมการพิจารณาให้ความเห็น การสัมมนาและรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อร่วมกันพัฒนา(ร่าง)กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำเสนอสภาการศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๐ และคณะรัฐมนตรีอนุมัติกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าวต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอขอบคุณคณะอนุกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจจัดทำกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น/เสนอแนะและให้ความร่วมมือการดำเนินงาน จนกระทั่งการจัดทำกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาฯ สำเร็จด้วยดี

(นายอรุณ จันทวานิช)
เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ค
ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ	๑
• เหตุผลและความจำเป็น	๑
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐	๑
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕	๑
แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙)	๑
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔)	๒
กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา	๒
ปัญหาการจัดการศึกษา	๓
นโยบายรัฐบาล	๔
ส่วนที่ ๒ สภาพแวดล้อมและการพัฒนาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา	๕
๒.๑ สภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงทั้งในและต่างประเทศ	๕
๒.๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ	๕
๒.๑.๒ ด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม	๗
๒.๑.๓ ด้านการเมือง การปกครอง	๘
๒.๑.๔ ด้านประชากร	๑๐
๒.๑.๕ ด้านสาธารณสุข	๑๒
๒.๑.๖ ด้านสิ่งแวดล้อม	๑๓
๒.๑.๗ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	๑๔
๒.๒ สรุป	๑๖
ส่วนที่ ๓ ผลการพัฒนาการศึกษา	๑๗
๓.๑ ระดับ/ประเภทการศึกษา	๑๗
๓.๑.๑ การศึกษาปฐมวัย (๐-๕ ปี)	๑๗
๓.๑.๒ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	๑๘
๓.๑.๓ การอาชีวศึกษา	๒๑
๓.๑.๔ การอุดมศึกษา	๒๓

	หน้า
๓.๑.๕ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	๒๕
๓.๑.๖ การศึกษาเฉพาะทาง	๒๖
๓.๑.๗ การศึกษาของแรงงาน	๒๗
๓.๑.๘ การพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้	๒๗
๓.๑.๙ การศึกษาด้านสุขภาพ คุณธรรม จริยธรรม	๒๙
๓.๑.๑๐ การศึกษาเพื่อส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา	๓๐
๓.๑.๑๑ ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา	๓๐
๓.๒ การบริหารและการจัดการการศึกษา	๓๒
๓.๒.๑ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารและการจัดการศึกษา	๓๒
๓.๒.๒ การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา	๓๓
๓.๒.๓ การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๓๔
๓.๒.๔ การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน	๓๔
๓.๓ โครงสร้างพื้นฐานและกลไกการจัดการศึกษา	๓๕
๓.๓.๑ มาตรฐานและการประกันคุณภาพ	๓๕
๓.๓.๒ การผลิตและพัฒนาครู/มาตรฐานวิชาชีพ	๓๖
๓.๓.๓ ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	๓๘
๓.๓.๔ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	๓๙
๓.๓.๕ การวิจัยและพัฒนาการศึกษา	๔๑
๓.๔ สรุป	๔๒
ส่วนที่ ๔ การวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษา	๔๔
• จุดแข็ง	๔๔
• จุดอ่อน	๔๔
• โอกาส	๔๖
• อุปสรรค	๔๗
• สรุป	๔๘
ส่วนที่ ๕ ประเด็นที่ต้องพัฒนา	๔๙
๕.๑ การศึกษาปฐมวัย	๔๙
๕.๒ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	๔๙
๕.๓ การอาชีวศึกษา	๕๐
๕.๔ การอุดมศึกษา	๕๐

	หน้า
๕.๕ การศึกษานอกระบบ/นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย	๕๐
๕.๖ การจัดการศึกษาเฉพาะทาง	๕๐
๕.๗ การศึกษาเอกชน	๕๐
๕.๘ การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๕๑
๕.๙ การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้	๕๑
๕.๑๐ การจัดการศึกษาในพื้นที่ประสบภาวะวิกฤติและภัยพิบัติ	๕๑
๕.๑๑ การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา	๕๑
๕.๑๒ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต	๕๑
๕.๑๓ การบริหารจัดการการจัจัดสรรและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา	๕๒
๕.๑๔ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศและเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน กับนานาชาติ	๕๒
๕.๑๕ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา	๕๒
๕.๑๖ การศึกษาเพื่อส่งเสริมระบบทรัพย์สินทางปัญญา	๕๒
๕.๑๗ การวิจัยและพัฒนาการศึกษา	๕๒
๕.๑๘ ความร่วมมือระหว่างประเทศ	๕๓
๕.๑๙ กฎหมายการศึกษา	๕๓
ส่วนที่ ๖ กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙)	๕๔
๖.๑ กรอบแนวคิด	๕๔
๖.๒ วิสัยทัศน์	๕๔
๖.๓ วัตถุประสงค์	๕๔
๖.๔ เป้าหมายปี ๒๕๕๔	๕๕
๖.๕ นโยบาย	๕๖
๖.๖ ยุทธศาสตร์และการดำเนินงาน	๕๗
• พัฒนาการศึกษাপฐมวัย	๕๘
• พัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๕๘
• พัฒนาการอาชีวศึกษา	๕๙
• พัฒนาการอุดมศึกษา	๖๐
• พัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบ/นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย	๖๑
• ส่งเสริมการจัดการศึกษาเฉพาะทาง	๖๑
• พัฒนาการศึกษาเอกชน	๖๒
• ส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๖๒

	หน้า
• พัฒนาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้	๖๓
• พัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ประสบภาวะวิกฤติและภัยพิบัติ	๖๔
• ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นครูดี ครูเก่ง และครูคุณธรรม	๖๔
• พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมการดำรงชีวิตในบริบทของสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	๖๖
• เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการจัดสรรและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา	๖๗
• การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันกับนานาประเทศ	๖๗
• พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา	๖๘
• พัฒนาการศึกษาเพื่อส่งเสริมระบบทรัพย์สินทางปัญญา	๖๙
• ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนการศึกษา	๗๐
• พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ	๗๑
• พัฒนากฎหมายการศึกษา	๗๑
๖.๗ บทบาทขององค์กรและสถาบัน	๗๒
๖.๗.๑ ครอบครัว	๗๒
๖.๗.๒ สถานศึกษา	๗๓
๖.๗.๓ เขตพื้นที่การศึกษา	๗๓
๖.๗.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๗๓
๖.๗.๕ สถาบันทางสังคม	๗๔
๖.๗.๖ ราชการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	๗๔
๖.๗.๗ สื่อมวลชน	๗๔
๖.๘ การนำกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาสู่การปฏิบัติ	๗๕
เอกสารอ้างอิง	๗๖
คณะอนุกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจจัดทำกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา	๗๙
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔)	

ส่วนที่ ๑

ส่วนนำ

เหตุผลและความจำเป็น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่นด้วย การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ ภูมิหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เป็นต้น

ในการนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดบทบัญญัติไว้ในหมวดต่างๆ ทั้งในเรื่องของความมุ่งหมายและหลักการ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา บทบัญญัติดังกล่าวส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทยทั้งระบบ

คณะรัฐมนตรีได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙) ซึ่งเป็นแผนระยะยาวภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวที่ใช้เป็นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรทางการศึกษาทั้งในระดับกระทรวง เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ที่เน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาโดยมีวัตถุประสงค์และแนวนโยบาย ดังนี้

๑. พัฒนาคอนยารอบด้านและสมดุล แผนนโยบาย (๑) พัฒนาทุกคนให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ (๒) ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อผู้เรียน (๓) ปลุกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ (๔) พัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขัน

๒. สร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ แผนนโยบาย (๑) พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของคน (๒) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และ (๓) สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้

๓. พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม แผนนโยบาย (๑) ส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม (๒) จำกัด ลด ขจัดปัญหาทางโครงสร้างเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (๓) พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ (๔) จัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ได้กำหนด วิสัยทัศน์ประเทศไทย มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) “คนไทยมีคุณธรรมนำความรู้ รอบรู้เท่าทันโลก ครอบคลุมรอบรู้ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาลดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้ตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย โดยเพิ่ม (๑) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น ๑๐ ปี (๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของทุกระดับสูงกว่าร้อยละ ๕๕ (๓) เพิ่มกำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๖๐ ของกำลังแรงงานทั่วประเทศ และ (๔) จำนวนบุคลากรด้านการวิจัย ๑๐ คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน ทั้งนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนที่มีคุณธรรมนำความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และสามารถจัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่

กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร โดยด้านสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์และภาษาด้านวัฒนธรรมเกิดการซึมซับวัฒนธรรมสากลมากขึ้น วัฒนธรรมโลกใหม่เป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน มีมาตรฐานและแบบแผนเดียวกันมากขึ้น ประชากรมีการย้ายถิ่นมากขึ้น การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว ลักษณะงานในอนาคตจะมีการกระจาย การผลิตเป็นชิ้นส่วน เรื่องของคุณภาพและประหยัดต้นทุนจะเป็นปัจจัยสำคัญของการผลิตและการแข่งขัน แรงงานและความรู้จึงจำเป็นต่อเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ รวมทั้งการเคลื่อนจากวัยแรงงานสู่วัยสูงอายุมากขึ้นจากผลของการพัฒนาทางการแพทย์ การสาธารณสุขและวางแผนครอบครัว เศรษฐกิจขยายตัวด้านการเงินและการธนาคารอย่างกว้างขวาง เกิดการค้าเสรี การลงทุนข้ามชาติ สถาบันการเงินขนาดใหญ่มีอิทธิพลในระดับโลก วิกฤติการณ์น้ำมันส่งผลต่ออำนาจ การต่อรองของกลุ่มผลประโยชน์

ส่งผลต่อรายได้ของประชากรและของประเทศทั่วโลก ด้านการเมืองที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจ มีอิทธิพลเหนือระดับภูมิภาคภายใต้การรวมกลุ่มของประเทศมหาอำนาจ ลัทธิก่อการร้ายสากลแผ่ขยายไปทั่วโลก มีการทำลายล้างและก่อความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ด้านสิ่งแวดล้อม เกิดการใช้และเผาผลาญทรัพยากรส่งผลให้เกิดกระแสโลกร้อน อุบัติภัยทางธรรมชาติที่รุนแรง เกิดโรคระบาดใหม่ เช่น โรคเอดส์ โรคซาร์ ไข้หวัดนก ที่ต้องหาทางป้องกัน ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการสื่อสาร ที่เจริญรุดหน้าไม่หยุดยั้ง เกิดเครือข่ายเชื่อมโยงถึงกันในพริบตาทั้งด้านข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ ด้วยกลไกจากคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ วิทยุ โดยเฉพาะความรู้มีบทบาทอย่างสำคัญจนกลายเป็นกระแสควบคุมเศรษฐกิจและสังคมโลก เกิดการแข่งขันกันอย่างเสรี เกิดกระแสเศรษฐกิจ-สังคมฐานความรู้เรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มีบทบาทอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ บริบทและปัจจัย ต่าง ๆ ดังกล่าวล้วนมีอิทธิพล ส่งผลต่อการศึกษาที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยที่เน้นในเรื่องของมาตรฐานและคุณภาพ เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ปัญหาการจัดการศึกษา แม้ว่าองค์กร หน่วยงานทางการศึกษา ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ จะได้ดำเนินการจัดการศึกษาภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่โดยภาพรวมพบว่าคนไทยทุกคนยังไม่สามารถรับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ โดยปีการศึกษา ๒๕๔๘ มีคนไทยวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการศึกษาภาคบังคับเพียงร้อยละ ๙๖.๖ ของประชากรกลุ่มอายุ ๖-๑๔ ปี และผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๓ ของประชากรกลุ่มอายุ ๑๕-๑๗ ปี โดยมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพียง ๘.๓ ปี ขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา ๒๕๔๘ ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาหลักและเป็นกลไกเพิ่มความสามารถในการแข่งขันต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ทุกวิชา โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ต่ำกว่าร้อยละ ๓๕ นอกจากนี้ จากการประเมินคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จำนวน ๓๐,๐๑๐ แห่ง ได้มาตรฐานเพียงร้อยละ ๓๕ เท่านั้น โดยด้านที่ไม่ได้มาตรฐานได้แก่ ด้านผู้เรียน ไม่ได้มาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทักษะการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านผู้บริหาร ไม่ได้มาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารวิชาการโดยเฉพาะการมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น การมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านครู ไม่ได้มาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและความไม่พอเพียงของครู ในด้านการอาชีวศึกษา สถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่เป็นแหล่งวิชาการทางอาชีพแก่ชุมชนและสังคมเท่าที่ควร รวมทั้งไม่สามารถจัดการศึกษารองรับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนระดับอุดมศึกษา ผลการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษานานาชาติของสถาบันจัดอันดับมหาวิทยาลัยนานาชาติในปี ๒๕๔๘ มีสถาบันอุดมศึกษาไทยเพียงแห่งเดียวติดอันดับใน ๒๐๐ อันดับแรก

อนึ่ง จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันนานาชาติของสถาบันนานาชาติว่าด้วยการพัฒนาการจัดการ (IMD) ด้านการศึกษาของไทยลดลงโดยลำดับ โดยอยู่ในอันดับ ๔๖ จาก ๖๐ ประเทศในปี ๒๕๔๘ และอันดับ ๔๘ จาก ๖๑ ประเทศในปี ๒๕๔๙ นับเป็นวิกฤตการณ์อย่างยิ่งของคุณภาพการศึกษาไทย

ขณะเดียวกันการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในหลายประการยังไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การจัดตั้งกองทุนต่างๆ และหน่วยงานทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมให้เอกชน ครอบครัวยุวมชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น เป็นต้น

ประกอบกับรัฐบาล (พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี) ได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ด้านการศึกษาความว่า “เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึงโดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาค้นโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถานศึกษา การจัดการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ สถานศึกษาและท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคม คุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพ และประสิทธิภาพ” ซึ่งนโยบายดังกล่าว ถือเป็นกรอบที่ยึดถึงความเป็นจริงที่จะต้องเร่งปฏิรูปการศึกษาซึ่งยังมีความไม่สมบูรณ์ ในขณะเดียวกัน ก็มีการปรับเปลี่ยนทิศทางการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการศึกษาเพื่อรองรับก้าวให้ทัน และนำการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ในฐานะที่การศึกษามีบทบาทอย่างสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในยุคของสังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้ จึงจำเป็นต้องจัดทำกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๕๙) เพื่อเป็นกรอบการพัฒนาการศึกษาขององค์กร/หน่วยงานทางการศึกษาต่อไป

ส่วนที่ ๒

สภาพแวดล้อมและการพัฒนาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา

สภาพการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและแนวโน้มการพัฒนาภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ประชากร การสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการศึกษาที่จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้อง กับบริบทที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

๒.๑ สภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงทั้งในและต่างประเทศ

๒.๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ

สภาพปัจจุบัน

เศรษฐกิจไทยช่วง ๔ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๘) อยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ และเป็นระยะต้นของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) โดย เศรษฐกิจในภาพรวมมีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕.๗ ต่อปี ปัจจัยสนับสนุนมาจากการส่งออกสินค้าและ บริการที่ขยายตัวมาก ประกอบกับการใช้จ่ายและการลงทุนภาครัฐเพิ่มขึ้น แต่มีแนวโน้มที่จะขยายตัวใน อัตราที่ชะลอตัว เนื่องมาจากการชะลอการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก รวมทั้งราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น การปรับ เพิ่มอัตราดอกเบี้ย และสถานการณ์ความไม่แน่นอนภายในประเทศ รวมถึงการก่อความไม่สงบในสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้ความมั่นใจในการบริโภคและการลงทุนของภาคเอกชนลดลง

สถานการณ์การผลิตในภาคการเกษตรมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยเฉพาะผลผลิตทางการเกษตรที่ ปริมาณการผลิตขยายตัวควบคู่ไปกับการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตร ซึ่งการ ส่งออกสินค้าเกษตรจะได้รับประโยชน์จากการที่ผลผลิตเกษตรโลกลดลง

ภาคบริการการท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการบริการและการทำ ตลาดในต่างประเทศอย่างต่อเนื่องจะทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจากกลุ่มเศรษฐกิจใหม่ เช่น จีนและอินเดีย ส่วนการบริการด้านสุขภาพ เป็นอีกบริการหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของ ประเทศในปัจจุบัน โดยมีการตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการดูแลสุขภาพของเอเชีย การ พัฒนาธุรกิจบริการรักษาพยาบาล การบริการส่งเสริมสุขภาพโดยเฉพาะการนวดแผนโบราณแบบไทยและ ธุรกิจสปา และการพัฒนาธุรกิจผลิตภัณฑ์สุขภาพและสมุนไพร

นอกจากนี้การสนับสนุนภาคการผลิต-ระบบโลจิสติกส์และโครงสร้างพื้นฐาน โดยให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและสร้างความเป็นศูนย์กลางในการขนส่งในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดใช้ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๙ สามารถรองรับปริมาณการจราจรทางอากาศเพิ่มขึ้น และรองรับผู้โดยสารได้ไม่น้อยกว่า ๕๕-๖๐ ล้านคนต่อปี ซึ่งจะส่งผลให้อัตราการขยายตัวของการขนส่งทางอากาศในเชิงพาณิชย์เพิ่มขึ้นด้วย

แม้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะเวลาที่ผ่านมา สามารถผลักดันให้เศรษฐกิจขยายตัวได้อย่างมีเสถียรภาพฐานเศรษฐกิจมีความหลากหลายมากขึ้น แต่ยังไม่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเท่าที่ควร ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศยังพึ่งพาทภายนอกและไม่เข้มแข็งพอที่จะเป็นภูมิคุ้มกันต่อภาวะความผันผวนจากกระแสโลกาภิวัตน์

สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก

การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกจะมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ทั้งในระดับทวีปภาคี ภูมิภาค และพหุภาคีและการขยายตัวของแนวคิดการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจจะส่งผลต่อรูปแบบของระบบการค้าของโลก การเปิดเสรีทางการเงินจะทำให้การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น การดำเนินการธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศจะมีรูปแบบและเครื่องมือที่หลากหลายขึ้น ภายหลังจากวิกฤติทางการเงินในปี ๒๕๕๐ และปี ๒๕๕๑ ประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญในการปรับโครงสร้างภาคการเงินภายในประเทศให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เพื่อให้การใช้ทุนมีประสิทธิภาพและมีการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม และจะต้องปรับตัวด้านการเพิ่มคุณภาพและมาตรฐานแรงงานและสินค้า ด้านความปลอดภัยในการผลิตและการขนถ่ายสินค้า รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการผลิตและการบริหารจัดการ มีการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในงานบทบาทของความรู้กลายเป็นกระแสที่ควบคุมเศรษฐกิจโลกมากขึ้น มีลักษณะเป็นเศรษฐกิจฐานความรู้มากขึ้น

เศรษฐกิจโลกจะเคลื่อนสู่เอเชีย โดยมีศูนย์กลางเศรษฐกิจใหม่อยู่ที่จีนและอินเดีย ฐานการผลิตย้ายมาสู่ประเทศจีนมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต เนื่องจากจีนเป็นตลาดขนาดใหญ่และมีความได้เปรียบด้านค่าแรงงาน ในขณะที่อินเดียมีความได้เปรียบด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งจะทำให้มีความได้เปรียบในด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยที่ต้องมีการปรับตัวด้านคุณภาพ และพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ ความสามารถ ทั้งในด้านภาษาที่เป็นสากลและความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

อิทธิพลต่อการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในระยะต่อไป ต้องมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง และก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ จะต้องพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้สามารถสร้างคนให้มีความรอบรู้ คิด วิเคราะห์เป็น ส่งเสริมความสามารถในด้านภาษาสากลและเทคโนโลยี รวมทั้งเร่งผลิตกำลังคนเพื่อรองรับการเติบโตของภาคการผลิตที่เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้การเปิดเสรีทางการศึกษาจะส่งผลต่อรูปแบบการจัดการศึกษาของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และจะทำให้เกิดการแข่งขันเชิงคุณภาพมากขึ้นในการจัดการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้นจึงต้องเร่งศึกษาความได้เปรียบเสียเปรียบในการเปิดเสรีการค้าด้านการศึกษาอย่างรอบคอบ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ และในขณะเดียวกันต้องส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อ

ลดผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างระบบ ภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำเนินชีวิตให้เกิดความสมดุลของการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจและพึ่งพาตนเอง ให้มากขึ้นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

๒.๑.๒ ด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม

สภาพปัจจุบัน

สังคมไทยในปัจจุบัน ทั้งระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และสังคมโดยรวม ต่างก็ได้รับผลกระทบ จากกระแสโลกาภิวัตน์ การเลื่อนไหลของวัฒนธรรมอย่างไร้พรมแดนเข้าสู่สังคมไทย โดยขาดความรู้ที่ จะเป็นภูมิคุ้มกันในการกลั่นกรองที่ดี ได้ส่งผลกระทบต่อระบบคุณค่า ความเชื่อ พฤติกรรม การดำรงชีวิต และ การปฏิสัมพันธ์ในสังคมไทยให้ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ประกอบกับปัญหาเดิมที่ไม่มีความสมดุลของ โครงสร้างการพัฒนาด้านสังคม ทำให้สังคมไทยกำลังประสบปัญหาหลายด้าน และแม้ว่าการพัฒนาประเทศ ที่ผ่านมาจะสร้างความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ แต่ไม่ได้สร้างโอกาสและความเป็นอยู่ที่ดีให้ แก่ประชาชนในสังคมส่วนใหญ่มากนัก กลับเป็นการสร้างช่องว่างทางสังคม เกิดช่องว่างด้านรายได้ระหว่าง คนรวยกับคนจน เกิดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างชนบทกับเมือง รวมทั้งช่องว่างของโอกาสในการเข้าถึง ทรัพยากรต่าง ๆ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมเมืองและสังคมชนบท ภาวะความเป็นเมืองที่มากขึ้น ส่งผล ต่อสัมพันธ์ภายในครอบครัว เกิดการหย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก โครงสร้างครอบครัวเกิดการ เปลี่ยนแปลงกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นสู่รุ่นน้อยลงเพราะขาดความ สัมพันธ์ใกล้ชิด นอกจากนี้ยังมีการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองใหญ่ เกิดปัญหาสังคมทั้งในเรื่องยาเสพติด และ อาชญากรรม โดยเฉพาะสังคมไทยยังขาดภูมิคุ้มกันจากการบริโภคผ่านสื่อและเทคโนโลยี มีการรับ วัฒนธรรมต่างๆ ที่หลากหลาย ผ่านการนำเสนอของสื่อต่างๆ ที่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในการนำเสนอเชิง สร้างสรรค์เท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นต่าง ก็มีความสลับซับซ้อน ทับซ้อนกันและมีความเกี่ยวโยงกันไปมา กล่าวคือ ปัญหาหนึ่งได้นำไปสู่อีกปัญหาหนึ่ง การแก้ไขปัญหาก็มีผลกระทบหรือเชื่อมโยงกับปัญหาอื่น ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของ ผู้คนในสังคม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมากมาย แต่สิ่งสำคัญที่ทำให้สังคมไทยดำรงอยู่ได้อย่าง สงบสุข คือ ความยึดมั่นในสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนทั้งในยามปกติและ ยามเกิดวิกฤติของบ้านเมือง ทำให้สามารถผ่านพ้นวิกฤติรุนแรงได้อย่างราบรื่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งการมีสถาบันศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ส่งผลให้สังคมไทยมีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ซึ่งนับเป็นต้นทุนทางสังคมที่เป็นภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมที่ดียิ่ง ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของ กระแสโลกาภิวัตน์

สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

ในอนาคต ภาวะความเป็นเมืองจะเพิ่มสูงขึ้นด้วยปัจจัยสนับสนุนจากความก้าวหน้าของระบบ โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีสารสนเทศ สังคมในอนาคตจะเป็นสังคมของความร่วมมือที่เกิดจากการ

แข่งขัน สังคมมีความเป็นสากล และเป็นสังคมภูมิปัญญามากขึ้นในลักษณะสังคมฐานความรู้ แต่ในขณะเดียวกันก็แสวงหาความเป็นท้องถิ่นมากขึ้น การขยายตัวของการเปิดเสรีทางการค้าทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ การบริโภคของวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งจะแพร่หลายและทำให้รูปแบบการบริโภคในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก มีรูปแบบเดียวกัน ในขณะเดียวกันการแพร่หลายของกระแสนิยมวัฒนธรรมตะวันออกก็มีมากขึ้น ทั้งในด้านอาหาร แฟชั่น ภาพยนตร์ ดนตรี ซึ่งมีโอกาสจะขยายตัวมากขึ้นในอนาคต รวมทั้งการย้ายถิ่นแบบไร้พรมแดนซึ่งมีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและคุณภาพความเป็นอยู่ของคน ในขณะเดียวกันภัยคุกคามต่อคุณภาพและความมั่นคงของมนุษย์จะมีความหลากหลายมากขึ้น จนอาจเกิดช่องว่างทางความรู้จากการเข้าถึงเทคโนโลยี

อิทธิพลต่อการจัดการศึกษา

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาจะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดี ที่จะลดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความสามารถในการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงและสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ของคนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ คุณภาพการศึกษายังไม่เพียงพอที่จะช่วยให้คนไทยปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่งจะต้องเร่งให้ความสำคัญในระยะต่อไป เพราะในอนาคตความรู้จะมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และจะทำให้คนในสังคมสามารถเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยไม่ตกเป็นทาสทางวัฒนธรรมจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้การจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมและพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิตทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่อง ให้สามารถจัดการองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ชุมชน ถึงระดับประเทศ เพื่อรักษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป

๒.๑.๓ ด้านการเมือง การปกครอง

สภาพปัจจุบัน

ในระยะเวลาที่ผ่านมา นับจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กระบวนการบริหารจัดการประเทศได้เริ่มเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นๆ เข้ามาร่วมกับภาครัฐมากขึ้น แต่ภาคประชาชนและภาคสาธารณะอื่นๆ ยังมีบทบาทจำกัด กล่าวคือ ภาคการเมืองปรับตัวเข้มแข็งขึ้นและมีเสถียรภาพอย่างมาก แต่ระบบการตรวจสอบถ่วงดุลขาดประสิทธิภาพ การปฏิรูประบบราชการก็นำไปสู่ความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้นแต่ในขณะเดียวกันกระบวนการบริหารจัดการยังมีลักษณะปิดค่อนข้างมากและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่มากเท่าที่ควร อีกทั้งการบริหารจัดการภาครัฐยังไม่ตอบสนองต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยยังมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจในการบริหารจัดการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ยังไม่เปิดโอกาสให้กระบวนการมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน แม้ว่าการดำเนินงานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจมีความก้าวหน้ามากขึ้น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังไม่เข้มแข็งและขาดอิสระในการจัดเก็บรายได้ให้เพียงพอต่อการพึ่งตนเอง ที่สำคัญกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐยังขาด

ประสิทธิภาพและกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลนอกภาครัฐยังมีบทบาทจำกัด ในช่วงรัฐบาลที่ผ่านมา มีการปรับคณะรัฐมนตรีหลายครั้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องของนโยบาย โดยเฉพาะความต่อเนื่องของนโยบายด้านการศึกษา จากการเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการหลายครั้ง ส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษาของประเทศมีความล่าช้าและไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

การขาดกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐ ส่งผลให้เกิดปัญหาความไม่โปร่งใสในการบริหารงานของรัฐบาลที่ผ่านมา โดยเฉพาะผู้นำรัฐบาลที่ประสบปัญหาวิกฤติผู้นำ รวมทั้งปัญหาการทุจริตในโครงการขนาดใหญ่อีกหลายโครงการที่รัฐบาลไม่สามารถสร้างความชัดเจนต่อสาธารณชนได้ ทำให้เกิดการชุมนุมเรียกร้องให้รัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ รวมทั้งมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน โดยการจัดตั้งเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเมือง ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น จนกระทั่งมีการรวมกลุ่มกันเคลื่อนไหวทางการเมืองหลายครั้งและมีจำนวนผู้เข้าร่วมจำนวนมากขึ้นซึ่งในที่สุดได้มีการเรียกร้องให้ผู้นำรัฐบาลยุติบทบาททางการเมืองและเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่เหตุการณ์กลับยืดเยื้อบานปลาย และเกิดความแตกแยกของกลุ่มคนในสังคมอย่างเห็นได้ชัด ทำให้คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ต้องทำการยึดอำนาจ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นช่วงปลายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ เพื่อป้องกันปัญหาความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้น นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของการเมืองการปกครองไทย ส่งผลให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ต้องถูกยกเลิกไป และคณะปฏิรูปฯ ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๙ โดยได้ระบุเหตุผลของการยึดอำนาจนั้นไว้ว่า เพื่อเป็นการแก้ไขความเสื่อมศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน ความไร้ประสิทธิภาพในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทำให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นอย่างกว้างขวาง ซึ่งนับเป็นวิกฤติการณ์ร้ายแรงทางการเมืองการปกครอง และปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชน ส่งผลให้เกิดวิกฤติการณ์รุนแรงทางสังคม ทั้งนี้ได้มีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเพื่อทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินขึ้นใหม่ในเวลาต่อมา

นอกจากปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นดังกล่าวแล้ว ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยยังประสบปัญหาความมั่นคงในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกด้วย ซึ่งนับวันเหตุการณ์จะทวีความรุนแรงขึ้น ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาและขวัญกำลังใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ตกต่ำอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยเฉพาะการถูกลอบทำร้ายและทำลายชีวิตและทรัพย์สินอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอดแต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้มากนัก ขณะที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก และต่างก็มีความคาดหวังว่าจะสามารถขจัดปัญหาความขัดแย้งให้หมดไปได้ในไม่ช้า

สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการเมืองโลก

แนวคิดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะแพร่ขยายไปทั่วโลก เกิดการตื่นตัวในการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ และมีการรวมตัวขององค์กรภาคประชาชนที่มีจุดประสงค์เพื่อเรียกร้องและผลักดันนโยบายของรัฐในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น มีการเคลื่อนไหวด้านการก่อการร้ายข้ามชาติได้ง่ายและมีความ

รุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการคมนาคมขนส่งที่รวดเร็วและมีอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย ทำให้การติดตามร่องรอยของผู้ก่อการร้ายเป็นเรื่องยาก และจะมีการออกกฎหมาย มาตรการและข้อกำหนดร่วมกับประเทศต่าง ๆ เพื่อปกป้องสิทธิประโยชน์ระดับประเทศในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ผลกระทบจากการออกกฎหมายและมาตรการดังกล่าว จะเพิ่มการรุกรานสิทธิของมนุษยชนเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

อิทธิพลต่อการจัดการศึกษา

จากสภาพการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นภายในประเทศ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก การจัดการศึกษาของประเทศไทยจะต้องเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศ และสามารถตรวจสอบการจัดการอำนาจรัฐอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาเพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้การบริหารงานของรัฐบาลมีเสถียรภาพบนความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และดำเนินนโยบายได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งรัฐบาลได้ผลักดันให้ใช้แนวคิดในการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เพื่อสร้างคนให้มีคุณธรรมและนำความรู้ความสามารถมาใช้พัฒนาประเทศในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ นอกจากนี้เพื่อเร่งแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายที่ไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้องเร่งสร้างกลไกและมาตรการทางการศึกษาที่จะส่งเสริมการให้การศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อพัฒนาประชาชนในพื้นที่ให้มีความรู้และเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง บนพื้นฐานของอัตลักษณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะสามารถสร้างความรักและสามัคคีให้เกิดขึ้นได้

๒.๑.๔ ด้านประชากร

สภาพปัจจุบัน

จากความสำเร็จของนโยบายวางแผนประชากรอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับความก้าวหน้าทางด้านระบบสาธารณสุขทำให้คนไทยมีอายุเฉลี่ยสูงขึ้น โดยในปี ๒๕๔๙ ประเทศไทยมีจำนวนประชากร รวมทั้งสิ้นประมาณ ๖๔ ล้านคน โดยโครงสร้างทางอายุจำแนกเป็น ประชากรวัยเด็ก (๐-๑๔ ปี) คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๗ วัยแรงงาน (๑๕-๕๙ ปี) คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗ และวัยสูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓ โดยสัดส่วนของผู้มีงานทำอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ ๗๓ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ ๗,๒๔๙ บาท

ในอนาคตโครงสร้างประชากรไทยจะเปลี่ยนแปลงไปและมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงป็นผลทางประชากรตั้งแต่ปัจจุบันจนถึงปี ๒๕๕๒ กล่าวคือ เป็นช่วงที่สัดส่วนประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศเมื่อเทียบกับประชากรในวัยพึ่งพิง (กลุ่มวัยเด็กและวัยสูงอายุ) ซึ่งจะเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจที่จะใช้ประโยชน์จากช่วงเวลาดังกล่าวในการพัฒนาประเทศ เพราะหลังจากช่วงเวลานี้แล้วคาดว่าประชากรวัยแรงงานจะเริ่มมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้การผลิตของประเทศลดลงด้วย ในขณะที่วัยเกษียณอายุจะสูงขึ้น เพราะประชากรวัยแรงงานต้องรับภาระเพิ่มขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุซึ่งมีสัดส่วนสูงขึ้น เห็นได้ว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบทางด้านประชากรน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน เพราะไม่เพียงแต่ระยะเวลาของการได้รับประโยชน์จากช่วงป็นผลทางประชากรจะมีน้อยแล้ว พื้นฐานความรู้ ความสามารถและผลิตภาพแรงงานไทย

ก็ยิ่งต่ำกว่าด้วย ดังนั้นการเพิ่มผลิตภาพแรงงานในช่วงที่ประชากรวัยแรงงานมีสัดส่วนสูงจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้ประเทศสามารถเพิ่มผลิตภาพรวมและสร้างความมั่งคั่งให้มากที่สุดก่อนที่ประชากรกลุ่มนี้จะมีสัดส่วนลดลงในอนาคต

สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรโลก

โครงสร้างอายุประชากรโลกกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ จากการคาดการณ์ของสถาบันประชากรของสหประชาชาติ (United Nation Population Division) โครงสร้างอายุประชากรโลกในกลุ่มผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไปจะมีแนวโน้มการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๗.๕ ในปี ๒๐๒๕ และร้อยละ ๔๑.๕ ในปี ๒๐๕๐ โดยในประเทศกำลังพัฒนาประชากรส่วนใหญ่เข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว ประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยุโรปกลางและตะวันออกเฉียงใต้ จะเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุภายในประมาณ ๑๕ ปี เนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรในประเทศต่าง ๆ มีแนวโน้มลดลง และความก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุขทำให้อายุขัยเฉลี่ยของคนสูงขึ้น

การย้ายถิ่นของประชากรเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ต่าง ๆ และมีผลกระทบต่อประชากรทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยในปัจจุบันการเคลื่อนย้ายอยู่ในลักษณะของการเคลื่อนย้ายคนอย่างเสรี (Free Flow) และมีแนวโน้มการเคลื่อนย้ายข้ามประเทศจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อิทธิพลต่อการจัดการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงในด้านประชากรที่จะเกิดขึ้น ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษา ทั้งจากการเคลื่อนย้ายคนโดยเสรี ซึ่งจะทำให้รูปแบบการศึกษามีความหลากหลายมากขึ้น ในด้านหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอน และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมวัยสูงอายุ ทำให้ต้องเร่งพัฒนาประเทศในขณะที่ยังมีสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานอยู่ในระดับสูง โดยเน้นการผลิตกำลังคนในสาขาที่เป็นความต้องการของประเทศ ซึ่งต้องมีการวางแผนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ระหว่างการจัดการอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษาต้องมีการพิจารณาสัดส่วนการผลิตที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ พร้อมทั้งต้องป้องกันปัญหาสมองไหลเนื่องจากในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเกิดการแย่งชิงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถสูง และสามารถเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรี

นอกจากนี้ แนวโน้มโครงสร้างประชากรของไทยที่กำลังปรับเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้มีสัดส่วนภาระพึ่งพิงเพิ่มขึ้น ซึ่งการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ด้วยการเตรียมหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลสุขภาพและสร้างเสริมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย เพื่อลดภาระพึ่งพิง รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรสำหรับประชากรวัยอื่นให้เกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุโดยการนำประสบการณ์ ภูมิปัญญาจากผู้สูงอายุมาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและประเทศชาติต่อไป ในขณะที่เดียวกันประชากรวัยเรียนซึ่งมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถจัดการศึกษาโดยเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้มากขึ้น

๒.๑.๕ ด้านสาธารณสุข

สภาพปัจจุบัน

การดำเนินการด้านสาธารณสุขในประเทศไทย เป็นการดำเนินงานควบคู่กันทั้งส่วนของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐได้เป็นอย่างดี ที่ผ่านมามีโครงการและกิจกรรมด้านสาธารณสุขที่สำคัญ คือ (๑) การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงหลักประกันสุขภาพได้มากกว่า ๖๐.๕๓ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๒๗ ของประชากรทั้งประเทศ (๒) การสร้างเสริมสุขภาพ โดยมีการทำงานหลายลักษณะ เช่น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีผลดีต่อสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม และการสนับสนุนให้คนและชุมชนดูแลสุขภาพตนเอง (๓) การป้องกันและควบคุมโรค เป็นการป้องกันและควบคุมโรคทั้งโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ การลดปัจจัยเสี่ยงจากการบริโภค การควบคุมป้องกันการติดยาและสารเสพติด การป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุจากรถ (๔) การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก (๕) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ (๖) การพัฒนาสุขภาพภาคประชาชน (๗) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (๘) การพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ โดยการพัฒนานักบริหารทางการแพทย์และสาธารณสุข และการส่งเสริมคุณภาพวิชาชีพด้านการแพทย์และสาธารณสุข (๙) การวิจัยด้านสุขภาพ เพื่อปฏิรูประบบสุขภาพ รวมทั้งการวิจัยเกี่ยวกับโรคและปัญหาสุขภาพ (๑๐) การพัฒนาสาธารณสุขระหว่างประเทศ โดยการร่วมมือกับองค์กรระดับโลกเพื่อแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ การเข้าร่วมประชุมในเวทีระดับโลก รวมทั้งมีความร่วมมือด้านสาธารณสุขกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศกำลังพัฒนาทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี

ปัจจุบันความต้องการบริการสุขภาพภาคเอกชนเพิ่มขึ้นอย่างมาก ประกอบกับการขยายบริการสุขภาพแก่ชาวต่างประเทศทั้งในภาครัฐและเอกชนมีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้ความต้องการบริการสุขภาพภาคเอกชนเพิ่มขึ้นไปอีก ทำให้เกิดภาวะสมองไหลจากภาครัฐในชนบทเข้าสู่ภาคเอกชนในเมือง มีอัตราการลาออกของแพทย์ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุขโลก

การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ/การค้ามีผลต่อการสาธารณสุขของโลก เนื่องจากการทำข้อตกลงทางเศรษฐกิจจะทำให้บางประเทศมีความได้เปรียบ อาทิ การเจรจาในการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับสหรัฐอเมริกา จะทำให้ประเทศที่ตกลงด้วยไม่สามารถใช้ข้อมูลในการวิจัยและทดลองยาที่สหรัฐอเมริกาดำเนินการมาแล้วได้ ส่งผลต่อการผลิตยาชื่อสามัญออกจำหน่ายทำได้ยากและใช้เวลานานขึ้น นอกจากนี้แนวโน้มของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการพัฒนาการแพทย์สมัยใหม่ที่มีศักยภาพในการป้องกันและรักษาโรคจะมีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งเรื่องวัคซีน ยา พันธุกรรมบำบัด และการรักษาโรคด้วยเซลล์ต้นกำเนิด (Stem Cell) ทำให้การรักษาโรคต่างๆ และการปลูกถ่ายอวัยวะมีประสิทธิภาพมากขึ้น จะส่งผลต่อความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการระหว่างคนรวยและคนจน

อิทธิพลต่อการจัดการศึกษา

เพื่อแก้ปัญหาคารขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีสัดส่วนบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากรเพียง ๓๐ คน/ประชากร ๑ แสนคน ยังไม่

เพียงพอกับความต้องการและมีการกระจุกตัวในบางพื้นที่โดยเฉพาะเขตเมือง ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพในการผลิตแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์สาธารณสุข จึงต้องเร่งผลิตบุคลากรทางการแพทย์และการสาธารณสุขอย่างเร่งด่วน อีกทั้งในปัจจุบันการบริการด้านสุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ที่สมควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านการสาธารณสุขเพื่อพัฒนาการสาธารณสุขของไทยให้ก้าวทันต่อวิทยาการของโลกในอนาคตและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน เพราะในปัจจุบันมีภาวะการเจ็บป่วยจากโรคอุบัติใหม่และโรคระบาดซ้ำที่เป็นผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์มากมาย เช่น โรคซาร์ส ไข้หวัดนก ซึ่งโรคเหล่านี้ยากที่จะประเมินสถานการณ์และองค์ความรู้ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคที่มีรหัสพันธุกรรมใหม่ในประเทศไทยยังไม่เพียงพอและไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

๒.๑.๖ ด้านสิ่งแวดล้อม

สภาพปัจจุบัน

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนนับเป็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องจัดการอย่างเร่งด่วน เนื่องจากจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น ปัญหาการจราจรและขนส่ง มลพิษทางอากาศและเสียง ขยะ การขาดแคลนระบบสาธารณสุขโรค ชุมชนแออัด การขาดแคลนพื้นที่สีเขียว ซึ่งหน่วยงานของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชนกลุ่มต่างๆ ได้มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในหลายลักษณะ เพื่อดำเนินการแก้ไข อาทิ การกำหนดกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนมาบังคับใช้ การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน นโยบายการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาเมือง รวมทั้งการกำหนดยุทธศาสตร์ต่างๆ เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาเมือง เช่น โครงการด้านการจราจรและการขนส่ง และโครงการด้านที่อยู่อาศัย

การเติบโตทางเศรษฐกิจและการใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลืองทำให้พลังงานสำรองในประเทศไทยเริ่มลดลงเรื่อยๆ ซึ่งภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับพลังงานทดแทนอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพลังงานที่นำมาใช้ทดแทนน้ำมันเชื้อเพลิง เช่น แก๊สโซฮอล์ ไบโอดีเซล และแก๊สธรรมชาติสำหรับยานยนต์ (NGV) และมีโครงการรณรงค์ประหยัดพลังงานหลายโครงการ เพื่อแก้ปัญหาด้านพลังงานของประเทศ

ในด้านทรัพยากรธรรมชาติส่วนอื่น ๆ ได้มีการดำเนินการด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย ทั้งการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้เป็นไปอย่างสมดุลและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน และเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินและปัญหาการใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ดินเพื่อการเกษตร การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน เพื่อให้การใช้ที่ดิน มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการพัฒนาน้ำบาดาลขึ้นมาใช้เป็นแหล่งน้ำดิบเพิ่มเติม เนื่องจากสถานการณ์ขาดแคลนน้ำในประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้น ประกอบกับความต้องการใช้น้ำของชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็ว ที่ทำให้เกิดการแย่งชิงน้ำระหว่างภาครัฐเรือนและเกษตรกรกรรมกับภาคอุตสาหกรรม ส่วนการจัดการทรัพยากรธรณี มีการเร่งรัดการบังคับใช้มาตรการควบคุมและลงโทษการทำเหมืองแร่ผิดกฎหมายอย่างเข้มงวด ปรับปรุงกระบวนการทำเหมืองแร่ให้มีการปฏิบัติตามมาตรการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแร่แล้วอย่างเข้มงวด

เหตุการณ์จากภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างรุนแรงในช่วงเวลาที่ผ่านมา คือ เหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นยักษ์สึนามิในเขตพื้นที่ ๖ จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันภาคใต้ของประเทศไทย เมื่อปี ๒๕๕๗ และปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมแล้วยังก่อให้เกิดการชะงักงันในการจัดและพัฒนาระบบการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศอีกด้วย

สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโลก

การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์สิ่งแวดล้อมโลก ปัจจุบันโลกกำลังประสบปัญหาภาวะโลกร้อนจากปรากฏการณ์เรือนกระจกที่มีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงประเภทฟอสซิล (น้ำมัน ถ่านหิน) ก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นส่วนประกอบของก๊าซเรือนกระจกในปริมาณมากเกินไป และการเกิดปรากฏการณ์เอล นินโญ และลานินญา ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศของโลก ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ประเทศต่างๆ ให้ความสนใจรวมทั้งแนวคิดการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อรักษาระบบนิเวศให้เกิดความสมดุล การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การประหยัดพลังงาน และการพัฒนาพลังงานทดแทนมาใช้ประโยชน์มากขึ้น เพื่อชดเชยการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงประเภทฟอสซิลที่มีอยู่อย่างจำกัดและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งเน้นแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

อิทธิพลต่อการจัดการศึกษา

การพัฒนาคนให้มีแนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน จะต้องให้ความรู้แก่คนทุกระดับในสังคม เนื่องจากทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรและมีส่วนทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ควรปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนในทุกระดับการศึกษาทั้งในและนอกระบบ และควรเพิ่มปริมาณการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ และด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมในวงกว้าง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๒.๑.๗ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สภาพปัจจุบัน

สถานการณ์ด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำ จากผลการประเมินของสถาบันนานาชาติเพื่อการพัฒนาการจัดการ (International Institute for Management Development) ในปี ๒๕๕๙ ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของไทยอยู่ในอันดับที่ ๕๓ จาก ๖๑ ประเทศ และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี อยู่ในอันดับ ๕๘ จาก ๖๑ ประเทศ ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของไทยต่ำ เนื่องจากความอ่อนแอในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะขาดแคลนทรัพยากรบุคคลด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ อีกทั้งบุคลากรและการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของไทยยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะการ

ขาดการวิจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการลดต้นทุนการผลิต ทำให้ถูกกดดันจากประเทศคู่แข่ง จึงควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีร่วมกันประเมินเทคโนโลยีสำหรับอนาคตของประเทศไทย เพื่อเร่งดำเนินการพัฒนานวัตกรรมให้ก้าวหน้า ทั้งในด้านเทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีด้านซอฟต์แวร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เทคโนโลยีวัสดุ และนาโนเทคโนโลยี ซึ่งหากไม่มีการพัฒนาจะไม่สามารถแข่งขันกับประเทศที่มีความก้าวหน้ากว่า ส่งผลต่อการส่งออกสินค้าในอนาคต เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีการผลิตสินค้าของภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ของไทยยังเป็นการผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตระดับพื้นฐาน

การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นการเติบโตที่ไม่ได้อาศัยเทคโนโลยีของตัวเอง ซึ่งหากยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงสถานภาพและวิธีการดำเนินกิจกรรมการผลิตที่เป็นอยู่ จะไม่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ที่เหมาะสม และตกอยู่ในฐานะที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศตลอดเวลา อีกทั้งประเทศไทยยังไม่สามารถกระจายความรู้ด้านเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง ทำให้ประชาชนไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อสร้างความมั่งคั่งได้ และทำให้ช่องว่างระหว่างประชากรในประเทศกว้างขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีของโลก

ในปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคของเศรษฐกิจโมเลกุล (molecular economy) ซึ่งขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีหลัก ได้แก่ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ และนาโนเทคโนโลยี ได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วและก่อให้เกิดนวัตกรรม รวมทั้งการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชากรโลกเกือบทุกด้านและมีผลต่อการดำเนินธุรกิจ โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ระบบโครงสร้างพื้นฐาน ความแตกต่างด้านการพัฒนา การสาธารณสุข สังคมและจริยธรรม ปัญหาอาชญากรรม อิเล็กทรอนิกส์ การแพร่กระจายของสื่อลามก ความขัดแย้งในเชิงศาสนา ปรัชญาและความเชื่อ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีแนวโน้มให้ประชากรอายุยาวนานขึ้นซึ่งจะทำให้โครงสร้างประชากรสูงอายุมากขึ้น วิถีชีวิตสิ่งอำนวยความสะดวกทำให้ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตมากขึ้น

อิทธิพลต่อการจัดการศึกษา

ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จะทำให้ประเทศไทยลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างชาติและสามารถพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไปได้ ดังนั้นการพัฒนา ด้านการศึกษาจึงควรส่งเสริมให้เกิดความตื่นตัวทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการศึกษาทุกระดับและส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และสามารถนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาผสมผสานร่วมกับจุดแข็งในสังคมไทย เช่น สร้างความเชื่อมโยงเทคโนโลยีกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการ นอกจากนี้ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งสร้างเวทีให้นักวิทยาศาสตร์ของไทยเพื่อป้องกันปัญหาสมองไหล เนื่องจากการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยยังอยู่ในระดับต่ำ ทำให้นักวิทยาศาสตร์ของไทยที่มีความรู้ความสามารถไปทำงานในองค์กรของต่างชาติมากขึ้น

๒.๒ สรุป

จากการทบทวนบริบทต่างๆ ในปัจจุบันและอนาคต ทั้งภายในประเทศและการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก สรุปได้ว่าลักษณะของเศรษฐกิจในอนาคตจะมีลักษณะเป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ที่ดำเนินไปในกระแสของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้รูปแบบของระบบการค้าโลกเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งรูปแบบของระบบการศึกษา ทำให้ไทยต้องเร่งสร้างคุณภาพในการจัดการศึกษา รวมทั้งการรู้จักอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ด้านสังคม จะเป็นสังคมภูมิปัญญามากขึ้นในลักษณะสังคมฐานความรู้ และการเคลื่อนย้ายถิ่นแบบไร้พรมแดน จะทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นมีความซับซ้อนขึ้น ด้านการเมืองการปกครอง ประชาชนจะตื่นตัวในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ และให้ความสำคัญในด้านสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ภายใต้กระแสการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นแนวคิดที่กำลังแผ่ขยายไปทั่วโลก แนวโน้มการก่อการร้ายข้ามชาติจะทวีความรุนแรงขึ้น ซึ่งจะต้องเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในสังคมไทย เพื่อสร้างสังคมชุมชนที่มีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในทางการเมือง เพื่อพัฒนาการเมืองไทยให้สอดคล้องกับวิถีทางแห่งประชาธิปไตย และจากภาวะวิกฤติผู้นำและความไม่โปร่งใสในการบริหารประเทศที่เกิดขึ้น ทำให้ต้องเร่งสร้างสังคมคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นทุกระดับของสังคม โดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ ส่งเสริมให้เกิดความรักสามัคคี ประองตอง และเน้นการแก้ปัญหาด้วยวิธีสมานฉันท์

ในระยะเวลาอีกไม่นานโลกจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุประชากรครั้งใหญ่ โดยจะเปลี่ยนเป็นสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะผลผลิตภาพในการพัฒนาประเทศ และระบบเศรษฐกิจสังคมที่จะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามโครงสร้างของประชากร ส่งผลให้การสาธารณสุขต้องเตรียมการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยเช่นกัน นอกจากนี้การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจก็ส่งผลกระทบต่อสาธารณสุข จากข้อตกลงต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างกัน ซึ่งนับเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการสาธารณสุข และต้องเร่งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านการสาธารณสุขของไทยให้ก้าวหน้าเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการสมัยใหม่ เพราะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการพัฒนาการแพทย์สมัยใหม่เพื่อการป้องกันและรักษาโรคจะมีมากขึ้น ด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม จะเกิดจากการขยายตัวของสังคมเมืองที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ภาวะโลกร้อน ความหลากหลายทางชีวภาพ จะทำให้สภาวะแวดล้อมของโลกเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ก็เป็นอีกบริบทหนึ่งที่นับวันจะมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จึงต้องสร้างสังคมให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี เพื่อให้คนในสังคมสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมทั้งในชีวิตประจำวันและเพื่อการพัฒนาประเทศ

การเปลี่ยนแปลงบริบทต่างๆ ที่กล่าวมา ย่อมส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงต้องเตรียมการรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยการวางรากฐานการศึกษาเพื่อการพัฒนาให้คนมีความรอบรู้เข้าใจและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกในด้านต่างๆ อย่างครบถ้วน

ส่วนที่ ๓

ผลการพัฒนาการศึกษา

หลังจากการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ พบว่า ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) มีการพัฒนาการศึกษาโดยลำดับ ผลการพัฒนาการศึกษาโดยภาพรวมในแต่ละระดับ/ประเภท การบริหารจัดการ โครงสร้างพื้นฐานและกลไกการจัดการศึกษา โดยสรุปเป็นดังนี้

๓.๑ ระดับ/ประเภทการศึกษา

ผลการพัฒนาการศึกษาในแต่ละระดับ/ประเภทการศึกษา พิจารณาจากผลการดำเนินงาน ๓ ด้าน คือ คุณภาพการจัดการศึกษา ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากการวิจัย และประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑.๑ การศึกษาปฐมวัย (๐-๕ ปี)

(๑) ด้านโอกาสทางการศึกษา

การจัดการศึกษาปฐมวัย มีหน่วยงานที่ดูแลและรับผิดชอบดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงมหาดไทย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกระทรวงศึกษาธิการ (สพช.เดิม) ในปี ๒๕๕๔ มีเด็กทั้งสิ้น ๗๒๓,๙๔๗ คน มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ๑๖,๘๔๑ แห่ง ในการนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งและพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบขึ้นจำนวน ๙๔๓ ศูนย์ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ เพื่อเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการและดำเนินงานตามภาระหน้าที่ของศูนย์ นอกจากนี้ยังมีกระทรวงแรงงานจัดทำโครงการศูนย์เลี้ยงเด็กเพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบกิจการและชุมชนอีกจำนวนหนึ่ง

โดยสรุป โอกาสในการเข้ารับการศึกษาของเด็กในช่วงปฐมวัย (วัย ๓-๕ ปี) เมื่อพิจารณาอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรกลุ่มอายุ พบว่า มีสัดส่วนลดลง จากร้อยละ ๙๖.๘ ในปีการศึกษา ๒๕๕๒

เหลือร้อยละ ๙๐.๖ ในปีการศึกษา ๒๕๕๕ โดยในปีการศึกษา ๒๕๕๘ ประชากรกลุ่มอายุ ๓-๕ ปี มีจำนวน ๒.๙๔ ล้านคน แต่ได้รับบริการด้านการศึกษาเพียง ๒.๕๖ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๗

(๒) ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา โดยมี ยุทธศาสตร์สำคัญ ๓ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (๒) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมพ่อแม่ ผู้ที่เกี่ยวข้องพัฒนาการเด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี (๓) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย และได้มีการจัดทำร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (๐-๕ ปี) ระยะยาว พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๕๘ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางร่วมกันในการส่งเสริมสนับสนุนเด็กปฐมวัยทุกคน ให้มีพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพของตน และสามารถนำนโยบายและยุทธศาสตร์เหล่านั้น ไปจัดทำแผนปฏิบัติการให้เป็นรูปธรรม

(๓) ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ถึงแม้จะมีหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ ๕ ปีแล้วก็ตาม แต่พบว่าเด็กปฐมวัยจำนวนมากถึง ๑ ใน ๖ (กว่า ๔ แสนคน) ได้รับบริการยังไม่ทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ขาดการประสานงานและไม่มีเอกภาพของนโยบาย ตลอดจนขาดทิศทางในการจัดการศึกษา ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ เพื่อให้สถานศึกษา สถานเลี้ยงดูเด็ก ศูนย์เด็กเล็กใช้เป็นแนวทางจัดประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยจำแนกเด็กออกเป็น ๒ กลุ่มอายุ คือ กลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี และเด็กอายุ ๓-๕ ปี มีการจัดทำหลักสูตรจำแนกตามกลุ่มอายุ และเผยแพร่ไปยังหน่วยงานอื่นที่ต้องการ

ผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนในสถานศึกษาระดับปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ ส่วนที่อยู่ในระดับดีมีเพียงร้อยละ ๑๑.๑ ด้านผู้บริหาร พบว่า สถานศึกษาที่มีผู้บริหารมีภาวะผู้นำ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๖ การจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีหลักสูตร สื่อที่เอื้อและเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีเพียงร้อยละ ๓๖.๙ ด้านครู พบว่า ครูที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดีมีเพียงร้อยละ ๓๘

๓.๑.๒ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

(๑) ด้านโอกาสทางการศึกษา

จากการพิจารณาถึงโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา พบว่า ประชากรกลุ่มอายุ ๓-๑๗ ปี มีโอกาสทางการศึกษาลดลง จากร้อยละ ๘๘.๔ ในปีการศึกษา ๒๕๕๓ เป็นร้อยละ ๘๗.๓ ในปีการศึกษา ๒๕๕๗ และร้อยละ ๘๖.๖ ในปีการศึกษา ๒๕๕๘ ประชากรกลุ่มอายุ ๓-๑๗ ปี มีจำนวน ๑๔.๕๙ ล้านคน มีโอกาสทางการศึกษา ๑๒.๖๔ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาโอกาสในการได้รับการศึกษาภาคบังคับทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นในภาพรวมระหว่างปีการศึกษา ๒๕๕๓-๒๕๕๘ ของประชากรกลุ่มอายุ ๖-๑๔ ปี จำนวนผู้เรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจำนวนปีการศึกษาของ

คนไทยเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยปีละ ๐.๒ ปี คือจาก ๗.๑ ปี ในปี ๒๕๕๒ เป็น ๘.๓ ปี ในปี ๒๕๕๘ ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (๑๕-๑๗ ปี) ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๓ ของประชากรกลุ่มอายุดังกล่าว

ในด้านกลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่มีความสามารถพิเศษมีโอกาสได้รับการศึกษาที่เหมาะสมค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ ยังมีปัญหาข้อมูลจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งยังไม่ได้รับการสำรวจอย่างจริงจัง ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา มีดังนี้

(๑) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการดำเนินโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการนำร่องเพื่อค้นหารูปแบบและพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสาขาวิชาต่างๆ โดยเน้นการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีปัญญาเลิศ (gifted education) ในลักษณะการเรียนรู้รวมในโรงเรียนทั่วไปขณะนี้ มีโรงเรียนเครือข่ายนำร่องที่เป็นต้นแบบจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน ๓๔ แห่ง ใน ๑๔ จังหวัดทั่วประเทศ มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้นกว่า ๕,๐๐๐ คน เป็นเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ ทักษะศิลป์ นาฏศิลป์และศิลปะการแสดง

(๒) การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัด สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ โดยจัดให้แก่เด็กที่ขาดโอกาสหรือด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก ปัจจุบันมีโรงเรียนประจำ จำนวน ๔๕ โรงเรียน ใน ๓๕ จังหวัด นักเรียนจำนวน ๓๘,๙๖๒ คน นอกจากนี้ สพฐ. ได้ให้ความช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนปกติทั่วไป (ร้อยละ ๓๐ ของนักเรียนปกติ) จำนวน ๑,๑๐๔,๘๙๔ คน ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการร่างกฎกระทรวงกำหนดจำนวนหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๓) การศึกษาเพื่อคนพิการ สพฐ. ได้จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในลักษณะโรงเรียนเฉพาะความพิการแต่ละประเภทกระจายอยู่ทั่วประเทศ จำนวน ๔๓ โรงเรียน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น ๑๒,๓๒๐ คน และจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการ รวม ๒๓๗,๐๓๐ คน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งประเภทความพิการออกเป็น ๙ ประเภท นอกจากนี้ มีการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจำนวน ๒๒ โรงเรียน เพื่อเผยแพร่เป็นต้นแบบสำหรับโรงเรียนในโครงการทั้ง ๒,๐๐๐ โรงเรียน โดยดำเนินการจัดทำหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ทั้งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เพื่อรองรับการให้บริการ ๔ ประเภทความพิการคือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทางทางการได้ยิน ทางการเห็นและทางร่างกายและสุขภาพ จัดทำหลักสูตรและคู่มือการจัดการเรียนการสอนของเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล/บ้าน ให้ทุกศูนย์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล จัดทำคู่มือการสอนเด็กพิเศษฉบับสมบูรณ์ ร่วมกับหน่วยอาสาสมัครอังกฤษประจำประเทศไทย (VSO Thailand) จัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยจัดทำ (ร่าง) มาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษและ (ร่าง) มาตรฐานการบริการกายภาพบำบัดของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารการศึกษาพิเศษ สิทธิทางการศึกษาของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการส่งเสริมและพัฒนามากขึ้น แต่ยังมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย รูปแบบการจัดการศึกษาและหน่วยงานที่จัดยังไม่เอื้อต่อการเสริมสร้างโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้เท่าที่ควร

นอกจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวข้างต้นแล้วพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา ๑๒ ได้กำหนดให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง โดยภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมทั้งด้านวิชาการ เงินอุดหนุนการจัดการศึกษา และการลดหย่อน/ยกเว้นภาษีการศึกษา ซึ่งได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงตามมาตรา ๑๒ ไปแล้ว ๓ ฉบับ ได้แก่ กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สถานประกอบการ และสถาบัน พระพุทธศาสนา ขณะนี้มีครอบครัวที่จัดการศึกษาให้บุตร จำนวน ๒๓ ครอบครัว ผู้เรียน ๔๑ คน สถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการนำร่องส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานประกอบการในรูปศูนย์การเรียนรู้ จำนวน ๖ แห่ง ผู้เรียนประมาณ ๒๐๐ คน สถาบันพระพุทธศาสนาได้จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมควบคู่กับ วิชาสามัญศึกษาในรูปแบบต่างๆ จำนวน ๑๐,๘๔๓ แห่ง ผู้เรียน ๑,๑๓๕,๐๐๐ รูป/คน อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ยังนับเป็นเรื่องใหม่ของสังคมไทย ทำให้การสนับสนุนกลุ่มผู้จัด ยังดำเนินการได้น้อย ทั้งเงินอุดหนุนการศึกษา การลดหย่อน/ยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์ด้านอื่น ๆ การอนุมัติแผนการจัดการศึกษาของครอบครัวยังยึดติดรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน และการอนุมัติ แผนการจัดการศึกษาในระดับ ปวช. เจ้าหน้าที่ยังไม่มีความมั่นใจเนื่องจากไม่มีประสบการณ์ในการจัดการ อาชีวศึกษามาก่อน นอกจากนี้ในระดับปฏิบัติยังมีการรับรู้ค่อนข้างน้อยในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ วัฒนธรรม ทางความคิด และการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ จากการเป็นผู้จัดมาเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ให้องค์กร สังคมอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามนโยบายรัฐบาล

(๒) ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา พิจารณาจากตัวชี้วัด เช่น อัตราการคงอยู่ อัตราการ ออกกลางคัน และอัตราส่วนนักเรียนต่อห้อง พบว่า ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีแนวโน้ม ดีขึ้น คือ อัตราการคงอยู่ของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๘๗.๒ ในปีการศึกษา ๒๕๔๓ เป็นร้อยละ ๙๐.๑ ในปี ๒๕๔๗ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อัตราการคงอยู่สูงที่สุดประมาณร้อยละ ๙๓.๘ ในปีการศึกษา ๒๕๔๗ ส่วนมัธยมศึกษาตอนปลาย ลดลงจากร้อยละ ๘๓.๕ ในปีการศึกษา ๒๕๔๓ เป็น ร้อยละ ๗๘.๔ ในปีการศึกษา ๒๕๔๗ อัตราการออกกลางคัน ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ระหว่างปี การศึกษา ๒๕๔๓-๒๕๔๖ มีอัตราเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา ๒๕๔๒ ส่วนมัธยมศึกษาตอนต้น มีอัตราการออก กลางคันลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๒.๓๒ ในปีการศึกษา ๒๕๔๒ เป็นร้อยละ ๑.๔๕ ในปีการศึกษา ๒๕๔๖ ส่วนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๔๓ และ ๒๕๔๔ และมีแนวโน้มลดลงใน ๒ ปีต่อมา โดย ลดลงจากร้อยละ ๑.๙๕ ในปีการศึกษา ๒๕๔๒ เป็นร้อยละ ๑.๓๘ ในปีการศึกษา ๒๕๔๖ ส่วนอัตราส่วน นักเรียนต่อห้อง ของสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. ในภาพรวมทั้งประเทศ มีค่าเฉลี่ย ๒๔:๑

เมื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระหว่างภาครัฐ และเอกชน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน และจากการใช้แบบจำลองเพื่อดูประสิทธิผลในการจัดการศึกษา พบว่า ในปี ๒๕๔๕ โรงเรียนเอกชนช่วยแบ่งเบาภาระด้านงบประมาณของรัฐได้ประมาณ ๒๒,๕๐๐ ล้านบาท และคาดว่าจะระหว่าง ปี ๒๕๔๖-๒๕๕๕ จะช่วยแบ่งเบาภาระด้านงบประมาณได้ถึง ๓๒๘,๘๙๗ ล้านบาท

(๓) ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า มีการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้เป็นหลักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แต่เนื่องจากมีความไม่เข้าใจในแนวคิดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นเหตุให้สถานศึกษาประสบปัญหาหลายประการในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรดังกล่าว เช่น มาตรฐานการเรียนรู้ตามช่วงชั้นมีความซ้ำซ้อนกัน เนื้อหาสาระมีจำนวนมากเกินไป ทำให้เวลาเรียนไม่เพียงพอ ไม่เป็นรูปธรรม เข้าใจยาก สถานศึกษาสับสนในการนำสาระการเรียนรู้แกนกลางไปใช้ รวมทั้งครูผู้สอนไม่มั่นใจในเรื่องการสอนแบบบูรณาการ ขาดความชำนาญในการจัดทำ/จัดหาสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงได้มีการทบทวนมาตรฐานหลักสูตร และปรับแก้มาตรฐานการเรียนรู้ชั้นปี ทั้ง ๘ กลุ่มสาระ นอกจากนี้ ยังได้มีการเร่งพัฒนาหลักสูตรสำหรับใช้ในโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด สพฐ. กว่า ๑๑,๗๒๐ โรง

ผลการประเมินของ สมศ. ด้านผู้เรียน พบว่า คุณภาพและมาตรฐานของผู้เรียนเกี่ยวกับความสามารถทางวิชาการของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกวิชามีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ ๕๐ ด้านผู้บริหาร พบว่า สถานศึกษาที่มีผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๑ สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๔ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕ สถานศึกษาที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๑ ด้านครู พบว่า ครูที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีเพียงร้อยละ ๓๔.๒ ที่อยู่ในมาตรฐานระดับดี

๓.๑.๓ การอาชีวศึกษา

(๑) ด้านโอกาสทางการศึกษา

ด้านโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียนอาชีวศึกษา พบว่า อัตราการเรียนต่อในระดับอาชีวศึกษาในปี ๒๕๓๙ มีจำนวนลดลงจากร้อยละ ๔๑.๕ เหลือร้อยละ ๓๒.๙ ในปี ๒๕๔๖ ขณะที่ตลาดแรงงานมีความต้องการกำลังคนระดับอาชีวศึกษาถึงร้อยละ ๖๐ ของการผลิตกำลังคนระดับกลาง ซึ่งนับเป็นจุดอ่อนอย่างมากต่อการขยายการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและผลิตภาพโดยรวมในอนาคต ในการนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายเปิดรับนักเรียนสายอาชีวศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะในปีการศึกษา ๒๕๔๗ มีนโยบายให้รับผู้ที่ต้องการเรียนสายอาชีวศึกษาทุกคนโดยไม่มีการสอบคัดเลือก ทำให้สัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา : สามัญ ในปีการศึกษา ๒๕๔๗ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็น ๓๗:๖๓ และพบว่า สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษามีจำนวนสูงขึ้นเป็นร้อยละ ๔๑ ในปีการศึกษา ๒๕๔๘

(๒) ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำลังดำเนินการปฏิรูประบบอาชีวศึกษาที่สำคัญ คือ การจัดทำพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา และการยกร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เพื่อเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการเพื่อเพิ่มผลิตภาพของแรงงานให้มีคุณวุฒิใหม่สำหรับการฝึกอบรม ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์

มีการนำร่องปรับระบบการบริหารการอาชีวศึกษาใหม่ โดยรวมกลุ่มวิทยาลัยในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จัดตั้งเป็น สถาบันการอาชีวศึกษา ๗๘ แห่ง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังสถาบัน และมีการใช้ ทรัพยากรร่วมกันเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านอาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะและความสามารถในการปฏิบัติงานได้จริง ในส่วนของสถานประกอบการ ส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญต่อการลงทุนด้านการพัฒนาทักษะความรู้แก่พนักงาน ของตนค่อนข้างน้อย ส่งผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงานไทยในทุกสาขาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม มีความพยายามที่จะพัฒนาเพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาในหลายรูปแบบ เช่น การกำหนด ยุทธศาสตร์การดำเนินงานการปฏิรูปการผลิตและพัฒนาาระยะ ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๕๖) การอบรมครู ประจำการและผู้บริหารเพื่อเข้าสู่การปฏิรูปการศึกษาตามโครงสร้างใหม่ การพัฒนาหลักสูตรการผลิตครู แนวใหม่ระดับปริญญาตรี ๕ ปี โดยมีทุนการศึกษาให้เพื่อจูงใจให้คนเรียนดีมาเป็นครู และประกันการมี งานทำ โครงการปรับปรุงการจัดทำหลักสูตรให้มีความหลากหลายยืดหยุ่น โดยมีการทดลองใช้ในโรงเรียน นำร่องและโรงเรียนเครือข่าย จำนวน ๒,๑๗๕ แห่ง โครงการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลาง โดย เครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับสถานประกอบการในรูปแบบทวิภาคี เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมิน สมรรถนะของการปฏิบัติงานได้จริงของช่างฝีมือวิชาชีพสาขาต่างๆ รวมทั้งการจัดโครงการให้ทุนเพื่อพัฒนา ศักยภาพในการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่ การส่งเสริมการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างครบวงจร และโครงการวิจัยทางด้านอุตสาหกรรม IRAP (Industrial Research Assistance Program)

สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เอกชนมีบทบาทในการแบ่งเบาภาระงบประมาณภาครัฐได้มากเฉพาะเงินเดือนครูของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน พบว่ามีมูลค่าถึง ๑,๓๒๓ ล้านบาท ต่อปี และเมื่อรวมค่าใช้จ่ายอื่นที่ใช้ในการลงทุนเพื่อโครงสร้างพื้นฐาน พบว่าภาคเอกชนมีส่วนแบ่งเบาภาระ ด้านงบประมาณของรัฐมากขึ้น

(๓) ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า มีการปรับหลักสูตรด้านอาชีวศึกษาระดับ ปวช. และ ปวส. เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ เน้นการปฏิบัติจริงมากขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจาก สถานประกอบการ ๘,๙๘๐ แห่ง ใน ๕๑ สาขาวิชาชีพ โดยจัดเนื้อหาสาระให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน มีการปฏิบัติจริงมากขึ้น รวมทั้งการเตรียมการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาในระดับปริญญาสายปฏิบัติการ โดยเน้นความเป็นเลิศทางวิชาชีพ สำหรับหลักสูตรระยะสั้นได้มีการจัดทำให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล เพื่อ สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน พบว่า ผู้เรียนสายอาชีพด้านการศึกษาในระบบเพิ่มมากขึ้นจาก ๑ ล้านคน ในปี ๒๕๔๓ เป็น ๑.๘ ล้านคน ในปี ๒๕๔๗

ด้านการเรียนการสอน มีการดำเนินการในรูปแบบต่างๆ เช่น การเรียนการสอนใน รูปแบบทางไกลและผ่านระบบอินเทอร์เน็ต อีกทั้งมีการส่งเสริมให้สถานประกอบการร่วมกับสถานศึกษา อาชีวศึกษาในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมประกวดสิ่งประดิษฐ์ระดับชาติและโครงการแข่งขัน หุ่นยนต์อาชีวศึกษา ทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษามีโอกาสนำความรู้ ความสามารถที่ได้จากการศึกษาด้านทฤษฎีไปปฏิบัติจริง

ผลการประเมินของ สมศ. พบว่า ด้านครู/คณาจารย์ส่วนใหญ่มีพอเพียงและได้รับการอบรมวิธีการสอนในระดับมาก แต่ได้รับการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาชีพในระดับปานกลาง ส่วนการประกันคุณภาพมาตรฐานการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้จัดทำมาตรฐานการอาชีวศึกษาใหม่ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ด้านการบริหารจัดการทั้งด้านวิชาการและการบริหารงานทั่วไป สถาบันยังไม่เป็นแหล่งวิชาการทางอาชีพแก่ชุมชน/สังคม และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน และยังไม่คล่องตัวในเรื่องค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ อีกทั้งการใช้ระบบบริหารแบบใหม่และการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ยังต้องปรับปรุง ส่วนระบบประกันคุณภาพภายใน สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ใช้ระบบการประกันคุณภาพที่กำหนดโดยต้นสังกัด และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๓.๑.๔ การอุดมศึกษา

(๑) ด้านโอกาสทางการศึกษา

อัตราส่วนนักศึกษาต่อประชากรกลุ่มอายุ ๑๘-๒๔ ปี มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี แต่มีอัตราส่วนการเพิ่มค่อนข้างต่ำ

อนึ่ง จากการที่รัฐบาลได้นำระบบกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) มาใช้ ซึ่งเป็นกองทุนที่ให้โอกาสกับคนได้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยกองทุนจะให้กู้เป็นค่าเล่าเรียน และกำหนดให้ใช้คืนเมื่อมีรายได้ในอนาคต จึงทำให้คาดว่าผู้เรียนที่มีความสามารถที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามีโอกาสเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษามากขึ้น อย่างไรก็ตาม ระบบกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคตที่นำมาใช้นั้น ปัจจุบันมีข้อเสนอให้ทบทุนรวมกองทุนระหว่างกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) กับ กรอ. โดยนำส่วนดีของแต่ละกองทุนมาพิจารณารวมเป็นกองทุนเดียว

สำหรับนักศึกษาที่ยากจน นอกจากจะได้รับสิทธิในการกู้ยืมเงินทุน กรอ. เพื่อเป็นค่าเล่าเรียนแล้ว รัฐบาลยังมีมาตรการอื่นในการให้ความช่วยเหลือนักศึกษาที่ยากจน เช่น การให้นักศึกษาทำงานระหว่างเรียนเพื่อมีรายได้เป็นค่าครองชีพระหว่างเรียน (ไม่ต้องใช้คืน) และการกู้ยืมเพื่อเป็นค่าครองชีพ (ต้องใช้คืน) เป็นต้น

(๒) ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

มีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการอุดมศึกษาของรัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอุดมศึกษาให้มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการโดยให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อมพัฒนาเป็นสถาบันในกำกับของรัฐ ในปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ๖ แห่ง เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับนับตั้งแต่การจัดตั้ง ๕ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อีก ๑ แห่งที่ปรับเปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ส่วนสถาบันอุดมศึกษาอื่น กำลังอยู่ระหว่างการร่างกฎหมายเพื่อปรับเปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ นอกจากนี้สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ก็ได้ปรับเปลี่ยนสถานภาพไปเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตามลำดับ รวมทั้งได้มีการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนจำนวน ๑๘ แห่ง ทั่วประเทศ ซึ่งการปรับเปลี่ยนดังกล่าวจะทำให้การจัดการอุดมศึกษามีประสิทธิภาพ

มีความหลากหลายสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกัน มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการมากขึ้น

ในด้านการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา พบว่าแม้จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นแต่ก็ยังไม่ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศมากนัก เนื่องจากการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษายังคงมีส่วนการผลิตบัณฑิตในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มากกว่าสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีปริมาณบัณฑิตในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เกินความต้องการ ส่งผลให้มีอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น

นอกจากนั้น ได้จัดให้มีโครงการปฏิรูประบบการเงินเพื่อการอุดมศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการอุดมศึกษา โดยการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนของสังคมให้มีส่วนร่วมในการจัดการอุดมศึกษามากขึ้น ในปีการศึกษา ๒๕๔๙ ได้มีการนำระบบกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) มาใช้เป็นเครื่องมือ และในขณะนี้มีการดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการปรับระบบงบประมาณเพื่อการอุดมศึกษา โดยคาดหวังว่าจะเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งสามารถควบคุมการผลิตบัณฑิตในสาขาที่เป็นความต้องการของประเทศ

(๓) ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ในปี ๒๕๔๘ ได้มีโครงการนำร่องโดยนำระบบการรับนักศึกษา (Admissions) มาใช้ในการรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และต่อมาในปี ๒๕๔๙ ได้นำระบบการรับนักศึกษา (Admissions) มาใช้ทั้งระบบเพื่อแทนระบบการสอบวัดความรู้เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาสถาบันอุดมศึกษา (Entrance) ระบบการรับนักศึกษา (Admissions) เป็นการรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์และศักยภาพทางการเรียนของนักเรียนเป็นองค์ประกอบหลักในการรับเข้าเรียน รวมทั้งพิจารณาร่วมกับผลการสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นสูง (A-net) รวมทั้งวิชาเฉพาะ ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าเรียนอย่างเป็นธรรม เพื่อให้มหาวิทยาลัย/สถาบันได้ผู้เรียนที่มีความรู้ ความสามารถ และความถนัดตรงตามสาขาที่เรียน

นอกจากนี้ได้จัดตั้งสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เป็นองค์กรกลางในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระบบวิธีการทดสอบและพัฒนาเครื่องมือวัดมาตรฐานสำหรับการประเมินผลทางวิชาการและวิชาชีพ และการทดสอบทางการศึกษา ตลอดจนให้บริการสอบวัดความรู้ความสามารถ คุณลักษณะต่างๆ ให้แก่ผู้เรียนทุกระดับและประชาชนทั่วไป

ผลการประเมินของ สมศ. พบว่า ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาในภาพรวม บัณฑิตมีอัตราการมีงานทำอยู่ในระดับสูง คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ ๗๕.๙๑ ผู้ใช้บัณฑิตเสนอให้พัฒนาทักษะด้านภาษา คอมพิวเตอร์ และความสามารถในการบริหารจัดการให้มากขึ้น ด้านการเรียนรู้ สถาบันอุดมศึกษาให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งจัดการเรียนการสอนตามความสนใจของผู้เรียน โดยแต่ละสถาบันยังมีแนวทางการจัดที่แตกต่างหลากหลาย เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างอาจารย์ประจำกับนักศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๑:๒๘ และบางแห่งสูงถึง ๑:๘๐ อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอกมีเพียงร้อยละ ๑๓.๒๓ ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ส่วนในด้านการบริหารจัดการ พบว่า การบริการวิชาการของสถาบันอุดมศึกษายังเป็นบริการเพื่อสนองความต้องการรายบุคคล

ยังไม่สามารถให้บริการกับสังคมได้มากนัก และการทำงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ของอาจารย์ยังมีน้อยมากเพียง ๐.๑๐ เรื่องต่อคนต่อปีเท่านั้น

๓.๑.๕ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๑) ด้านโอกาสทางการศึกษา

จากการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษานอกระบบ พบว่าจำนวนนักศึกษา นอกระบบ มีจำนวนเพิ่มขึ้นทั้งในสายสามัญและสายอาชีพ ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มวัยเรียนในระบบการศึกษา (อายุ ๖-๑๔ ปี) ๒) กลุ่มวัยแรงงาน (อายุ ๑๕-๕๙ ปี) ๓) กลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป) และนอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนโดยใช้สื่อรูปแบบต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าถึงการศึกษาตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคลมากขึ้น โดยได้แบ่งกิจกรรมการศึกษาออกเป็น ๕ กิจกรรม คือ ๑) การศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒) การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ๓) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ๔) การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน และ ๕) การศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้ที่พลาดโอกาสเข้ารับการศึกษาในระบบและผู้ที่มีพื้นที่การศึกษาภาคบังคับ มีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้นถึง ๑๖.๖๘ ล้านคนในปี ๒๕๔๙ หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕๖ ของประชากรทั้งประเทศ (ณ ที่ประชากร ๖๔ ล้านคน) และคิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐๘ ของประชากรกลุ่มอายุ ๑๕-๕๙ ปี (ณ ที่ประชากร ๔๒.๖๘ ล้านคน)

(๒) ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

ได้มีการจัดทำกลยุทธ์การจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา รวมทั้งได้มีการจัดทำพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๓) ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา

การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ด้วยเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่มุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษา ทั้งกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงอื่นๆ ในการนี้ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกลาง ได้จัดทำหลักสูตร ๒ ลักษณะ คือ ๑) หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานเพียงพอที่จะดำเนินชีวิต การศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ และ ๒) หลักสูตรระยะสั้น เพื่อให้บริการกลุ่มเป้าหมายโดยใช้เวลาเรียนระยะสั้นเพื่อการพัฒนาอาชีพสำหรับประกอบอาชีพอิสระ การประกอบอาชีพเสริม และการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน หลักสูตรการพัฒนาทักษะชีวิต และหลักสูตรการพัฒนาสังคมและชุมชน

ในด้านการจัดบริการทางการศึกษา ได้จัดบริการเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนได้ศึกษาเรียนรู้ตามความต้องการ ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ การศึกษาต่อเนื่อง (การฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นในกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน) และการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยในปี ๒๕๔๙ สามารถให้บริการประชาชนได้จำนวนกว่า

๑๖.๖๘ ล้านคน กล่าวคือ ให้บริการการศึกษานอกระบบทั้งการศึกษาต่อเนื่อง การส่งเสริมการรู้หนังสือ และ การศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม ๒,๘๖๓,๑๗๒ คน และการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยรวม ๑๓,๘๑๖,๓๕๕ คน ประกอบด้วย การบริการรายการวิทยุเพื่อการศึกษา รวม ๔,๐๐๐,๐๐๐ คน บริการ รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา รวม ๓,๕๐๐,๐๐๐ คน บริการสื่อเพื่อศึกษารวม ๑,๓๐๓,๒๕๘ คน บริการ นิทรรศการวิทยาศาสตร์เพื่อศึกษารวม ๖๒๖,๕๐๒ คน บริการกิจกรรมวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา รวม ๑,๐๑๘,๙๕๑ คน และบริการส่งเสริมการอ่านในห้องสมุดประชาชน รวม ๓,๕๖๗,๖๔๔ คน นอกจากนี้ ยังได้มีการบริการในรูปของโครงการพัฒนาต่างๆ อีกหลายโครงการ

๓.๑.๖ การศึกษาเฉพาะทาง

การจัดการศึกษาเฉพาะทางเป็นการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรตามความต้องการของ หน่วยงานนั้น ในปัจจุบันมีกระทรวงและหน่วยงานที่ดำเนินการ คือ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร และสภาการศึกษา โดยปีการศึกษา ๒๕๕๘ มีสถานศึกษาจำนวน ๑๑๗ แห่ง มีจำนวนผู้เรียนประมาณ ๔๐,๐๐๐ คน โดยจำแนก เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๙ แห่ง ระดับอุดมศึกษา จำนวน ๑๐๘ แห่ง โดยสอนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ๖๑ แห่ง ปริญญาตรี ๖๗ แห่ง และสูงกว่าปริญญาตรี ๔ แห่ง และมีบางหน่วยงานได้หยุดดำเนินการจัดการศึกษาแล้ว คือ โรงเรียนการไปรษณีย์และโทรคมนาคม กระทรวง คมนาคม เนื่องจากต้องแปรสภาพเป็นบริษัท

(๑) ด้านโอกาสทางการศึกษา

การศึกษาเฉพาะทางเป็นการจัดการศึกษาตามความต้องการของหน่วยงาน ดังนั้นโอกาส เข้ารับการศึกษาคงเป็นไปตามความต้องการของหน่วยงาน มีการจำกัดจำนวนรับ ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถ รองรับผู้เรียนทั้งหมดที่ต้องการเข้ารับการศึกษได้ จากผลการศึกษาในปี ๒๕๕๘ พบว่าจำนวนผู้เรียนเข้าใหม่ ของการศึกษาเฉพาะทางมีจำนวนประมาณ ๑๗,๕๔๗ คน

(๒) ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

หน่วยงานต่างๆ ที่จัดการศึกษาเฉพาะทางสามารถผลิตบุคลากรได้ตามความต้องการของ หน่วยงาน แต่อาจจะยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประเทศ เนื่องจากการผลิตบุคลากร เฉพาะทางจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความชำนาญในวิชาชีพเป็นผู้สอนซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก และบาง สถาบันต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากในการจัดการเรียนการสอนซึ่งเอกชนไม่สามารถดำเนินการใน ลักษณะนี้ได้ ทำให้สถาบันการศึกษาเฉพาะทางไม่สามารถผลิตบุคลากรให้เพียงพอกับความต้องการของ ประเทศได้ รวมทั้งบุคลากรบางส่วน มีความก้าวหน้าในวิชาชีพไม่เท่าเทียมกัน ทั้งด้านเงินเดือนและระดับ ตำแหน่ง

อย่างไรก็ตาม เมื่อปี ๒๕๕๗ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยการ จัดการศึกษาเฉพาะทาง พ.ศ. ๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๗ ทำให้กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐมีแนวทางที่ชัดเจนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น

(๓) ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนของสถาบันเฉพาะทางมีหลักสูตรที่หลากหลายและการจัดการศึกษาจะมีตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา หน่วยงานต่างๆ ที่จัดการศึกษาเฉพาะทางได้รับการยอมรับในบทบาทและศักยภาพด้านการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นการผลิตและพัฒนาบุคลากรตามความต้องการของหน่วยงาน ครูผู้สอนจึงเป็นผู้มีความชำนาญและประสบการณ์เฉพาะในวิชาชีพนั้นๆ ส่งผลให้บุคลากรที่เข้ารับการศึกษามีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานให้หน่วยงานนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ยังมีบางหลักสูตรที่จัดการศึกษาไม่สามารถเทียบวุฒิจับกับการศึกษาปกติได้ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาบางส่วนเสียโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

๓.๑.๗ การศึกษาของแรงงาน

การผลิตกำลังแรงงานระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาและระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันพบว่า ยังไม่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และการจัดการศึกษาเป็นลักษณะที่ขาดกลไกการสะท้อนความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยหลักสูตรการศึกษาไม่ชัดเจนว่าจะให้ผู้สำเร็จการศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับสูงหรือเข้าทำงานและการศึกษายังเน้นเพื่อการให้วุฒิต่ำกว่าค่าจ้างถึงสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้จริง ทำให้เกิดความสูญเปล่า และซ้ำซ้อนในการพัฒนากำลังแรงงาน เนื่องจากผู้ที่จบการศึกษาแล้วต้องเข้ารับการศึกษาอบรมก่อนปฏิบัติงาน ดังนั้นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้หรือของภาคอุตสาหกรรม

นอกจากนั้น คุณภาพและผลิตภาพของแรงงาน มีสัดส่วนแรงงานได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสูงขึ้นจากเดิมเล็กน้อย จากการสำรวจคุณภาพแรงงานไทย (อายุ ๑๕-๕๙ ปี) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า จำนวนผู้ที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๕.๖ ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๓๘.๒ ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ซึ่งยังห่างจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ ๕๐ ในปี พ.ศ.๒๕๕๑ ค่อนข้างมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนแรงงานที่จบชั้นมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษายังต่ำกว่าประเทศอื่นๆ แม้การศึกษาของแรงงานไทยที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๙.๘ ในปี ๒๕๕๘ ก็ตาม แต่ประสิทธิภาพการผลิตภาพของแรงงานไทยยังต่ำเมื่อเทียบกับประเทศมาเลเซีย เกาหลี สิงคโปร์ ใต้หวัน และญี่ปุ่น

๓.๑.๘ การพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นับตั้งแต่ต้นปี ๒๕๕๗ เป็นต้นมา สถานการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาตามที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนที่ ๒ ในครั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาและแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น โดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความต้องการของท้องถิ่น และประชาชนที่มีลักษณะเฉพาะบนพื้นฐานของหลักศาสนาที่เชื่อมโยงหลักการทางศาสนาเข้ากับวิชาสามัญและวิชาชีพ รวมทั้งมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น เพื่อประสานการดำเนินงานการพัฒนาการศึกษา ตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ เป็นต้นมา

จากการประเมินมาตรฐานสถานศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ปี ๒๕๕๘ ของ สมศ. ด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีมาตรฐานต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในทุกมาตรฐาน โดยเฉพาะด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้และทักษะตามหลักสูตร และการรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาถึงร้อยละ ๘๐ ต่ำกว่ามาตรฐาน และจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา ๒๕๕๗ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ และต่ำกว่าร้อยละ ๔๐ ทุกวิชา โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ผลการทดสอบระดับชาติ ช่วงชั้น ที่ ๔ (O-Net) จำนวน ๕ วิชา ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จำแนกรายจังหวัด ผู้เรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังกล่าว ได้คะแนนอยู่อันดับท้ายสุดของประเทศ จากคะแนนเต็ม ๕๐๐ คะแนน เรียงตามลำดับ คือ จังหวัดปัตตานี (๑๓๙.๗๓ หรือร้อยละ ๒๗.๙๕) จังหวัดยะลา (๑๔๓.๒๘ หรือ ร้อยละ ๒๘.๖๖) และจังหวัดนราธิวาส (๑๔๓.๕๙ หรือร้อยละ ๒๘.๗๒) ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนต่อไป

ในการนี้ รัฐบาล (พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี) ได้ประกาศให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูลและสงขลาบางส่วน เป็น “เขตพื้นที่พิเศษ เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้” ที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ปัญหาและพัฒนาอย่างเร่งด่วน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙ เป็นต้นมา ขณะเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการได้มีการดำเนินงานตามมาตรการของแผนยุทธศาสตร์ฯ ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ดังนี้

ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน โดยดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เช่น การพัฒนาการเรียนรู้อะบบสองภาษาแบบประยุกต์ (ไทย-มลายู) การพัฒนาการสอนภาษาไทย การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วยการจัดประกวดแข่งขันเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม มีการจัดทำคู่มือหลักเกณฑ์การเทียบโอนและสอบเทียบความรู้อิสลามศึกษา หลักการทางศาสนาเข้ากับวิชาสามัญและวิชาชีพ การดำเนินการในปี ๒๕๕๗-๒๕๕๘ ในช่วงแรกเน้นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และโรงเรียนสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีนักเรียนนับถือศาสนาอิสลามจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีโครงการรินน้ำใจให้น้องชาติ เสริมความรู้สู่มหาวิทยาลัย เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้และมีความมั่นใจในการสอบ เป็นต้น

ด้านการพัฒนาอาชีพและการศึกษานอกโรงเรียน ในปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีการพัฒนาทักษะอาชีพในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน ๑,๘๐๐ คน และจัดตั้งกองทุนพัฒนาอาชีพ ๙๐ กองทุน นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนทุนโครงการครูทายาทอาชีพศึกษาในสาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม จำนวน ๒ รุ่น รุ่นละ ๓๐ คน เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ด้านการพัฒนาอุดมศึกษา ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ โดยรวมสถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาบางส่วนที่มีอยู่ในจังหวัดเข้าด้วยกัน นอกจากนั้น มีการส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ได้จัดชั้นเรียนคณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาศาสนา ณ วัดหลักเมือง จังหวัดปัตตานี และส่งเสริมให้มีการวิจัยที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มากขึ้น

สำหรับการศึกษาด้านศาสนา โดยเฉพาะอิสลามศึกษา ได้มีการโอนการจัดการศึกษา ในสถาบันปอเนาะ และศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามในมัสยิด (ตาดีกา) จากกระทรวงมหาดไทย มาอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ในปี ๒๕๔๘ เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ประสิทธิภาพ การเรียนการสอนเพิ่มขึ้นและสามารถเชื่อมโยงการสอนอิสลามศึกษาในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งจัดตั้งสถาบัน อิสลามและอาหรับศึกษา ในมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ด้านการสร้างขวัญกำลังใจการปฏิบัติงานของบุคลากร มีการประสานและวางแผนร่วมกับ หน่วยงานความมั่นคง เพื่อดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น มีการซ่อมแซมบ้านพักครูและ ปรับปรุงสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากการก่อความไม่สงบรวมทั้งการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านพักครูเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังให้ทุนการศึกษาบุตรครูที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงจนถึงปริญญาตรี ซึ่งขณะนี้ มีนักเรียนทุนที่อยู่ในระบบดูแล ๑,๐๐๘ คน และมีการฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ โดย การจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายกรรมการสถานศึกษา และให้การอบรมเพื่อ สร้างความตระหนักและร่วมกันแสวงหาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เป็นต้น

นอกจากนั้น เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูอัตราจ้าง คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐ อนุมัติกรอบอัตรากำลังพนักงานราชการสำหรับสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๐-๒๕๕๑ จำนวน ๑,๖๓๙ อัตรา โดยปรับอัตราจ้างครูรายเดือนเป็นพนักงานราชการเฉพาะราย ตามกรอบอัตราดังกล่าว

ด้านการปรับโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาให้เป็นเอกภาพ มีการปรับฐานะของสำนัก ผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ ๑๒ เป็นศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการประสาน กำกับ ติดตาม ประเมินผล และเชื่อมโยงการปฏิบัติงานกับหน่วยงาน ทางการศึกษาและหน่วยงานอื่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการศึกษา เช่น จัดทำข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อกำหนดพิกัดสถานศึกษา สถาบันศึกษาปอเนาะและตาดีกา เป็นต้น

๓.๑.๙ การศึกษาด้านสุขภาพ คุณธรรม จริยธรรม

ที่ผ่านมาได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ในพระราชบัญญัติการ ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีการกำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ไว้ในมาตรฐาน การศึกษาของชาติ ซึ่งประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๗ แล้วก็ตาม แต่การจัดการศึกษาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่สามารถสะท้อนหลักการดังกล่าวข้างต้นให้เกิดขึ้นในตัวเด็กและเยาวชนได้ เนื่องจากสภาพการณ์ของ สังคมไทยที่เกิดขึ้นในขณะนี้ เป็นสังคมที่มีความเสี่ยงสูง ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด โรคเอดส์ อาชญากรรม ทางเพศ การจี้ปล้น การฉ้อราษฎร์บังหลวง ฯลฯ อีกทั้งการเสนอข่าวที่ปรากฏจากสื่อต่างๆ สะท้อนถึงปัญหา ของสังคมที่เสื่อมถอยลง โดยเฉพาะจากข้อมูลโครงการเฝ้าระวังสถานการณ์เด็กไทยของสถาบันรามจิตติ พบว่าปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงหลายด้าน ปัญหาในเรื่องค่านิยมที่เกิดจาก การเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศทั้งทางสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ขาดการคัดกรอง และเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงาม ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง และเนื่องจากวิถีชีวิตในปัจจุบัน

ที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้บทบาทของสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนาที่มีบทบาทในการอบรม เลี้ยงดู ให้ความรู้ ปลุกฝังคุณธรรมและจริยธรรมลดน้อยลงตามไปด้วย และนำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ได้มีความพยายามในการหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบและวิธีการที่ควรนำมาปลุกฝังให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมในตัวเด็กและเยาวชน รวมทั้งเพื่อให้พลเมืองไทยสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขด้วยหลักของคุณธรรม จริยธรรม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่เน้นการพัฒนาคนโดยมุ่งให้มีคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่าทัน เกิดภูมิคุ้มกัน นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินงานโครงการคุณธรรมนำความรู้ ตามนโยบายรัฐบาลที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน) ได้ประกาศนโยบายและทิศทางหลักในการปฏิรูปการศึกษาที่ยึด “คุณธรรมนำความรู้” ในการจัดการศึกษา โดยมีทิศทางและเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาที่จะเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย ซึ่งจะร่วมมือกันระหว่าง ๓ สถาบัน คือ บ้าน วัด/สถาบันศาสนา และโรงเรียน เพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการศึกษาที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ โดยมีหลายกระทรวงที่จะเข้ามาร่วมดำเนินการ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น โดยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมคุณธรรมอย่างต่อเนื่องทั้งระดับชาติและระดับกระทรวง

๓.๑.๑๐ การศึกษาเพื่อส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา

ทรัพย์สินทางปัญญา นับเป็นทุนทางสังคมของชาติที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้งระบบ นอกกรอบและตามอัธยาศัย ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ที่มีมูลค่าทางสังคม โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่โลกกำลังก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ-สังคมฐานความรู้หรือการใช้ความรู้เป็นฐานและกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมทั้งในเชิงของการอนุรักษ์และพัฒนาโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

แต่จากการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า ยังมีการส่งเสริมเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาน้อยมากในสถานศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจ ประดิษฐ์คิดค้น การคุ้มครอง และการใช้ประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สินทางปัญญา อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้

๓.๑.๑๑ ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา

องค์การระหว่างประเทศเป็นองค์การที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการร่วมมือกันดำเนินงานต่างๆ ระหว่างประเทศสมาชิกสำหรับประเทศไทย องค์การระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้านมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะด้านการศึกษา มีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกันในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งและส่งเสริมให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ พัฒนาศักยภาพของประชากร และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ องค์การระหว่างประเทศที่ให้ความร่วมมือด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียและแปซิฟิก (APEC) สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) องค์การรัฐมนตรีศึกษา

แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO) ในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและบุคลากรทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศสมาชิก นอกจากนี้ไทยยังมีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO) โดยจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติว่าด้วยองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อการดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเสนอแนวทางในการดำเนินงานร่วมกันด้วย

ในระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีบทบาทความร่วมมือมากขึ้นกับองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ เพื่อการปฏิรูปการศึกษาในแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ โครงการโรงเรียนเพื่อนเด็กเป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) โครงการเครือข่ายโรงเรียนพี่โรงเรียนน้องภายใต้กลุ่มประเทศความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียและแปซิฟิก (APEC) โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน และโครงการพัฒนาโรงเรียนในชุมชนชนบทขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO) เป็นโครงการที่พัฒนาครูผู้สอนในโรงเรียนแถบชนบทในด้านการสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา อังกฤษ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

การอาชีวศึกษา การจัดการอาชีวศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยลดปัญหาความยากจนและมีส่วนสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ดังนั้น รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณจำนวนมากในการดำเนินงานด้านอาชีวศึกษา รวมทั้งแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ โดยผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ โครงการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ โครงการหารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพด้านการสอนของครูอาชีวศึกษาไปสู่มาตรฐานครูสอนวิชาชีพ โดยความช่วยเหลือของกลุ่มประเทศความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียและแปซิฟิก (APEC) โครงการการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ (ASEAN Lifelong Learning for Employability Program) เป็นโครงการที่ไทยเข้าร่วมเพื่อแสวงหาความรู้และแนวทางในการพัฒนาทักษะแรงงานของประเทศไทย และโครงการฝึกอบรมวิชาชีพแก่เยาวชนสตรีไทย เป็นโครงการที่สำนักงานองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) จัดขึ้นเพื่อสร้างงานและอาชีพให้กับเยาวชนสตรีในเขตภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น

ระดับอุดมศึกษา ไทยได้รับเลือกให้เป็นที่ตั้งขององค์การระหว่างประเทศด้านอุดมศึกษาที่สำคัญ ๓ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network Secretariat) ศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยการอุดมศึกษาและการพัฒนา (SEAMEO RIHED) โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นประธานคณะกรรมการบริหาร และเป็นฝ่ายเลขานุการของมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศเอเชียและแปซิฟิก (University Mobility in Asia and the Pacific) ด้วยในปี ๒๐๐๕ ไทยยังเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมด้านอุดมศึกษาและวิชาการระหว่างประเทศ ได้แก่ การประชุมรัฐมนตรีระหว่างประเทศด้านการศึกษาระหว่างอาเซียน เมื่อวันที่ ๑๘-๑๙ สิงหาคม ๒๐๐๕ และการประชุมอธิการบดีโลก เมื่อวันที่ ๑๙-๒๒ กรกฎาคม ๒๐๐๖ ฯลฯ

นอกจากนั้น ยังมีความร่วมมือด้านการวิจัยระดับนานาชาติ เพื่อประเมินความสามารถทางการศึกษาของกลุ่มประชากรอายุ ๑๕ ปี ในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการอ่าน สำหรับนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาการศึกษาไทยให้ทัดเทียมนานาชาติ โดยร่วมมือกับองค์การความร่วมมือด้านการค้าและการพัฒนา (OECD) และสมาคมนานาชาติเพื่อการประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา (IEA) รวมทั้งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ในการดำเนินโครงการต่างๆ เช่น โครงการศึกษาวิจัยและประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (TIMSS) ๑๙๙๕ โครงการ TIMSS-R ๑๙๙๙ และโครงการวิจัยการศึกษาครั้งที่ ๒ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษา (SITES) เป็นต้น รวมทั้งยังมีความร่วมมือในการจัดประชุมนานาชาติ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับ UNESCO ศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยการอุดมศึกษาและการพัฒนา (SEAMEO RIHED) เช่น การสัมมนาการปฏิรูปการศึกษานานาชาติ ครั้งที่ ๑-๔ ระหว่างปี ๒๐๐๑-๒๐๐๔ การประชุมสมัชชาการศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ ๑ เนื่องในโอกาสวันครูโลก ระหว่างวันที่ ๑-๓ พฤศจิกายน ๒๐๐๕ เป็นต้น

ในการนี้ รัฐบาลได้กำหนดให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยมีบทบาทสำคัญในเวทีองค์การระหว่างประเทศต่างๆ มากขึ้น ซึ่งที่ผ่านมาไทยได้มีบทบาทสำคัญในเวทีองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ในการจัดประชุมเพื่อผลักดันการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อประชาคมโลกอย่างทั่วถึง เช่น การประชุมสมัชชาสามัญขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ครั้งที่ ๓๓ เมื่อวันที่ ๓-๒๑ ตุลาคม ๒๐๐๕ ณ กรุงปารีส เป็นการประชุมเพื่อให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาในประเทศ และการประชุม “การศึกษาเพื่อปวงชน” (Education for All) ครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๒๘-๓๐ พฤศจิกายน ๒๐๐๕ ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ฯลฯ

๓.๒ การบริหารและการจัดการการศึกษา

๓.๒.๑ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารและการจัดการศึกษา

มีการออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ และการออกกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการขององค์กรต่างๆ ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดระเบียบราชการกระทรวงศึกษาธิการเป็น ๓ ระดับ คือ ส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยส่วนกลางประกอบด้วย สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) การบริหารงานแต่ละส่วนราชการขึ้นตรงต่อรัฐมนตรี สำหรับเขตพื้นที่การศึกษามีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นส่วนราชการสังกัด สพฐ. ปัจจุบันมีจำนวน ๑๗๘ เขต สำหรับสถานศึกษา ทั้งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานศึกษาอุดมศึกษา ล้วนมีฐานะเป็นนิติบุคคล รวมทั้งยังมีองค์กรอิสระที่เป็นองค์กรมหาชน/ในกำกับที่การบริหารงานขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ (มวส.) และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.)

นอกจากนั้น ยังมีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาทั้งระบบ

๓.๒.๒ การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษา แม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒ แล้วก็ตาม แต่ยังไม่มีการประกาศใช้กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการตามมาตรา ๓๙ แต่ประการใด การออกกฎกระทรวงว่าด้วยเงินอุดหนุนจากรัฐ สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา ตามมาตรา ๑๓ และ ๑๔ คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๐ ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของกระทรวงการคลัง จากรายงานการวิจัยประเมินผลการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษา ปี ๒๕๔๘ ของ สกศ. พบว่า ปัญหาอุปสรรคของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษาที่สำคัญมีหลายประการ นอกจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษายังไม่มีการประกาศใช้แล้ว ยังพบประเด็นความไม่เพียงพอของทรัพยากรทางการศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทน้อยและไม่มั่นใจในบทบาท รวมทั้งไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการศึกษาและยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ขาดแนวทางและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน ขาดแนวทางการตรวจสอบ ติดตามและประเมินค่าใช้จ่าย การจัดสรรเงินอุดหนุนให้โรงเรียนขนาดเล็กไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ การจัดตั้งเครือข่ายให้บริการของเขตพื้นที่การศึกษาไม่มีกฎหมายรองรับ วิธีการสรรหาและคัดเลือกกรรมการเขตพื้นที่การศึกษายังไม่เหมาะสม รวมทั้งขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นอกเหนือจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

นอกจากนั้น ยังพบปัญหาด้านการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งในส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา กล่าวคือ ส่วนกลางยังมีการประสานเชื่อมโยง เพื่อให้เกิดเอกภาพในเชิงนโยบายอย่างแท้จริงค่อนข้างน้อย มีการกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษาเพียงบางเรื่องเท่านั้น ยังไม่ครบกระบวนการ กฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้องยังไม่ประกาศใช้ จึงไม่สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างสมบูรณ์ ถึงแม้สถานศึกษาจะมีอำนาจในการบริหารงานวิชาการ และงานบริหารทั่วไปก็ตาม สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการบริหารงานแบบนิติบุคคล และการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่ขาดบุคลากรและขาดความรู้ความเข้าใจ ทำให้การกระจายอำนาจทางการศึกษาเกิดขึ้นไม่สมบูรณ์แบบ บทบาทหน้าที่ของกรรมการสถานศึกษายังไม่ชัดเจน และไม่สามารถบริหารสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ได้อย่างเต็มรูปแบบ รวมทั้งด้านงบประมาณและด้านการบริหารงานบุคคลก็ยังไม่อิสระเท่าที่ควร โดยเฉพาะการคัดเลือกและบรรจุครูประจำส่วนการปฏิรูประบบบริหารงานบุคคล แม้จะมีการประกาศใช้กฎหมาย กฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก แต่การขาดแคลนครูก็ยังเป็นปัญหาสำคัญที่สะสมมานาน โดยเฉพาะการขาดแคลนครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ต้องมีการแก้ไขทางการบริหารจัดการอย่างเร่งด่วนต่อไป

๓.๒.๓ การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการปรับโครงสร้างส่วนราชการและหน่วยงานภายใน เพื่อให้การบริหารราชการของกรมสามารถสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันคณะกรรมการกลางบริหารบุคคลข้าราชการ/พนักงานท้องถิ่น ได้กำหนดโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้มีส่วนงานที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาของ อปท. ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละ อปท. ซึ่งเทศบาลจะจัดตั้งเป็นสำนัก/กองการศึกษา ส่วน อบจ. และ อบต. มีการจัดตั้งเป็นกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อรับผิดชอบการวางแผนและดำเนินการด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

จากผลการติดตามและประเมินการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของ สกศ. พบว่า ได้มีการดำเนินการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อสร้างความพร้อม จัดฝึกอบรม จัดทำคู่มือ จัดประชุมชี้แจงและกำหนดแนวทางการบริหารงานบุคคล และกรอบการจัดตั้งกอง/ฝ่ายการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรองรับ

อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบก็ยังขาดการประสานและสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน รวมทั้งขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้การถ่ายโอนสถานศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาอยู่

สำหรับการถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษา คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ให้มีการถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้คำนึงถึงคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและประโยชน์ที่นักเรียนจะได้เป็นสำคัญ ทั้งต้องพิจารณาถึงความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสถานศึกษา และจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจของทั้ง ๒ ฝ่าย อย่างไรก็ตาม ในปี ๒๕๔๙ ซึ่งเป็นปีแรกที่จะเริ่มมีการถ่ายโอน มีสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินความพร้อมและความสมัครใจในการถ่ายโอนไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมติคณะรัฐมนตรี (บัญชีหนึ่ง) จำนวน ๘๕ โรง และที่ขอเพิ่มเติมตามมติคณะรัฐมนตรี (บัญชีสอง) อีกจำนวน ๒๘๕ โรง มีการถ่ายโอนสถานศึกษาไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วจำนวน ๕๖ โรง เป็นสถานศึกษาปกติ จำนวน ๓๑ โรง และสถานศึกษาที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินของ สมศ. จำนวน ๒๕ โรง (ข้อมูล ณ พฤศจิกายน ๒๕๔๙)

๓.๒.๔ การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน

ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๔๖ ได้กำหนดให้สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีหน้าที่ส่งเสริมและประสานงานการศึกษาเอกชน และดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน รวมทั้งเสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน กำหนดกฎระเบียบและเกณฑ์มาตรฐานกลางในการจัดการศึกษาเอกชน ในการนี้กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับผิดชอบสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน ดังนั้น การดำเนินงานระดับนโยบายจึงอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ขณะที่การดำเนินงานระดับปฏิบัติอยู่ในความรับผิดชอบของเขตพื้นที่การศึกษา

สำหรับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของภาคเอกชน ในเชิงปริมาณพบว่า ในช่วงปีการศึกษา ๒๕๓๘-๒๕๔๘ สัดส่วนนักเรียนภาคเอกชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในเกือบทุกระดับการศึกษา ยกเว้นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษาที่มีสัดส่วนลดลง ส่วนในด้านคุณภาพของโรงเรียนเอกชน จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. รอบแรก (พ.ศ.๒๕๔๔-๒๕๔๘) พบว่า ร้อยละของโรงเรียนเอกชนที่ได้มาตรฐานคุณภาพระดับดี มีสัดส่วนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสถานศึกษาโดยรวมทั้งประเทศ ในทุกมาตรฐาน

แม้ว่ารัฐจะมีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษาแต่ยังพบว่าการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมิได้มีการขยายตัวเท่าที่ควร แต่ในทางปฏิบัติรัฐยังจัดบริการการศึกษาที่แข่งขันกับภาคเอกชนมากขึ้น นอกจากนี้ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษายังมีปัญหาอีกหลายประการ เช่น ๑) นโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐมีผลกระทบต่อการรับนักเรียนของโรงเรียนเอกชน ๒) การจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวยังไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายที่เป็นจริงของโรงเรียนเอกชน ๓) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีและการให้สิทธิประโยชน์โรงเรียนเอกชนมีปัญหาถูกเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินและค่าสาธารณูปโภคในอัตราเดียวกับธุรกิจเอกชนอื่นๆ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม ๔) ความล่าช้าในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย รวมทั้งกฎระเบียบไม่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน ๕) ครูและบุคลากรของโรงเรียนเอกชนยังมิได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง ๖) การเรียกบรรจุครูภาคีรัฐกระทบต่อการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชน และ ๗) การจ้างครูต่างชาติมีกระบวนการยุ่งยากล่าช้า

ในการนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของเอกชนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ

จากสภาพการณ์ดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ โดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้มีการดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาเอกชนให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยกำหนดให้เป้าหมายสัดส่วนผู้เรียนภาคเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ภายในปีการศึกษา ๒๕๕๑ ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้วเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๙

๓.๓ โครงสร้างพื้นฐานและกลไกการจัดการศึกษา

๓.๓.๑ มาตรฐานและการประกันคุณภาพ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๗ และให้หน่วยงานด้านการศึกษาทุกระดับนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และเพื่อให้มาตรฐานการศึกษาของชาตินำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ สพฐ. ได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ สอศ. ได้จัดทำมาตรฐานการอาชีวศึกษา และประกาศใช้เมื่อ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๙ รวมทั้ง สกอ. ได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษา และประกาศใช้เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๙

มาตรฐานดังกล่าว เป็นมาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหาร เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการด้านการประกันคุณภาพภายใน ได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงแล้ว ๒ ฉบับ คือ กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาทั้งระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๔๗ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการประกัน คุณภาพภายใน จำนวน ๓๕,๓๑๑ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๙๒ ของจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด

ส่วนสถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่ง ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้มาตรฐาน การอาชีวศึกษา ๖ มาตรฐาน ๓๔ ตัวบ่งชี้ และสถานศึกษาอุดมศึกษา โดย สกอ. ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษาเพื่อจัดทำกรอบคุณภาพภายในเป็นแกนร่วม โดย มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีอิสระในการสร้างและพัฒนาคุณภาพตัวบ่งชี้

การพัฒนามาตรฐานและเกณฑ์การประเมินภายนอก ใช้รูปแบบกัลยาณมิตรประเมิน โดย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ ๑๔ มาตรฐาน ๖๘ ตัวบ่งชี้ การอาชีวศึกษามี ๘ มาตรฐาน ๓๐ ตัวบ่งชี้ ระดับ อุดมศึกษามีการพัฒนาจากการจัดกลุ่มตัวบ่งชี้ตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษามี ๘ มาตรฐาน ๒๘ ตัวบ่งชี้

ในการนี้ สมศ. ได้ทำการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรอบแรก ๓๕,๒๒๐ แห่ง และ เมื่อครบ ๖ ปีในเดือนสิงหาคม ๒๕๔๘ มีสถานศึกษาได้รับการประเมินแล้ว จำนวน ๓๕,๓๕๙ แห่ง ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ๓๓,๘๖๘ แห่ง กระทรวงกลาโหม ๒๙๗ แห่ง กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา ๒ แห่ง กระทรวงมหาดไทย ๘๕ แห่ง สำนักนายกรัฐมนตรี ๑๕๖ แห่ง ส่วนสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ได้รับการประเมินจาก สมศ. แล้วมีจำนวน ๒๒๔ แห่ง จาก ๒๖๐ แห่ง ส่วนสถาบัน อาชีวศึกษาได้รับการประเมินภายนอกแล้ว ๗๒๗ แห่ง จาก ๗๖๕ แห่ง

๓.๓.๒ การผลิตและพัฒนาครู/มาตรฐานวิชาชีพ

การปฏิรูประบบและกระบวนการผลิตครู ยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังในด้าน นโยบายและงบประมาณจากรัฐ สถาบันผลิตครูไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาที่ จัดการเรียนการสอนด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน ๖๔ แห่ง ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีการผลิตครู ในหลักสูตรที่หลากหลาย คือ ๑) หลักสูตรการผลิตครูแนวใหม่ ๕ ปี ๒) หลักสูตรการผลิตครู ๔ ปี ๓) หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (หลักสูตรต่อยอดจากผู้จบปริญญาตรีสาขาอื่น) ๔) หลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษาสำหรับการผลิตครูหลักสูตร ๕ ปี ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ โดยมีเป้าหมายเชิงปริมาณ สำหรับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา ๒๕๕๑ จำนวน ๒,๕๐๐ คน ใน ๘ สาขาวิชา แต่มีนักศึกษา สมัครเข้าศึกษาเพียง ๒,๑๓๙ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๕.๕๖ ส่วนเป้าหมายเชิงคุณภาพ ด้านผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักศึกษาในโครงการฯ ดังกล่าว พบว่า ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๔๗ มีผู้ขอลาออก จำนวน ๕ คน จึงเหลือนักศึกษาเพียง ๒,๑๓๔ คน ซึ่งจำนวนดังกล่าวมีนักศึกษาที่ได้เกรดเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๗๕ จำนวน ๒,๐๑๓ คน ต่ำกว่า ๒.๕๐ มีจำนวน ๒๙ คน อยู่ระหว่าง ๒.๕๐-๒.๗๔ จำนวน ๙๒ คน นักศึกษา ดังกล่าวจะได้รับทุนการศึกษา ๖๙,๐๐๐ บาทต่อปี ส่วนนักศึกษาที่เข้าเรียนหลังปีงบประมาณ ๒๕๔๗ เป็นการ ดำเนินการโดยแต่ละสถาบันผลิตครูตามปกติ ไม่มีทุนให้นักศึกษา ดังนั้น การผลิตครูแนวใหม่ ๕ ปี ยัง ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง

นอกจากนั้น ยังมีโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยตั้งแต่ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๘ มีผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการฯ ๘ รุ่น จำนวน ๑,๓๐๕ คน ใน ๕ สาขาวิชา (คณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ วิทยาการคอมพิวเตอร์) ในปี ๒๕๕๘ มีนักศึกษาทุนตามโครงการทั้งสิ้น ๑,๘๘๕ คน รวมทั้งมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา แต่ยังไม่ได้รับการอนุมัติอย่างเป็นทางการจากคณะรัฐมนตรี ทำให้การปฏิบัติการกิจการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาซึ่งกำหนดความเชื่อมโยงและสร้างกลไกความเป็นเอกภาพไว้มีข้อจำกัด รวมทั้งระดับของกฎหมาย และขอบข่ายการปฏิบัติของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทำให้ไม่อาจดำเนินการอย่างเป็นทางการได้

สำหรับการพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๘ และจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๕๑ โดยมียุทธศาสตร์การดำเนินงานที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) การฟื้นฟูสร้างศรัทธาวิชาชีพ เช่น ยกกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู พัฒนาการบริหารงานบุคคล พัฒนาระบบค่าตอบแทน ฯลฯ (๒) การพัฒนาศักยภาพครู เช่น การสร้างภาวะผู้นำ การส่งเสริมการศึกษาต่อการสร้างเอกภาพและระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ฯลฯ (๓) การพัฒนาครูแนวใหม่ เช่น การพัฒนาสถาบันผลิตครู พัฒนาหลักสูตร และพัฒนาครูใหม่ ฯลฯ แต่การดำเนินงานของ สคบศ. ยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ทั้งนี้ เนื่องจากขาดงบประมาณในการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

จากผลการปฏิรูปครูฯ พบว่า ระบบและกระบวนการผลิตครูแนวใหม่ ๕ ปี ยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังและยังขาดองค์รกรกลางที่เข้มแข็งรวมทั้งการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังไม่มีมีการกระจายอำนาจไปยังระดับปฏิบัติ ถึงแม้จะมีการประกาศใช้ พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗ และ พ.ร.บ.เงินเดือน เงินวิทยฐานะและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครู พ.ศ.๒๕๕๗ แล้วก็ตาม และเพื่อให้การประเมินมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการในการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูให้มีความเข้มงวด และควรกำหนดมาตรการในการกำกับ ดูแล และติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

มาตรฐานวิชาชีพครู คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูที่ได้รับการคัดเลือกเป็นครูดีเด่นตามโครงการต่างๆ ให้ได้รับวิทยฐานะชำนาญการหรือวิทยฐานะชำนาญการเป็นกรณีพิเศษ และเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๙ มีผู้ยื่นคำขอเพื่อให้มีวิทยฐานะชำนาญการแล้ว จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ คน

มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๖ กำหนดให้วิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเป็นวิชาชีพควบคุมทางการศึกษา ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพควบคุมทางการศึกษาที่รับผิดชอบการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายสภาครูดังกล่าว ซึ่งกำหนดให้ครูสภามีอำนาจหน้าที่กำหนดตามมาตรฐานวิชาชีพ

และจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลบังคับใช้ วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๘ มาตรฐานวิชาชีพ เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ ประกอบด้วย มาตรฐาน ๓ ด้าน คือ

๑. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อกำหนดความรู้และประสบการณ์วิชาชีพของผู้ที่จะขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

๒. มาตรฐานการปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพทางการศึกษาให้เกิดคุณภาพตามเป้าหมาย และให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความชำนาญการตามระดับคุณภาพและความชำนาญการเฉพาะด้าน

๓. มาตรฐานการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ เพื่อกำหนดแนวทางการประพฤติปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพให้สามารถเป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับการศึกษาและสังคมทั่วไป

ภาวะการขาดแคลนครูเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเกือบทุกวิชา โดยเฉพาะวิชาพื้นฐานที่สำคัญ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ผู้เรียนขาดทักษะการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรในปี ๒๕๕๗ มีเพียง ๘.๒ ปี ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์การศึกษาระดับที่กำหนดไว้ ๙ ปี อีกทั้งขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติด้านการศึกษาที่อยู่ในระดับต่ำ เป็นต้น ผลการประเมินของ สมศ. พบว่า สถานศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานมีสาเหตุมาจากครูไม่เพียงพอ ครูมีภาระงานมากทั้งงานบริหารจัดการ ธุรการและงานอื่นๆ อีกทั้งนโยบายที่จำกัดอัตรากำลังคนภาครัฐ ทำให้กระทรวงศึกษาธิการถูกยุบอัตราจากการเกษียณ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๓-๒๕๕๗ ถึง ๕๑,๑๖๙ อัตรา ทำให้ปัญหาการขาดแคลนครู คณาจารย์สะสมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อบริหารจัดการด้วยวิธีการต่างๆ แล้ว ยังคงขาดครูอีกจำนวน ๙๔,๘๗๐ อัตรา ที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน การขาดแคลนงบประมาณเพื่อสนับสนุนในด้านการพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาครู ก็เป็นส่วนหนึ่งที่กระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง

๓.๓.๓ ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ด้านการจัดสรรทรัพยากร การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา ยังไม่เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาด้านต่างๆ เช่น การระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคมยังทำได้น้อย รัฐไม่มีเงินและทรัพยากรเพียงพอในการจัดสรรให้แก่ผู้ด้อยโอกาสและผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และยิ่งขาดความเสมอภาคและเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณสำหรับผู้เรียนที่มีฐานะยากจนในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ที่ผ่านมามีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๒๔.๔ ของงบประมาณทั้งหมดของรัฐบาล (ปี พ.ศ. ๒๕๕๗) แต่ในระยะ ๓ ปีที่ผ่านมาคือ ในระหว่างปี ๒๕๕๗-๒๕๕๙ สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณมีแนวโน้มลดลงเกือบทุกหน่วยงาน ยกเว้นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นทุกปี การจัดสรรค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี และอนุบาลอีก ๒ ปี รวมเป็น ๑๔ ปี หลักเกณฑ์การจัดสรรยังไม่สอดคล้องกับความจำเป็น โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ยังไม่มีการจัดสรรเงินอุดหนุน ให้แก่บุคคล ครอบครัวและสถาบันสังคมอื่นๆ นอกจากสถาบันศาสนา

อย่างไรก็ตาม ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัว มีการจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการพัฒนาสูตรการจัดสรรงบประมาณจาก สพฐ. ไปยัง สพท. และโรงเรียน ตามโครงการความร่วมมือระหว่างธนาคารโลกและกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพและความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษายิ่งขึ้น ส่วนระดับอุดมศึกษา มีข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเงินเพื่อการศึกษาให้จัดสรรงบประมาณลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไป ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพัฒนากระบวนการจัดสรรงบประมาณ

นอกจากนั้น มีการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกองทุนการศึกษา และการจัดสรรงบประมาณสำหรับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ เป็นกรณีพิเศษทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชนจากแหล่งเงินทุนประเภทต่าง ๆ

สำหรับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา มีการระดมทรัพยากรจากผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา มีการอนุมัติให้เริ่มใช้ระบบกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๙ โดยรัฐจัดสรรงบประมาณให้จำนวน ๔,๘๐๐ ล้านบาท นอกจากนี้ รัฐบาลยังให้ทุนต่างๆ เพื่อสนับสนุนผู้เรียนที่ด้อยโอกาส เช่น ทุนการศึกษาเพื่อบรรเทาผลกระทบจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจปี ๒๕๕๙ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ ทุน เป็นเงิน ๒,๘๑๕ ล้านบาท และอื่นๆ อีก เป็นต้น มีการกำหนดการจัดตั้งกองทุนกู้ยืมดอกเบียต่ำให้โรงเรียนเอกชน ไว้ในร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน และรัฐยังมีมาตรการจูงใจโดยการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี เพื่อส่งเสริมและเพิ่มแรงจูงใจในการระดมทรัพยากร มีการนำร่องการใช้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา แต่ยังไม่มีการใช้ระบบการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเต็มรูปแบบเนื่องจากความล่าช้าในการร่างกฎกระทรวง

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ถึงแม้ว่ารัฐจะมีนโยบายในการระดมทรัพยากรและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนก็ตาม โดยเฉพาะภาคเอกชน แต่ก็ยังไม่เห็นผลในทางปฏิบัติมากนัก เห็นได้จากสัดส่วนจำนวนนักเรียนของภาคเอกชนที่ยังมีไม่มากนัก และในบางระดับหรือประเภทการศึกษาก็มีสัดส่วนลดลง ในขณะที่การจัดการศึกษาขององค์กรอื่นทางสังคมก็ยังมีน้อยมาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายประเด็น เช่น ทิศนคติของบุคลากรในหน่วยงานจัดการศึกษาของรัฐที่คิดว่าน่าจะเป็นผู้จัดการศึกษาเองมากกว่า ความไม่ชัดเจนในนโยบายของรัฐเรื่องการมีส่วนร่วมของเอกชน และการปฏิบัติต่อสถานศึกษาของรัฐและเอกชนอย่างไม่เท่าเทียมกันทั้งด้านนโยบายและกฎระเบียบต่างๆ เป็นต้น

๓.๓.๔ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

การผลิต การใช้และการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ เป็นกฎหมายหลัก และพระราชบัญญัติอื่น ๆ รวมทั้งนโยบายหรือแผนพัฒนาอื่น ๆ เพื่อเอื้อต่อการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีการผลิตสื่อในรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอุดมศึกษา การอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย เช่น การใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

ทั้งนี้ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ พบว่า มีหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการให้การส่งเสริมสนับสนุนในการผลิต พัฒนาและใช้สื่อคอมพิวเตอร์ ทั้งระบบ online office และดำเนินการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาและติดตั้งระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้กับสถานศึกษาในทุกสังกัดจำนวนกว่า ๓๕,๐๐๐ แห่ง รวมทั้งมีการดำเนินงานโครงการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสตามความสามารถความสนใจและเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ เช่น สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ดำเนินการจัดประชุมการจัดทำ e-learning สำหรับครูผู้สอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา เพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของผู้เรียน รวมทั้งได้พัฒนาและผลิตสื่อดิจิทัลคุณภาพสูงที่ให้เนื้อหาสาระตรงตามมาตรฐานหลักสูตร เป็นต้น

สำหรับสื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อวิทยุโทรทัศน์ มีการนำมาใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและการศึกษานอกระบบ ในรูปแบบเพื่อการสอนโดยตรง หรือใช้เพื่อเสริมการสอนของครูและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีหน่วยงานที่ดำเนินการและมีผลงานเด่นชัด ได้แก่ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน และมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ซึ่งเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู อุปกรณ์ คู่มือและตารางการเรียนการสอน รวมถึงการแก้ปัญหามาตรฐานของสถานศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน ตลอดจนขยายโอกาสให้ผู้จบประถมศึกษาทั่วประเทศได้รับการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

ด้านอาชีวศึกษา สถานศึกษาอาชีวศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้การผลิตกำลังคนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในส่วนของศึกษานอกระบบมีศูนย์การศึกษาทางไกล ที่ผลิตชุดการเรียนรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา และรายการวิทยุศึกษา และระบบออนไลน์ผ่านคอมพิวเตอร์ โดยการสร้างเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ประเภท e-learning และสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ พบว่ามีผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษา ๔๑๑ แห่ง และสถานประกอบการประมาณ ๓,๕๐๐ แห่ง คาดว่าในอนาคตอาจมีการมาเรียนโดยการเทียบโอนปีละ ๖๐,๐๐๐ คน ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนจากชุดการเรียนแล้วมาสอบกับสำนักวิทยบริการของสถาบันอาชีวศึกษาที่มีอยู่ในแต่ละจังหวัด

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีการพัฒนาสื่อคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวาง รวมทั้งให้ทุนสนับสนุนการผลิตสื่อของแต่ละมหาวิทยาลัยด้วย นอกจากนี้ ยังมีการประชุมทางไกลโดยใช้ระบบ VDO conference สำหรับการเรียนการสอนทางไกล สำหรับเว็บไซต์ของสถาบันอุดมศึกษาจำนวน ๑๓๗ แห่งทั่วประเทศ ทั้งภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ มพว มีเพียง ๑๓ สถาบัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๙.๕๙ ที่มีความพร้อมในการเรียนการสอนแบบ e-learning ส่วนที่ขาดความพร้อมและอยู่ในระดับที่ต้องพัฒนาและสร้างความเข้าใจมีอยู่ประมาณ ๓๙ สถาบัน หรือร้อยละ ๒๘.๕๗ ส่วนที่เหลือจะใช้สื่อแบบผสมผสานกันหรือใช้สื่อแบบอื่น ๆ

ในภาพรวมการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต พบว่า ในปี ๒๕๕๕-๒๕๕๘ สัดส่วนคอมพิวเตอร์ต่อประชากรของไทย ๑,๐๐๐ คน มีจำนวน ๔๐, ๔๓, ๔๙.๖ และ ๕๗ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา แล้วพบว่า ในปี ๒๕๕๘

ไทยมี ๕๗ เครื่องต่อประชากรหนึ่งพันคน ซึ่งน้อยกว่าสหรัฐอเมริกา ที่มีคอมพิวเตอร์ ๗๖๓ เครื่องต่อประชากรหนึ่งพันคน รวมทั้งการเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็เช่นเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับไอซ์แลนด์ พบว่าในปี ๒๕๔๗ ไทยเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ๑๑๖.๗ คนต่อประชากรหนึ่งพันคน ส่วนไอซ์แลนด์เข้าถึงได้ ๗๐๘.๕ คนต่อประชากรหนึ่งพันคน ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก

ปัญหาของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีหลายประการ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศ การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความล่าช้าในการสนับสนุนคู่มือครู สื่อการเรียนการสอนและตำราเรียน จึงทำให้ผู้เรียนต้องใช้สื่อที่ครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำเองในรูปของสำเนา ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์มากกว่าการนำเนื้อหาสาระไปใช้ในการเรียนการสอน ครูผู้สอนขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อต่างๆ ขาดความร่วมมือและประสานงานในการพัฒนาสื่ออย่างเป็นระบบ จึงก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนในการผลิต นอกจากนี้ ยังไม่มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และหน่วยงานกลางตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ กำหนด

๓.๓.๕ การวิจัยและพัฒนาการศึกษา

การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกโรงเรียน และการอาชีวศึกษา มีการอบรมให้ความรู้ทางวิชาการด้านการวิจัยมาโดยตลอด แต่พบว่าครูส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ยังทำวิจัยไม่เป็น ไม่นั่นใจในการทำวิจัย นอกจากนั้น มีการสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยแก่นิสิตนักศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอกในการทำวิจัย มีการพัฒนาบุคลากรของกลุ่มศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในส่วนภูมิภาค สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนได้ส่งเสริมให้ครูทำวิจัย โดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จัดการอบรมให้แก่ครูอาชีวศึกษา

ระดับอุดมศึกษา มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำโครงการต่างๆ เช่น โครงการสนับสนุนการศึกษาเด็กอัจฉริยะ โครงการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์รุ่นใหม่ โครงการพัฒนาอาจารย์และบัณฑิตศึกษาควบคู่กับการพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัย รวมทั้งมีการจัดตั้งเครือข่ายการบริหารงานวิจัย และร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จัดสรรทุนให้แก่อาจารย์รุ่นใหม่ จำนวน ๒๐๐ ทุน เพื่อให้มีการพัฒนาศักยภาพในการวิจัยและพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งจะพบว่ามีผู้ได้รับทุนถึงร้อยละ ๗๐ ที่ดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

การวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับความเป็นเลิศทางครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มีการดำเนินงานวิจัยนำร่องในสถาบันราชภัฏ ๕ แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และมีการขยายผลการวิจัยไปยังมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่ง ดำเนินการโครงการวิจัยกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สถาบันละ ๒ โรงเรียน

๓.๔ สรุป

จากการทบทวนผลการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา ในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา พบว่า ในระดับการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่สามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้บรรลุตามเป้าหมาย การจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ที่ให้เด็กที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงได้เท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นโอกาสและคุณภาพ รวมทั้งประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ยังไม่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จะเห็นว่าเด็กอายุ ๓-๕ ปี มีโอกาสได้รับการศึกษาเพียง ๑ ใน ๖ จากจำนวนเด็กกว่า ๙ แสนคน และการศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความเสมอภาคและไม่เท่าเทียมกันในการเข้ารับการศึกษา รวมทั้งกลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นประเภทผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ ก็ยังขาดโอกาสในการเข้ารับการศึกษาที่เหมาะสมและทั่วถึงด้วยเช่นกัน

สำหรับการจัดการศึกษาของหน่วยงาน องค์กร และสถาบันต่างๆ ตามมาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ พบว่า ได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงตามมาตรา ๑๒ ไปแล้ว ๓ ฉบับ ได้แก่ กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สถานประกอบการ และสถาบันพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียนยังนับเป็นเรื่องใหม่ของสังคมไทย ทำให้การสนับสนุนกลุ่มผู้จัดยังดำเนินการได้น้อย ทั้งเงินอุดหนุนการศึกษา การลดหย่อน/ยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์ด้านอื่นๆ การอนุมัติแผนการจัดการศึกษาของครอบครัวยังยึดติดรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน และการอนุมัติแผนการจัดการศึกษาในระดับ ปวช. เจ้าหน้าที่ยังไม่มี ความมั่นใจเนื่องจากไม่มีประสบการณ์ในการจัดการอาชีวศึกษามาก่อน นอกจากนี้ในระดับปฏิบัติยังมีการรับรู้ค่อนข้างน้อยในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ วัฒนธรรมทางความคิดและการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ จากการเป็นผู้จัดมาเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ให้องค์กรสังคมอื่นๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามนโยบายรัฐบาล

การอาชีวศึกษาสถาบันอาชีวศึกษา ยังไม่สามารถจัดการศึกษาเพื่อรองรับการผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านอาชีพได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการอุดมศึกษาที่เป็นกำลังสำคัญ สถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถผลิตกำลังคนสนองตอบความต้องการกำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในอันที่จะใช้เป็นกำลังสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ ส่วนการศึกษา นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ยังไม่สามารถแสดงผลและศักยภาพที่แท้จริง เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาเฉพาะทาง ยังคงเป็นการจัดการศึกษาตามความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งยังขาดการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ ในอันที่จะเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้แก่บุคลากร เพื่อเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศ

นอกจากนั้น การพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ต้องได้รับการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ โดยเร่งด่วน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาการศึกษา จะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการในวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อช่วยให้เกิดการยอมรับและสื่อสารด้วยความเข้าใจกัน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคมและการแก้ปัญหาความมั่นคงของชาติอย่างยั่งยืน

ส่วนการบริหารจัดการศึกษา พบว่า ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและทั่วถึงในการจัดการศึกษา โดยมี

โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญเพื่อประกอบการดำเนินการจัดการศึกษา ได้แก่ ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เป็นการระดมทรัพยากรจากหลายทาง เช่น การระดมทรัพยากรจากผู้เรียนในรูปของระบบการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต การส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันต่างๆ ในสังคมจัดการศึกษา การจัดเก็บภาษี เป็นต้น แต่ที่ผ่านมายังไม่เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีฐานะยากจน ในด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพที่ทุกหน่วยงานด้านการศึกษาในแต่ละระดับจะต้องคำนึงถึง มีการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดมาตรฐานเดียวกัน และยังมี การปรับปรุงระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพตามกฎกระทรวง ในด้านการผลิต การพัฒนาและการใช้ครู ยังต้องมีความชัดเจนในการบริหารจัดการ การกำหนดนโยบายการผลิตครู จะต้องสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของสถาบันการศึกษาและการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนการสอน แต่ยังมีปัญหาอุปสรรคในด้านความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศ โดยเฉพาะครูผู้สอนยังขาดความรู้และทักษะในการนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน นอกจากนี้ การวิจัยและพัฒนาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการเรียนการสอน แต่พบว่าครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการนำมาพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลไปสู่การพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ได้

ส่วนที่ ๔

การวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษา

จากการทบทวนสภาพแวดล้อมและการพัฒนาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาปัจจุบันและแนวโน้มในอีก ๕ ปีข้างหน้า ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ประชากร สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี รวมทั้งการทบทวนผลการพัฒนาการศึกษาที่ผ่านมาในช่วงต้นของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙) ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙ หรือช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙) ทั้งด้านระดับและประเภทการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาเฉพาะทาง การศึกษาของแรงงาน การพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คุณธรรม จริยธรรม ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา มาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหาร การผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวิจัยและพัฒนา ตลอดจนการบริหาร และการจัดการศึกษาขององค์กรต่างๆ โดยภาพรวมปรากฏจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการจัดการศึกษาของไทยที่สมควรนำไปพิจารณาวางกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙) ดังนี้

จุดแข็ง

๑. การมีโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาที่ดี ในด้านจำนวนสถานศึกษา และสถาบันทางการศึกษา ที่ทำหน้าที่ผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
๒. การมีหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษา คือ กระทรวงศึกษาธิการ และมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาในระดับเขตพื้นที่
๓. มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นแม่บทกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา
๔. มีนโยบายในการกระจายอำนาจและโอนการจัดการศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการเพิ่มโอกาสและการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จุดอ่อน

ด้านการบริหารจัดการศึกษา

๑. โครงสร้างองค์กรของกระทรวงศึกษาธิการยังคงเป็นกระทรวงใหญ่ที่มีบุคลากร ผู้เรียน และงบประมาณ

มากที่สุดของประเทศ การบริหารจัดการยังเป็นไปอย่างล่าช้า แม้ว่าจะมีบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้กระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่และสถานศึกษา แต่ก็ยังไม่มี การนำไปสู่การปฏิบัติเท่าที่ควร

๒. งบประมาณเพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ยังคงเป็นงบเงินเดือน ค่าตอบแทนครูและบุคลากรทางการศึกษามากกว่าการพัฒนาครู บุคลากร การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดสรรเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเป็นรายบุคคลยังไม่สอดคล้องและสะท้อนกับสภาพจริงต่อความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา และท้องถิ่น

๓. มีการเปลี่ยนแปลงผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาบ่อยครั้ง อันเป็นผลมาจากการเมืองการปกครอง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการศึกษาบ่อยครั้งตามไปด้วย ส่งผลให้เกิดความสับสนในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นไปด้วยความล่าช้า ผลสัมฤทธิ์จึงไม่เกิดกับผู้เรียนเท่าที่ควร ผลการประเมินผู้เรียนต่ำกว่ามาตรฐานและตกต่ำลงเรื่อยๆ อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ทั้งด้านวิชาการและการคิดวิเคราะห์

๔. มีความแตกต่างระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก แม้ว่าจะมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกระจายไปทุกหมู่บ้าน/ตำบล ในทุกภูมิภาค แต่มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากที่ยังขาดศักยภาพทั้งด้านครู วัสดุครุภัณฑ์ และการพัฒนาวิชาการ รวมทั้งมีความแตกต่างในคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา

๕. ยังมีการแทรกแซงทางการเมืองในระดับเขตพื้นที่และสถานศึกษา โดยเฉพาะการสรรหาและแต่งตั้งกรรมการ การบรรจุแต่งตั้งและการโยกย้ายผู้บริหารและบุคลากร เป็นต้น ส่งผลต่อการขาดอิสระในการบริหารจัดการของเขตพื้นที่และสถานศึกษาเท่าที่ควร

๖. กฎหมายหลายประการยังไม่สามารถประกาศใช้ได้ ขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนต่างๆ เช่น กองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน กองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นต้น

ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา

๗. การขาดแคลนครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอุดมศึกษา และการอาชีวศึกษา โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดจากนโยบายการจำกัดกำลังคนภาครัฐตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ขาดแคลนครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างรุนแรงถึงเกือบหนึ่งแสนอัตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดครูด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และด้านภาษา รวมทั้ง ครู คณาจารย์วิชาเฉพาะ ในสถาบันอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่เป็นความต้องการในการพัฒนาประเทศ

นอกจากนั้น กระบวนการผลิตครูยังไม่สามารถคัดเลือกคนดีและคนเก่งมาเป็นครู ผู้สำเร็จการศึกษารู้เนื้อหาสาระและวิธีสอนแต่ไม่สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งผลตอบแทนและสวัสดิการต่ำกว่าวิชาชีพอื่นๆ ขาดขวัญกำลังใจ ส่งผลต่อการขาดโอกาส ความเสมอภาค และคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนและประชาชน

๘. การปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยังไม่ปรากฏผลเด่นชัดอย่างเป็นรูปธรรม ครูยังไม่ได้รับการพัฒนาวิชาชีพเท่าที่ควรจะเป็น

สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดทำหลักสูตรได้ด้วยตนเอง หลักสูตรยังคงมีสาระจำนวนมากและเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุกๆระดับจึงอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่งผลให้เด็กไทยขาดการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ขาดความรู้และทักษะตามหลักสูตร รวมทั้งขาดการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ขาดการยอมรับของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และประชาชน นอกจากนี้ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษและด้อยโอกาส ยังไม่มีความหลากหลายเพียงพอกับความต้องการ

๙. สถานศึกษาอาชีวศึกษายังไม่สามารถจัดการศึกษารองรับการผลิตและพัฒนากำลังคนที่ตอบสนองความต้องการทางด้านอาชีพ อุตสาหกรรม และพัฒนาประเทศเพื่อความสามารถในการแข่งขันเท่าที่ควร รวมทั้งยังไม่สามารถประกาศใช้กฎหมายให้สามารถบริหารจัดการได้เป็นการเฉพาะอย่างมีประสิทธิภาพ

๑๐. สถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถผลิตกำลังคนสนองตอบความต้องการกำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีกำลังแรงงานเกินบางสาขาวิชา และขาดแคลนบางสาขาวิชา ยังคงเน้นสังคมศาสตร์มากกว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนใหญ่ยังขาดศักยภาพในการพัฒนาวิชาการให้เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศและระดับสากล รวมทั้งยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับที่จะสามารถบริหารงานได้อย่างอิสระ คล่องตัว ตามบทบาทของสถาบันอย่างจริงจัง

๑๑. การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ที่เป็นฐานความรู้ให้กับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ยังไม่สามารถแสดงผลและศักยภาพที่แท้จริงเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๒. การศึกษาเฉพาะทาง ยังคงเป็นการศึกษาตามความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน ที่ต่างมีนโยบายและมาตรฐานเป็นของตนเอง ครู คณาจารย์ยังขาดความเท่าเทียมกันในการพัฒนาวิชาชีพ

ด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษา

๑๓. ความไม่แน่นอนในนโยบายรัฐที่มีต่อการให้เอกชนจัดการศึกษา ขณะที่การศึกษาภาครัฐยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การศึกษาเอกชนเกิดการหวั่นไหวและสั่นคลอนจากการแข่งขันของภาครัฐ จำนวนนักเรียน นักศึกษา ลดลงโดยลำดับ โดยเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอาชีวศึกษา แนวโน้มดังกล่าวจะทำให้รัฐต้องรับภาระการจัดการศึกษาและงบประมาณเพิ่มมากขึ้นต่อไป

๑๔. การโอนการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและเป็นรูปธรรมมากนัก รวมทั้งการให้เอกชน พ่อแม่ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ก็ยังไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจัง ทั้งด้านงบประมาณ การพัฒนาบุคลากร และกฎระเบียบที่เอื้ออำนวย ทำให้การจัดการศึกษายังคงเป็นภารกิจหลักของกระทรวงศึกษาธิการเป็นส่วนใหญ่

โอกาส

๑. กระแสของการให้ความสำคัญต่อการศึกษาทั่วโลก รวมทั้งการแข่งขันทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร บนพื้นฐานของความรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรทางปัญญาของทั่วโลก ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวและให้ความสำคัญต่อการศึกษาและการเรียนรู้ของประชาชนมีมากขึ้น

๒. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร เป็นช่องทางให้ประชาชนและผู้เรียนแสวงหาความรู้ได้อย่างหลากหลายมากขึ้นมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชาติและนานาชาติเพิ่มมากขึ้น

๓. การเปิดเสรีทางการศึกษาจะทำให้รูปแบบการจัดการศึกษามีความหลากหลาย และเกิดการแข่งขันกันในเชิงคุณภาพอย่างกว้างขวาง ผู้เรียนจะมีโอกาสและทางเลือกในการเข้ารับการศึกษาในสถาบันที่มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ

๔. ค่านิยมของพ่อแม่ผู้ปกครองในสังคมไทยมีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมการศึกษาให้กับบุตรหลาน จึงมีความตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ทำให้มีโอกาสนในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้มากขึ้น

อุปสรรค

๑. ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ทั้งด้านวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร ก่อให้เกิดค่านิยมใหม่ ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ลอกเลียนแบบ ทำงานไม่เป็น เป็นนักบริโภคนิยม ไม่เป็นผู้ผลิต ไม่ยึดมั่นระเบียบประเพณีดั้งเดิมของเด็กและเยาวชน การดำเนินชีวิตขาดการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณและเป็นเหตุเป็นผล ไม่เคารพกฎระเบียบ ส่งผลอย่างสำคัญต่อการพัฒนาค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน และการปรับตัวในการจัดการศึกษาเพื่อก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลง

๒. วิกฤติการณ์น้ำมัน ทำให้ราคาน้ำมันสูงขึ้นทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจงบประมาณและการลงทุนทั้งของรัฐและประชาชน ราคาสินค้าและค่าครองชีพสูงขึ้น อันมีผลต่อค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของรัฐและประชาชนที่เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นอุปสรรคอย่างสำคัญต่อการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนของบุตรหลาน ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

๓. ที่ผ่านมารัฐบาลยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนใน “การพัฒนาคน” หรือ การให้คนเป็นศูนย์กลางตามแนวทางของแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญต่อ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่เน้นความพอประมาณ การมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน รวมทั้งนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นแก่นสารที่นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

๔. เกิดวิกฤติศรัทธาต่อผู้นำในทุกๆระดับ ประชาชนเกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก แบ่งฝ่ายกันอย่างชัดเจน เกิดวิกฤติคุณธรรม จริยธรรมซึ่งเป็นแก่นสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนและประชาชนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในช่วงต้นของแผนการศึกษาแห่งชาติ หรือช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) ก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้เรียนในการประพฤติปฏิบัติจากการเรียนรู้ตามหลักสูตรสู่การดำรงวิถีชีวิตในสังคม

๕. เกิดภัยพิบัติสึนามิ เมื่อปลายปี ๒๕๔๗ ใน ๖ จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันภาคใต้ ได้แก่ ภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง ตรัง และสตูล ก่อให้เกิดโศกนาฏกรรมครั้งใหญ่ เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก อาคารเรียนจำนวนหนึ่งถูกทำลาย ผู้เรียนส่วนหนึ่งเสียชีวิตและกำพร้า นอกจากนี้ยังเกิดอุทกภัยในหลายพื้นที่ของประเทศ เช่น ภาคเหนือและภาคกลางบางส่วน ส่งผลกระทบอย่างสำคัญต่อวิถีชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน สถานศึกษาและผู้เรียนเช่นเดียวกัน ก่อให้เกิดการชะงักงันในการจัดและพัฒนาการเรียนการสอน เป็นต้น

๖. เกิดปัญหาและวิกฤติการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ เป็นต้นมา มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการจัดการศึกษา โรงเรียนจำนวนหนึ่งถูกลอบวางเพลิง ครูถูกลอบทำร้าย ทำลายชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลต่อการขาดขวัญและกำลังใจของครูและนักเรียน เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเรียนการสอนทางหนึ่ง ที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั้งสามจังหวัดอยู่อันดับท้ายสุดของประเทศ

สรุป

จากการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาดังกล่าว สามารถกล่าวได้ว่าการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยมีศักยภาพที่จะดำเนินการต่อไปให้บรรลุผลสำเร็จได้ หากพิจารณาจากจุดแข็งและโอกาสที่สามารถสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาของประเทศ ด้วยมีปัจจัยที่พร้อมต่อการพัฒนา เพราะมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี มีหน่วยงานที่เป็นองค์กรหลักในการรับผิดชอบด้านการศึกษาของประเทศ และมีกฎหมายแม่บทที่กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษา นอกจากนี้ กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในบริบทด้านต่างๆ จะสร้างโอกาสในการพัฒนาการศึกษาของไทย อาทิ การก้าวสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ และกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาของประเทศไทยก็ยังมีจุดอ่อนหลายประการที่จำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีความเข้มแข็งขึ้น ทั้งในเชิงการบริหารจัดการศึกษา คุณภาพการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาก็ยังไม่ปรากฏผลอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน รวมทั้งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงและความไร้เสถียรภาพทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาบ่อยครั้ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินนโยบายด้านการศึกษา นอกจากนี้ อุปสรรคในการจัดการศึกษาของประเทศ ทั้งผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความผันผวนทางด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบจากภัยธรรมชาติ และปัญหาวิกฤติการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ล้วนแต่ส่งผลให้การพัฒนาการศึกษาของประเทศมีความล่าช้าและขาดประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาต่างๆ เหล่านี้ ทั้งในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มาประกอบการพิจารณาเพื่อกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาของชาติต่อไป โดยต้องผลักดันจุดแข็งและโอกาสให้เป็นปัจจัยหลักในการสนับสนุนการพัฒนาการศึกษา และในขณะเดียวกันต้องพยายามขจัดจุดอ่อนและลดอุปสรรคที่เป็นตัวเหนี่ยวรั้งการพัฒนาการศึกษาของประเทศด้วย เพื่อให้การศึกษาของประเทศมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนและสามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยได้กำหนดประเด็นที่ต้องพัฒนา ดังปรากฏในส่วนที่ ๕ ต่อไปนี้

ส่วนที่ ๕

ประเด็นที่ต้องพัฒนา

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมและการพัฒนาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา ผลการพัฒนาการศึกษา และการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาที่ผ่านมาในช่วงต้นของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙ หรือช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙) แม้ว่าจะประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ยังคงมีประเด็นสำคัญที่เป็นปัญหาและจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในอีก ๕ ปีข้างหน้า ซึ่งเป็นช่วงกลางของแผนการศึกษาแห่งชาติ หรือช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔ เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดทั้งระบบ โดยมุ่งเน้น การพัฒนาบทบาทของการศึกษาที่จะต้องเป็นผู้ผลักดันการพัฒนาในทุกภาคส่วนของประเทศ ดังนี้

๕.๑ การศึกษาปฐมวัย

จะต้องให้เด็กปฐมวัยทุกคนทั้งเด็กปกติ ผู้ยากไร้ ด้อยโอกาส เด็กพิการ และทุพพลภาพได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมอย่างทั่วถึง รู้จักช่วยเหลือตนเองตามวัย และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามศักยภาพ พัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาสื่อ และวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมตามวัย และเพียงพอ ขยายการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ให้มีพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพของตนตามช่วงวัย

๕.๒ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

จะต้องให้คนไทยทุกคนได้รับสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะกลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่มีความสามารถพิเศษ จัดการเรียนการสอนในลักษณะเรียนร่วม ส่งเสริมสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาร่วมจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น พัฒนาครูให้สามารถจัดการกระบวนการเรียนการสอนผลิตสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้ สถานศึกษามีอิสระและความคล่องตัวในการจัดการศึกษา โดยกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถานประกอบการ ชุมชน และสถาบันทางสังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประชากรวัยการศึกษาทุกคนได้รับการศึกษาภาคบังคับ ประชากรกลุ่มอายุ ๑๕-๑๗ ปี ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสูงขึ้น

๕.๓ การอาชีวศึกษา

จะต้องผลิตและพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาระดับต่าง ๆ ให้มีคุณภาพและเพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงาน แรงงานมีความรู้ และสมรรถนะทางวิชาชีพเป็นไปตามมาตรฐาน ประชากรกลุ่มอายุ ๑๕-๑๗ ปี ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น โดยมีสัดส่วนสายสามัญกับสายอาชีพที่ใกล้เคียงกัน เพื่อรองรับต่อการผลิตในภาคอุตสาหกรรมในอนาคตและเป็นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นแกนหลักในการจัดการอาชีวศึกษา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาลักษณะทวิภาคีและสหกิจศึกษาให้มากขึ้น

๕.๔ การอุดมศึกษา

จะต้องดำเนินการให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งเป็นสถาบันวิจัยและแหล่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มาตรฐานสากลสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นแหล่งพัฒนาและบริการวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง การค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศสู่เศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ประชากรกลุ่มอายุ ๑๘-๒๔ ปี ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษามากขึ้น และผู้จบปริญญาตรีศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สนับสนุนส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการอุดมศึกษามากขึ้น

๕.๕ การศึกษานอกระบบ/นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

จะต้องให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ สำหรับประชากรที่พลาดโอกาสการศึกษาในระบบ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และประชากรวัยแรงงาน (อายุ ๑๕-๕๙ ปี) และประชากรวัยสูงอายุทุกคนได้รับบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย นอกจากนี้ จะต้องเร่งรัดให้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเป็นกลไกในการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เรียนรู้ตามความต้องการมากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้มีการเรียน/ฝึกอบรมระยะสั้นสำหรับประชาชนมากขึ้นเพื่อพัฒนาอาชีพและทักษะฝีมือแรงงาน

๕.๖ การจัดการศึกษาเฉพาะทาง

จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเฉพาะทางจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา และนโยบายและมาตรฐานการศึกษาชาติ รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะสอดคล้องกับภาระหน้าที่ มีความก้าวหน้าและความมั่นคงในวิชาชีพในสัดส่วนที่สูงขึ้น

๕.๗ การศึกษาเอกชน

จะต้องให้เอกชนมีส่วนร่วม สนับสนุนและแบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้สามารถบริหารงานอย่างเป็นอิสระและคล่องตัว ผู้เรียนของการศึกษาแต่ละระดับ/ประเภท มีสัดส่วนของเอกชนเพิ่มขึ้นทั้งระดับประเทศและท้องถิ่น นอกจากนี้ จะต้องเร่งให้มีการออกพระราชบัญญัติ

การศึกษาเอกชน ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาของภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาได้อย่างมีอิสระ คล่องตัว และมีคุณภาพมากขึ้น

๕.๘ การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จะต้องส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพ มีความพร้อมเข้าร่วมในการจัดและส่งเสริมการจัดการศึกษาของรัฐ เอกชน และสถาบันทางสังคมให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งควรต้องมีการจัดสรรรายได้เพื่อการศึกษามากขึ้น นอกจากนี้ จะต้องพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ทักษะ และศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ

๕.๙ การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จะต้องให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับอัตลักษณ์ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมที่หลากหลายของท้องถิ่น ประชาชนทุกคนจะต้องได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้รับการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิต และมีการดำรงอยู่ด้วยกันอย่างสมานฉันท์ สันติวิธี ตลอดจนสร้างขวัญกำลังใจ ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างด้านการบริหารจัดการให้มีเอกภาพสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

๕.๑๐ การจัดการศึกษาในพื้นที่ประสบภาวะวิกฤติและภัยพิบัติ

จะต้องพัฒนาหลักสูตรทุกระดับและประเภทให้สอดคล้องกับภาวะวิกฤติและภัยพิบัติทางด้านธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และเทคโนโลยี นอกจากนี้ หน่วยงานและสถานศึกษาจะต้องมีการจัดทำแผน/แนวทางป้องกันภัยพิบัติอันเกิดจากภัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษา

๕.๑๑ การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

จะต้องพัฒนาและฟื้นฟูให้สถาบันผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพในการผลิตครูที่เข้มข้นมากขึ้น ครูทุกคนมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความตระหนักในวิชาชีพ มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับสภาพและบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของประเทศ รวมทั้งจะต้องผลิตครู คณาจารย์ในปริมาณที่เพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพโดยเฉพาะในสาขาที่ขาดแคลนในทุกระดับ/ประเภท

๕.๑๒ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมการดำรงชีวิต

จะต้องให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ มีการพัฒนาความรู้ ความคิด วิจัยญาณ รู้จักประมาณ มีเหตุผล มีความรักชาติ มีความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตย เป็นพลเมืองไทย

และพลโลกที่มีคุณภาพ โดยให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคมร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชนเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนการศึกษา ที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ให้บรรลุเป้าหมาย

๕.๑๓ การบริหารจัดการการจ้ดสรรและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

จะต้องดำเนินการให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาของรัฐต้องเป็นไปอย่างเสมอภาคและเพียงพอต่อการพัฒนาการศึกษา รวมทั้งมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด

๕.๑๔ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันกับนานาประเทศ

จะต้องให้คนไทยทุกคนมีความรู้ ความคิด และความใฝ่รู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ และใช้ศักยภาพของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เป็นฐานการพัฒนาประเทศ ผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะต้องผลิตและพัฒนากำลังคน ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสัดส่วนที่สูงขึ้น

๕.๑๕ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

จะต้องพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัยและเพียงพอ เพื่อเป็นกลไกการพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพและเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของประชาชนในทุกระดับและประเภทการศึกษาในสัดส่วนที่สูงขึ้น โดยเร่งรัดการจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนส่งเสริม และประสานการวิจัย การพัฒนาและการใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

๕.๑๖ การศึกษาเพื่อส่งเสริมระบบทรัพย์สินทางปัญญา

จะต้องดำเนินการให้มีการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอุดมศึกษา และการอาชีวศึกษา พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ/ประเภทให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งองค์กร หน่วยงาน และสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาจะต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐ

๕.๑๗ การวิจัยและพัฒนาการศึกษา

จะต้องดำเนินการให้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแต่ละระดับ ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และ

มีศักยภาพในการทำวิจัยมากขึ้น เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น มีบุคลากรเพื่อการวิจัยและพัฒนาที่มีคุณภาพ และมีความก้าวหน้าในวิชาชีพเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาการวิจัยและพัฒนาการศึกษาและจัดสรรเงินเพื่อการวิจัยอย่างเพียงพอ

๕.๑๘ ความร่วมมือระหว่างประเทศ

จะต้องดำเนินการให้การศึกษาดำเนินการได้รับการยอมรับจากองค์กรนานาชาติทั้งระดับภูมิภาคและระดับสากล องค์กร สถาบันการศึกษา ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานานาชาติเพิ่มขึ้น รวมทั้งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคในสาขาที่มีศักยภาพ ความพร้อม

๕.๑๙ กฎหมายการศึกษา

จะต้องเร่งให้มีการออกกฎ ระเบียบ กฎหมายการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากขึ้น

โดยที่ขณะนี้ประเทศไทยอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ซึ่งเป็นแผนแม่บทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ ฉะนั้นเพื่อให้การพัฒนาการศึกษาในระยะต่อไป มีความเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาที่ผ่านมาและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะประเด็นที่ต้องพัฒนาตามที่ได้นำเสนอข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙) เพื่อเป็นกรอบพัฒนาการศึกษาของหน่วยงาน/องค์กรทางการศึกษาต่อไป ดังปรากฏในส่วนที่ ๖ ต่อไปนี้

ส่วนที่ ๖

กรอบทิศทาง การพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙)

๖.๑ กรอบแนวคิด

การศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคนให้เกิดคุณธรรมนำความรู้ สมานฉันท์ สันติวิธี มีวิถีประชาธิปไตย มีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์และความเป็นคนไทยบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ในกระแสโลกาภิวัตน์ มีทักษะในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ เกิดการสร้างสังคมภูมิปัญญา รักษาและพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การรักษาวัดชนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ นำไปสู่ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ศักยภาพ และความสามารถในการแข่งขัน

๖.๒ วิสัยทัศน์

พัฒนาการศึกษาให้คนไทยทุกคนมีการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม มีสมานฉันท์ ดำรงชีวิตอย่างสันติวิธี มีวิถีประชาธิปไตย มีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์และความเป็นคนไทย บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นพลโลกที่มีคุณภาพ มีความรักในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความรู้ความสามารถด้านภาษา ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี มีทักษะการคิด วิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและกลุ่มจนติดตัวตลอดชีวิต มีจิตสาธารณะ รักการทำงาน มีความอยู่ดี มีสุข สามารถพึ่งตนเอง มีทักษะการประกอบอาชีพ รู้จักรักษา และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม มีศักยภาพทั้งการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ โดยคำนึงถึงการดูแลรักษาวัดชนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการแข่งขันในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ได้อย่างยั่งยืน

๖.๓ วัตถุประสงค์

๖.๓.๑ เพื่อปลูกฝังและพัฒนาให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ เป็นคนดี มีเหตุผล มีความรักในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ รู้จักประมาณ รู้จักอนุรักษ์ สร้างเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภูมิคุ้มกัน มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีสมรรถนะและทักษะ

ในการประกอบอาชีพ พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกันมีความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และนำประเทศก้าวสู่สังคม เศรษฐกิจฐานความรู้

๖.๓.๒ เพื่อสร้างเสริมสังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ สันติวิธี และมีวิถีประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

๖.๓.๓ เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้

๖.๔ เป้าหมายปี ๒๕๕๔

เพื่อให้บรรลุตามกรอบวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนด เห็นสมควรกำหนดเป้าหมายการ พัฒนาการศึกษในปี ๒๕๕๔ ดังนี้

๖.๔.๑ เชิงคุณภาพ

(๑) ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรอบรู้ มีความสามารถทั้งภาษาไทย ภาษาสากล และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ มีระเบียบวินัย ยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตย รักในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีจิต สาธารณะ รักการทำงาน อนุรักษ์ สร้างเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีทักษะ สามารถค้นคว้าหาความรู้และประกอบอาชีพเหมาะสมกับช่วงวัยตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพทั้งด้าน สุขภาพ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีความขยัน ซื่อสัตย์ อุตุน และมีวัฒนธรรม มีภูมิคุ้มกันพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลก อย่างสมานฉันท์และสันติสุข

(๒) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของทุกระดับจากการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติ สูงกว่าร้อยละ ๕๕

(๓) สถานศึกษาทุกระดับได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาอย่างน้อยร้อยละ ๘๐

(๔) สถานศึกษาอุดมศึกษาได้รับการพัฒนาคุณภาพสู่มาตรฐานสากล

๖.๔.๒ เชิงปริมาณ

(๑) ประชากรไทยมีการศึกษาเฉลี่ย ๑๐ ปี

การศึกษาในระบบ

- ประชากรกลุ่มอายุ ๓-๕ ปี ได้รับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ร้อยละ ๑๐๐
- ประชากรกลุ่มอายุ ๖-๑๑ ปี ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ ๑๐๐
- ประชากรกลุ่มอายุ ๑๒-๑๔ ปี ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ ๑๐๐
- ประชากรกลุ่มอายุ ๑๕-๑๗ ปี ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ ๗๕ โดยมีสัดส่วนสายสามัญ : สายอาชีพศึกษา เท่ากับ ๕๐ : ๕๐
- ประชากรกลุ่มอายุ ๑๘-๒๔ ปี ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ร้อยละ ๓๗

การศึกษานอกระบบ/นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

- ผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนที่เรียนจนสำเร็จการศึกษา เป็นจำนวนรวมทั้งตั้งแต่ปี ๒๕๕๐-๒๕๕๔ ประมาณ ๑๖ ล้านคน
- (๒) กำลังแรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๖๐ และมีสมรรถนะทางวิชาชีพ
- (๓) เพิ่มสัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างรัฐและเอกชนเป็น ร้อยละ ๗๐ : ๓๐
- (๔) เพิ่มจำนวนนักศึกษาระบบทวิภาคีและสหกิจศึกษาเป็นร้อยละ ๒๐ และ ๑๐ ของผู้เรียนอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ตามลำดับ
- (๕) สถานประกอบการร่วมโครงการทวิภาคีและสหกิจศึกษา ร้อยละ ๓๐
- (๖) ผู้เรียนในศูนย์การเรียนรู้ ตามมาตรา ๑๒ แห่ง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติเพิ่มขึ้น
- (๗) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมเข้ามาร่วมจัดการศึกษาสัดส่วนสูงขึ้น
- (๘) มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษามากขึ้น โดยสถานศึกษาชั้นพื้นฐานร้อยละ ๗๐ มีความเข้มแข็ง คล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ
- (๙) เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการทุกคนมีโอกาสได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ภายในปี ๒๕๕๔

๖.๕ นโยบาย

๖.๕.๑ เร่งปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ ปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม สำนึกในคุณค่าของความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักรักษาและพัฒนาวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้เกิดแก่ผู้เรียนทุกระดับและประเภท

๖.๕.๒ เร่งรัดจัดการศึกษาที่บูรณาการศาสนา วัฒนธรรม สุขภาพ อนามัย การกีฬาและนันทนาการกับการศึกษา ให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และการอยู่ร่วมกัน ทั้งในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสมานฉันท์ สันติสุขและยั่งยืน

๖.๕.๓ ปฏิรูปการเรียนรู้ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ/ประเภท พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๖.๕.๔ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และให้ครอบคลุมประชาชนทุกเพศ วัย และกลุ่มเป้าหมาย ทั้งเด็ก เยาวชน วัยแรงงาน สตรี ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้ยากไร้ ด้อยโอกาส คนพิการ ทูพพลภาพ ผู้อยู่ห่างไกลทุรกันดาร และชนกลุ่มน้อย

๖.๕.๕ พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ การผลักดันยุทธศาสตร์การสร้างสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการความรู้ทั้งระบบการสร้างและจัดหาความรู้

ระบบการแพร่กระจายความรู้ และระบบการสร้างมูลค่า/คุณค่า อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางปัญญา เพื่อการประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

๖.๕.๖ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความคล่องตัว และมีอิสระในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพ และมาตรฐาน

๖.๕.๗ เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ โดยเฉพาะกำลังคนระดับกลาง ช่างฝีมือ อาชีวศึกษา และกำลังคนระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาขาดแคลน

๖.๕.๘ ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในทุกกระดับ/ประเภทให้เพียงพอ มีคุณภาพ และสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ/ประเภท

๖.๕.๙ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย ยืดหยุ่น และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ทั้งจากภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ

๖.๕.๑๐ เร่งให้มีการพัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

๖.๕.๑๑ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม การเชื่อมโยงการวิจัยกับกระบวนการศึกษาและการเรียนรู้ และสร้างกลไกการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ทั้งในภาครัฐและเอกชน

๖.๕.๑๒ ส่งเสริมการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นกลไกเสริมสร้างสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย บนพื้นฐานของความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยเร่งสร้างขวัญ กำลังใจผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการมีงานทำ

๖.๕.๑๓ ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอันอาจเกิดจากวิกฤติการณ์และภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งจากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และเทคโนโลยี เช่น ภัยพิบัติจากน้ำท่วม ไฟไหม้ ภาวะโลกร้อน วิกฤติเศรษฐกิจ เป็นต้น

๖.๕.๑๔ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา แลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาการวิชาการ การเตรียมพร้อมทั้งเชิงรับและเชิงรุกเพื่อรองรับการเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษา และพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค โดยเฉพาะในสาขาที่ประเทศมีศักยภาพความพร้อม

๖.๕.๑๕ สนับสนุน จัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างเหมาะสม เป็นระบบและเพียงพอกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับและประเภท และสนับสนุน ส่งเสริมการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน ตลอดจนการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๖ ยุทธศาสตร์และการดำเนินงาน

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายตามที่กำหนด จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และมาตรการพัฒนาการศึกษาในแต่ละระดับ/ประเภท/ประเด็นหลัก รวมทั้งหน่วยงานรับผิดชอบหลักและหน่วยงานร่วมไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
<p>๑. พัฒนา การศึกษา ปฐมวัย</p>	<p>๑. เด็กปฐมวัยทุกคน ได้รับการพัฒนา ตามวัยอย่างเหมาะสม</p> <p>๒. ประชากรกลุ่มอายุ ๓-๕ ปี ได้รับการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา ร้อยละ ๑๐๐</p>	<p>๑. พัฒนาและเตรียมความพร้อมเด็ก ปฐมวัยทุกคนทั้งเด็กปกติ ผู้ยากไร้ ด้อยโอกาส เด็กพิการ และทุพพลภาพ อย่างทั่วถึง เพื่อรับการศึกษา ในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป</p> <p>๒. พัฒนาครูและบุคลากรด้านการศึกษา ปฐมวัยให้มีความรู้ ความสามารถในการ ฝึกเด็กให้รู้จักช่วยเหลือตนเองได้ รวมทั้งสนับสนุนสื่อ และวัสดุอุปกรณ์ ให้เพียงพอและเหมาะสม</p> <p>๓. ส่งเสริมสถานศึกษาทั้งที่เป็นโรงเรียน และศูนย์การเรียนรู้ให้มีความพร้อม และ ศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน เด็กปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพและ ประสิทธิภาพ</p> <p>๔. ส่งเสริม สนับสนุนพ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กร ชุมชน เอกชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคม ในการให้ความรู้และจัดการศึกษาปฐมวัย อย่างทั่วถึง</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● อปท. และกระทรวงมหาดไทย ● กระทรวงศึกษาธิการ - สช. กศน. สพฐ. สกอ. สกศ. สสวท. <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ● กระทรวงแรงงาน ● กระทรวงวัฒนธรรม ● กระทรวงสาธารณสุข ● สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ● ครอบครัว ● องค์กรเอกชน ● สถาบันศาสนา ● มูลนิธิ ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท ฯลฯ
<p>๒. พัฒนา การศึกษา ขั้นพื้นฐาน</p>	<p>๑. คนไทยทุกคนได้รับสิทธิ และโอกาสเสมอกันใน การรับการศึกษาขั้น พื้นฐานไม่น้อยกว่า สิบสองปีตั้งแต่ การศึกษาปฐมวัยจนถึง มัธยมศึกษา</p> <p>๒. สถานศึกษามีอิสระและ ความคล่องตัวในการ จัดการศึกษา</p> <p>๓. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาหลักระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานสูงกว่า ร้อยละ ๕๕</p> <p>๔. สถานศึกษาได้มาตรฐาน ตามการประเมิน คุณภาพอย่างน้อย ร้อยละ ๘๐</p>	<p>๑. เร่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ได้รับ ความรู้ มีความสามารถและมีทักษะใน การคิด วิเคราะห์และการแก้ปัญหาเต็ม ตามศักยภาพตามอายุและช่วงวัย มีผล การประเมินการเรียนผ่านเกณฑ์ มาตรฐานทุกกลุ่มสาระวิชา โดยเฉพาะ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา เป็นฐานของการดำรงชีวิต และศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป</p> <p>๒. เร่งพัฒนาครู และบุคลากรทางการ ศึกษา ให้มีความรู้และทักษะในการ จัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>๓. เร่งรัดพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กและ สถานศึกษาที่ไม่ผ่านการประเมิน คุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพและ ประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐาน ด้านวิชาการ และจัดสรรงบประมาณ สื่อ เทคโนโลยี ครู และบุคลากรแก่ สถานศึกษาขนาดเล็กให้เพียงพอ เป็นพิเศษ</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ - สพฐ. สช. กศน. สถาบันพัฒนาครูฯ สกศ. <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● อปท. ● ครอบครัว/องค์กรเอกชน/สถาบันศาสนา/สถานประกอบการ/สถาบันตาม ม.๑๒ แห่งพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติฯ ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท ฯลฯ

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
		<p>๔. ส่งเสริมให้คนไทยทุกคนได้รับโอกาสและมีการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่การศึกษาปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกสถานที่ทั้งสถานศึกษาของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันอื่น ๆ ที่จัดการศึกษา</p> <p>๕. ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มด้อยโอกาส และเด็กพิการอย่างทั่วถึง</p> <p>๖. เร่งแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ</p> <p>๗. ส่งเสริม สนับสนุน พ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กร/สถาบัน ตาม ม. ๑๒ แห่ง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและได้รับการสนับสนุนอย่างทั่วถึง</p>	
<p>๓. พัฒนา การอาชีวศึกษา</p>	<p>๑. การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาระดับต่าง ๆ มีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ</p> <p>๒. แรงงานมีความรู้ และสมรรถนะทางวิชาชีพเป็นไปตามมาตรฐาน</p> <p>๓. ประชากรกลุ่มอายุ ๑๕-๑๗ ปี ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ ๗๕ โดยมีสัดส่วนสายสามัญ : สายอาชีวศึกษา เท่ากับ ๕๐ : ๕๐</p>	<p>๑. ส่งเสริมภาพลักษณ์และการเรียนอาชีวศึกษาและการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอสอดคล้องกับความต้องการแรงงานของประเทศ ผู้จบการศึกษามีสมรรถนะสูง สามารถส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน</p> <p>๒. ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงและเทียบโอนการเรียนรู้อาชีวศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย</p> <p>๓. สนับสนุนส่งเสริมระบบแนะแนวอาชีวศึกษาให้เชื่อมโยงกับค่านิยมการทำงานและการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ</p> <p>๔. พัฒนามาตรฐานอาชีพ ระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ตลอดจนสมรรถนะและทักษะแรงงาน</p> <p>๕. ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นแกนหลักในการจัดการอาชีวศึกษารวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาลักษณะทวิภาคี และสหกิจศึกษาให้มากขึ้น</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ – สอศ. สป.ศธ. (สช.) สพฐ. สกศ. <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงแรงงาน ● กระทรวงอุตสาหกรรม ● สถานประกอบการ ● สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ● รัฐสภา ● อปท. ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท <p>ฯลฯ</p>

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
		๖. เร่งออกพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา ให้เป็นกลไกและเอื้ออำนวยต่อการ พัฒนาการอาชีวศึกษาให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ	
๔. พัฒนา การอุดม ศึกษา	<p>๑. สถาบันอุดมศึกษา ทุกแห่งเป็นสถาบันวิจัย และแหล่งผลิตบัณฑิต ที่มีคุณภาพสู่มาตรฐานสากลเป็นแหล่งพัฒนา และบริการวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง การ ค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนา องค์ความรู้และทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรม ตามจุดเน้นที่แตกต่าง กัน</p> <p>๒. ประชากรกลุ่มอายุ ๑๘- ๒๔ ปี ได้รับการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ร้อยละ ๓๗</p> <p>๓. ผู้จบปริญญาตรีศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้นไม่ น้อยกว่าร้อยละ ๓๐</p> <p>๔. สัดส่วนการมีส่วนร่วมจัด อุดมศึกษาของรัฐ : เอกชน เป็น ๗๐:๓๐</p>	<p>๑. เร่งรัด ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาสู่ระดับ สากล โดยเฉพาะสถาบันที่มีความ พร้อมให้เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำระดับโลก (World Class University) รวมทั้งเร่งรัดให้สถาบันอุดมศึกษา ทุกแห่งเป็นสถาบันเน้นการวิจัย และเป็นแหล่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ</p> <p>๒. ส่งเสริมสหกิจศึกษา การผลิตและการ พัฒนากำลังคนระดับอุดมศึกษาที่มี คุณภาพและสอดคล้องกับ ความ ต้องการของประเทศ โดยเฉพาะ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี</p> <p>๓. ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาคณาจารย์ และบุคลากรอุดมศึกษา ให้มีความรู้ ในระดับปริญญาเอกอย่างเพียงพอ กับ ความต้องการควบคู่กับการพัฒนางาน วิจัย และการสร้างองค์ความรู้ อย่าง ต่อเนื่อง</p> <p>๔. ส่งเสริมและขยายการมีส่วนร่วมการ จัดการอุดมศึกษาของเอกชน ทั้งด้าน ปริมาณและคุณภาพ</p> <p>๕. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษา เป็นสถาบันที่มีศักยภาพและเป็นศูนย์ บริการเครือข่ายทางวิชาการให้แก่ สถานศึกษาทุกระดับ/ประเภท ทั้งการ ศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การศึกษาเฉพาะทาง ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ การศึกษา นอกโรงเรียน และการศึกษาตาม อัจฉริยะ</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ - สกอ. สอศ. สกศ. <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงกลาโหม ● กระทรวงวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ● กระทรวงสาธารณสุข ● สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ● อปท. ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท ฯลฯ

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๕)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
<p>๕. พัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบ/นอกระบบเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย</p>	<p>๑. ประชาชนทุกคนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต</p> <p>๒. ประชากรที่พลาดโอกาสการศึกษาในระบบ ผู้พิการ ด้อยโอกาส และประชากรวัยแรงงาน (อายุ ๑๕-๕๙ ปี) ทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างน้อยในระดับการศึกษาภาคบังคับ และได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจ</p> <p>๓. ประชากรวัยสูงอายุตั้งแต่ ๖๐ ปี ขึ้นไป ทุกคนได้รับการศึกษาตามอัธยาศัย จากบริการของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p>	<p>๑. ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ/นอกระบบเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาและหน่วยงานของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน</p> <p>๒. เพิ่มปริมาณและคุณภาพของแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลายรวมทั้งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วให้มีคุณภาพ ศักยภาพรองรับความต้องการทางการศึกษาของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ</p> <p>๓. ให้มีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษานอกระบบ/นอกระบบเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ</p> <p>๔. พัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบ/นอกระบบเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ก้าวทันเทคโนโลยี สอดคล้องกับบริบท ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ</p> <p>๕. เร่งให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษานอกระบบเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เป็นกลไกและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ - สป.ศธ. (กศน.) <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ● กระทรวงกลาโหม ● กระทรวงเทคโนโลยีฯ ● กระทรวงพาณิชย์ ● กระทรวงมหาดไทย ● กระทรวงแรงงาน ● กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ● กระทรวงวัฒนธรรม ● กระทรวงสาธารณสุข ● กระทรวงอุตสาหกรรม ● สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา ● รัฐสภา ● อปท. ● ครอบครั้ว หน่วยงาน/องค์กร/สถาบัน ฯลฯ ตาม ม. ๑๒ ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท ฯลฯ
<p>๖. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเฉพาะทาง</p>	<p>๑. สถานศึกษาเฉพาะทางจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษาและนโยบายและมาตรฐานการศึกษาชาติ</p> <p>๒. ครู คณาจารย์ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีความก้าวหน้าในวิชาชีพในสัดส่วนที่สูงขึ้น</p>	<p>๑. ส่งเสริมสถานศึกษาเฉพาะทางให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน</p> <p>๒. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู คณาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะ สอดคล้องกับภาระหน้าที่ มีวิทยฐานะ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในวิชาชีพครู</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงกลาโหม ● กระทรวงเกษตรฯ ● กระทรวงคมนาคม ● กระทรวงเทคโนโลยีฯ ● กระทรวงมหาดไทย ● กระทรวงวัฒนธรรม ● กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ● กระทรวงสาธารณสุข ● สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ● บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
			<ul style="list-style-type: none"> ● กรุงเทพมหานคร ● สภากาชาดไทย <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ ● อปท. ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ ประเภท <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>
๗. พัฒนาการ ศึกษาเอกชน	<p>๑. เอกชนมีส่วนร่วม สนับสนุนและแบ่งเบา ภาระของรัฐในการ จัดการศึกษาให้กับ ผู้เรียนได้อย่างมี คุณภาพ บริหารงาน อย่างเป็นอิสระ และคล่องตัว</p> <p>๒. ผู้เรียนแต่ละระดับ/ ประเภทการศึกษามี สัดส่วนระหว่างรัฐและ เอกชนเท่ากับ ๗๐:๓๐ ทั้งระดับประเทศและ ท้องถิ่น</p>	<p>๑. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาของ เอกชน มีความรู้ ทักษะในการจัด การเรียนการสอน มีวิทยฐานะ สวัสดิการ และความมั่นคงในวิชาชีพ</p> <p>๒. ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาเอกชนให้ สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และมาตรฐาน รวมทั้งส่งเสริม สถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษา ระดับปริญญาให้สามารถดำเนิน กิจการได้โดยอิสระ มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ</p> <p>๓. เร่งรัดให้มีการออกกฎหมายการศึกษา เอกชนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ <ul style="list-style-type: none"> - สป.ศธ. (สช.) สกอ. สอศ. <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● องค์กรเอกชน ● สมาคม ● มูลนิธิ ● สำนักงานคณะ กรรมการกฤษฎีกา ● รัฐสภา ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ ประเภท <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>
๘. ส่งเสริม การจัด การศึกษา ขององค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	<p>๑. องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น มีศักยภาพ มีความพร้อม และ มีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาได้อย่างมี คุณภาพและมาตรฐาน</p> <p>๒. องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง มีการจัดสรรรายได้ เพื่อการศึกษา</p>	<p>๑. ส่งเสริมศักยภาพขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการจัดและสนับสนุน การจัดการศึกษาในรูปแบบที่ หลากหลาย มีคุณภาพและมาตรฐาน</p> <p>๒. พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มี ความรู้คู่คุณธรรม มีทักษะ และ ศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งส่งเสริมสวัสดิการ และความ ก้าวหน้าในวิชาชีพ</p> <p>๓. สร้างความตระหนักและเตรียม ความพร้อมทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ และบุคลากรให้กับท้องถิ่น ชุมชน</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ ● กระทรวงมหาดไทย ● อปท. <ul style="list-style-type: none"> - เทศบาล - กรุงเทพมหานคร - เมืองพัทยา - องค์กรบริหาร ส่วนจังหวัด - องค์กรบริหาร ส่วนตำบล

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
		สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา	หน่วยงานร่วม <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวง/กรมต่าง ๆ ● องค์กรเอกชน ● มูลนิธิ ● สมาคม ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>
๙. พัฒนาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้	<p>๑. ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมที่หลากหลายของท้องถิ่น</p> <p>๒. มีอัตราการเรียนต่อแต่ละระดับ/ประเภท และการมีงานทำในสัดส่วนสูงขึ้น</p> <p>๓. ประชาชนทุกคนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้รับการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิต และมีการดำรงอยู่ด้วยกันอย่างสมานฉันท์สันติวิธี</p> <p>๔. ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>๑. พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษาทุกระดับ/ประเภทให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความต้องการของท้องถิ่น</p> <p>๒. พัฒนาครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาหน่วยงานราชการ และครูอัตราจ้างให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และความก้าวหน้าในอาชีพ และมีจำนวนเพียงพอต่อการจัดการศึกษาในทุกระดับ/ประเภท</p> <p>๓. เสริมสร้างขวัญและกำลังใจของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งด้านสวัสดิการ การป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน</p> <p>๔. ส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน และประสิทธิภาพ</p> <p>๕. จัดและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้กับประชาชนที่บูรณาการระหว่างวิชาสามัญ วิชาชีพ และศาสนา</p> <p>๖. พัฒนาโครงสร้างด้านการบริหารจัดการให้มีเอกภาพสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่น</p>	หน่วยงานหลัก <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ <ul style="list-style-type: none"> - สพฐ. สอศ. สกอ. สป.ศธ. (กศน./สช.) สกศ. หน่วยงานร่วม <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงวัฒนธรรม ● สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ● สถาบันศาสนา ● อปท. ● ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ● องค์กรชุมชน ● สมาคม ● มูลนิธิ ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
<p>๑๐. พัฒนา การจัด การศึกษา ในพื้นที่ ประสบ ภาวะวิกฤติ และภัย พิบัติ</p>	<p>๑. หลักสูตรทุกระดับและ ประเภทได้รับการ พัฒนาที่สอดคล้องกับ ภาวะวิกฤติและภัย พิบัติทางด้านธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและ เทคโนโลยี</p> <p>๒. หน่วยงาน และ สถานศึกษามีการจัดทำ แผน/แนวทางการ ป้องกันภัยพิบัติอันเกิด จากภัยธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม</p>	<p>๑. พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ทุกระดับและประเภทให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงวิกฤติการณ์และ ภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจสังคม การเมืองการปกครอง และเทคโนโลยี</p> <p>๒. เร่งรัดและส่งเสริมให้มีการจัดทำแผน/ แนวทาง ชักซ้อมและเตรียมการป้องกัน ภัยพิบัติอันเกิดจากธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะพื้นที่ที่มี ความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อ การจัดการศึกษา</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ <ul style="list-style-type: none"> - สป.ศธ. สพฐ. สอศ. สกอ. สกศ. - สถานศึกษา <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● อบท. ● หน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้อง ● องค์กรชุมชน ● องค์กรเอกชน ● องค์กรวิชาชีพ ● สถานประกอบการ ● สถาบันศาสนา ● สถาบันสังคมอื่น ● มูลนิธิ ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ ประเภท <p>ฯลฯ</p>
<p>๑๑. ผลิตและ พัฒนาครู คณาจารย์ และ บุคลากร ทางการศึกษา ให้เป็นครูดี ครูเก่ง และครู คุณธรรม</p>	<p>๑. สถาบันผลิตครู คณาจารย์และบุคลากร ทางการศึกษาได้รับการ พัฒนาและฟื้นฟูให้มี ศักยภาพในการผลิตครู ที่เข้มข้นอย่างน้อย ภูมิภาคละ ๑ แห่ง</p> <p>๒. ครู คณาจารย์ทุกคนมีจิต วิญญาณความเป็นครู มี ความตระหนักในวิชาชีพ มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถและทักษะ ตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญและสอดคล้อง กับสภาพและบริบทของ สถานศึกษาและความ</p>	<p>๑. เร่งรัดพัฒนาฟื้นฟูและยกระดับสถาบัน ผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการ ศึกษาให้มีความสามารถ ศักยภาพที่ เข้มข้นในการผลิตและพัฒนาครูอย่าง มีคุณภาพและประสิทธิภาพทั้งใน ส่วนกลางและภูมิภาค</p> <p>๒. ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และ บุคลากรทางการศึกษาให้ได้คนเก่ง คนดี มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความตระหนักในวิชาชีพครูและ มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพในฐานะ ที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง</p> <p>๓. ปรับปรุงหลักสูตรการผลิตและพัฒนา ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการ ศึกษาเพื่อให้ได้ผู้มีความรู้และความ ตระหนักในวิชาชีพครู มีประสบการณ์ ในการฝึกภาคปฏิบัติ เช่น โครงการ ครูสหกิจศึกษา เป็นต้น</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ <ul style="list-style-type: none"> - สป.ศธ. (กศน./สช./ สำนักงาน ก.ค.ศ./ สคบศ.) สพฐ. สอศ. สกอ. สกศ. คุรุสภา สกสศ. <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงาน ก.พ. ● สำนักงาน ก.พ.ร. ● สำนักงานประมาณ ● สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
	<p>ต้องการของประเทศ</p> <p>๓. มีครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาในปริมาณที่เพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพโดยเฉพาะในสาขาที่ขาดแคลนในทุกกระดับ/ประเภท</p>	<p>๔. เร่งรัดพัฒนาครูที่สอนไม่ตรงวุฒิและสาขาวิชาที่สอนให้มีความรู้ ความสามารถสอดคล้องกับสาขาวิชาที่สอน รวมทั้งจัดระบบการพัฒนาครูโรงเรียนขนาดเล็กในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการนิเทศ อบรมครูภายในสถานศึกษา โดยมีสถาบันผลิตครูในท้องถิ่นเป็นแม่ข่ายและพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา แนะนำอย่างต่อเนื่อง</p> <p>๕. เร่งรัดให้มีครูเพียงพอต่อความต้องการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ</p> <p>๖. เร่งรัดให้มีการขยายการเกษียณอายุราชการของครูที่มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการสอนโดยเฉพาะสาขาวิชาขาดแคลนเป็น ๖๕ ปี รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงและถ่ายทอดความรู้ของครูอาวุโสและครูที่เกษียณอายุราชการที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะการสอนแก่ครูบรรจุใหม่ และครูประจำการ</p> <p>๗. ส่งเสริมให้หน่วยงานการศึกษามีการระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน/ท้องถิ่น เพื่อสร้างแนวร่วมเครือข่ายการพัฒนาและคลังความรู้ผู้เรียนในรูปแบบและวิธีการต่างๆ</p> <p>๘. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการฝึกอบรมครู ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษาทั้งในและต่างประเทศในทุกกระดับ/ประเภทการศึกษา</p> <p>๙. สร้างเอกภาพและระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษา</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● คณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) ● อปท. ● กรุงเทพมหานคร ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท <p style="text-align: right;">ฯลฯ</p>

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
<p>๑๒. พัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และ วัฒนธรรม การดำรง ชีวิตใน บริบทของ สิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน</p>	<p>๑. ผู้เรียนทุกคนมีคุณธรรม พื้นฐาน ๔ ประการ มีการพัฒนาความรู้ ความคิด วิचारณญาณ รู้จักประมาณ มีเหตุผล มีความรักชาติ มีความสมานฉันท์ สันติวิธี และ วิถีประชาธิปไตย เป็นพลเมืองไทยและ พลโลกที่มีคุณภาพ</p> <p>๒. ครู คณาจารย์ บุคลากร ทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้มีส่วน เกี่ยวข้องได้รับความรู้ และการพัฒนาให้เป็น ผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และประพฤติตนตาม จรรยาบรรณวิชาชีพ</p>	<p>๑. พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในทุก ระดับและประเภทการศึกษา ทั้งการ ศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ใช้ คุณธรรมนำความรู้ให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม คนเก่ง และคนมีความสุข สามารถบูรณาการการเรียนรู้กับวิถี ชีวิตอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ</p> <p>๒. จัดกระบวนการเรียนการสอนในทุก ระดับ และประเภทการศึกษา โดย บูรณาการในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงรวมทั้งการรักษาภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยม ของความเป็นไทยไว้ในหลักสูตร หรือรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไป ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมี คุณภาพและประสิทธิภาพ</p> <p>๓. ส่งเสริมและพัฒนาครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และประพฤติตนตาม จรรยาบรรณของวิชาชีพ</p> <p>๔. ยกย่องและส่งเสริมบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการ สื่อมวลชน และสถาบันสังคมอื่น ให้มีความตระหนัก และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนและประชาชน</p> <p>๕. ส่งเสริมและสนับสนุนวัฒนธรรม ประชาธิปไตย การเสริมสร้างสมานฉันท์ และการทำงานเป็นทีม</p> <p>๖. สร้างเครือข่ายการพัฒนาคุณธรรม นำความรู้ในทุกเขตพื้นที่ โดยเชื่อมโยง บ้าน วัด โรงเรียน</p> <p>๗. ส่งเสริม สนับสนุนการผลิตสื่อประเภท ต่าง ๆ ที่มีสาระในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรง ชีวิต</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ - สป.ศธ. สพฐ. สอศ. สกอ. สกศ. ● กระทรวงวัฒนธรรม ● สำนักงานพระพุทธ ศาสนาแห่งชาติ ● สถาบันศาสนา <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สำนักนายกรัฐมนตรี ● กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา ● กระทรวงการพัฒนา สังคมฯ ● กระทรวงเกษตรฯ ● กระทรวงมหาดไทย ● กระทรวงแรงงาน ● กระทรวงสาธารณสุข ● สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ● สำนักงานทรัพย์สิน ส่วนพระมหากษัตริย์ ● อปท. ● ศูนย์พัฒนาคุณธรรม ● สำนักงานเสริมสร้าง สุขภาพแห่งชาติ ● ครอบครัว/หน่วยงาน องค์กร/สถาบันตาม ม. ๑๒ ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ ประเภท ฯลฯ

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
<p>๑๓. เพิ่ม ประสิทธิภาพ การบริหาร จัดการ การจัดสรร และระดม ทรัพยากร เพื่อ การศึกษา</p>	<p>๑. มีการบริหารจัดการ หรือการใช้ทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพ มากขึ้น ๒. รัฐจัดสรรงบประมาณ เพื่อการศึกษาให้ เพียงพอกับ การพัฒนาการศึกษา ตามความเหมาะสม จำเป็นและความพร้อม ของหน่วยงาน ๓. ทุกภาคส่วนของสังคม มีส่วนร่วมในการระดม และสนับสนุนทรัพยากร เพื่อการศึกษา</p>	<p>๑. พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการ งบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ การจัดสรร การใช้จ่าย และการติดตาม ประเมินผลให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพสอดคล้องกับการ จัดการศึกษาในแต่ละระดับ/ประเภท ๒. จัดเงินอุดหนุนรายบุคคลเพื่อการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้เพียงพอกับการพัฒนา คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ๓. จัดให้มีกองทุนเพื่อการศึกษาสำหรับ เด็กยากไร้ ด้อยโอกาส พิการและ ทุพพลภาพ รวมทั้งพัฒนากองทุนกู้ยืม ระดับอุดมศึกษาให้เพียงพอ ๔. ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการระดมเงินรายได้และการจัดเก็บ ภาษีมาใช้จัดการศึกษา ๕. สร้างแรงจูงใจอย่างเพียงพอให้บุคคล เอกชน สถานประกอบการ สถานศึกษา เอกชน และสถาบันสังคมอื่นเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดและสนับสนุน การศึกษา ๖. ส่งเสริมบุคคล ครอบครั้ว ชุมชน องค์กร ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษา บริจาค ทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่ สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความ เหมาะสมและความจำเป็น</p>	<p>หน่วยงานหลัก ● กระทรวงศึกษาธิการ - สป.ศธ. สพฐ. สกอ. สอศ. สกศ. ● กระทรวงการคลัง ● สำนักงบประมาณ หน่วยงานร่วม ● อปท. ● หน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้อง ● องค์กรชุมชน ● องค์กรเอกชน ● องค์กรวิชาชีพ ● สถานประกอบการ ● สถาบันศาสนา ● สถาบันสังคมอื่น ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ ประเภท ฯลฯ</p>
<p>๑๔. การพัฒนา วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี เพื่อการพัฒนา ประเทศ และเพิ่ม</p>	<p>๑. มีการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียน การสอน หน่วยการเรียนรู้ สื่อวัสดุการเรียน วิทยาศาสตร์ อย่างพอเพียงและ เหมาะสมเพิ่มขึ้น</p>	<p>๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเน้น กระบวนการเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์ สามารถ นำความรู้ ความเข้าใจ และใช้ศักยภาพ ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อ ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้</p>	<p>หน่วยงานหลัก ● กระทรวงศึกษาธิการ - สสวท. สป.ศธ. สพฐ. สกอ. สอศ. สกศ. หน่วยงานร่วม ● กระทรวงเทคโนโลยีฯ ● กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ</p>

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
ศักยภาพการแข่งขันกับนานาประเทศ	<p>๒. คนไทยทุกคนมีความรู้ ความคิด ทักษะ มีเหตุผล และมี ความใฝ่รู้ด้าน วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี</p> <p>๓. ผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรด้าน วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีใน ปริมาณที่สอดคล้องกับ ความต้องการและได้รับการ พัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อประโยชน์ ต่อการจัดการเรียน การสอนอย่างมีคุณภาพ อย่างต่อเนื่อง</p> <p>๔. มีการผลิตและพัฒนา กำลังคนด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสัดส่วน สูงขึ้น</p> <p>๕. ผลการประเมินและ ทดสอบความรู้ ความสามารถทาง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทั้งใน ระดับประเทศและ นานาชาติ ได้มาตรฐาน และมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น</p>	<p>๒. เร่งรัดให้มีการเรียนการสอนวิชา วิทยาศาสตร์และใช้เทคโนโลยีอย่าง เข้มขันในทุกระดับและประเภทการศึกษา เพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพเป็นฐาน การพัฒนาและความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ</p> <p>๓. ผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และผลิตและพัฒนา นักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปริมาณ เพียงพอในการสร้างความรู้และนวัตกรรม บนฐานภูมิปัญญาไทย</p> <p>๔. ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาครู บุคลากร ทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ ในด้านการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง</p> <p>๕. ส่งเสริมสนับสนุนผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ได้รับการ พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตั้งแต่ เยาววัยอย่างต่อเนื่อง</p> <p>๖. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อ สร้างความตระหนักทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีให้แก่เด็ก เยาวชนและ ประชาชนทั่วไป เพื่อพัฒนาสังคมไทย ไปสู่สังคมวิทยาศาสตร์ในอนาคต</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงอุตสาหกรรม ● สำนักงานพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ● สำนักงานคณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ ประเภท <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>
๑๕. พัฒนา เทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อ การศึกษา	<p>มีการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อการพัฒนา คุณภาพ ประสิทธิภาพ และ เพิ่มโอกาสทางการศึกษา ในทุกระดับ/ประเภท การศึกษาในสัดส่วนสูงขึ้น</p>	<p>๑. เร่งรัดการจัดตั้งหน่วยงานกลางด้าน เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ พิจารณาเสนอนโยบาย แผนส่งเสริม และประสานการวิจัย การพัฒนาและ การใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพ และประสิทธิภาพของการผลิตและ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงเทคโนโลยีฯ ● กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ● สำนักงานพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
		<p>๒. มีการระดมทรัพยากรและการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา</p> <p>๓. กระจายโอกาสการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งสื่อสารมวลชนทุกรูปแบบไปสู่ผู้เรียนทุกระดับ และประชาชนทุกเพศวัย อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ</p>	<p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ <ul style="list-style-type: none"> - สสวท. สป.ศธ. สพฐ. สกอ. สอศ. สกศ. ● สำนักงาน ก.พ. ● สำนักงาน ก.พ.ร. ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท <p>ฯลฯ</p>
<p>๑๖. พัฒนาการศึกษเพื่อส่งเสริมระบบทรัพย์สินทางปัญญา</p>	<p>๑. มีการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนา ระบบทรัพย์สินทางปัญญาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอุดมศึกษา และการอาชีวศึกษา</p> <p>๒. มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ/ประเภทให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างสรรค์ อนุรักษ์ คัดลอก และบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาทั้งระบบ</p> <p>๓. องค์กร หน่วยงาน และสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ อนุรักษ์ คัดลอก และบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาทั้งระบบ ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐ</p>	<p>๑. พัฒนาหลักสูตรทุกระดับ/ประเภท การศึกษาที่บูรณาการเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเป็นฐานของการพัฒนาประเทศ และการนำประเทศเข้าสู่สังคม-เศรษฐกิจฐานความรู้</p> <p>๒. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ/ประเภทให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน เพื่อการสร้างสรรค์ อนุรักษ์ คัดลอก และบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาทั้งระบบ</p> <p>๓. ส่งเสริม สนับสนุนองค์กร หน่วยงาน และสถาบันที่จัดการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ อนุรักษ์ คัดลอก และบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาทั้งระบบได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐ</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ <ul style="list-style-type: none"> - สกศ. สป.ศธ. สพฐ. สอศ. สกอ. สศบศ. <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงกลาโหม ● กระทรวงเกษตรฯ ● กระทรวงคมนาคม ● กระทรวงเทคโนโลยีฯ ● กระทรวงพาณิชย์ <ul style="list-style-type: none"> - กรมทรัพย์สินทางปัญญา ● กระทรวงมหาดไทย ● กระทรวงแรงงาน ● กระทรวงวัฒนธรรม ● กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ● กระทรวงสาธารณสุข ● กระทรวงอุตสาหกรรม ● สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ● บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด ● กรุงเทพมหานคร ● สภากาชาดไทย ● สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์ฯ ● สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
			<ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ● สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ● สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ● ศาลทรัพย์สินทางปัญญา ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>
<p>๑๗. ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา</p>	<p>๑. มีการวิจัยและพัฒนาที่มีคุณภาพทั้งเพื่อการพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษา</p> <p>๒. ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแต่ละระดับ</p> <p>๓. มีบุคลากรเพื่อการวิจัยและพัฒนาที่มีคุณภาพและมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และมีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐</p> <p>๔. มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาการวิจัยและพัฒนาการศึกษาและจัดสรรเงินเพื่อการวิจัยอย่างเพียงพอ</p>	<p>๑. ส่งเสริมและสนับสนุนครู คณาจารย์ ในทุกระดับ/ประเภทการศึกษา ดำเนินการวิจัยและมีศักยภาพในการวิจัยและพัฒนา</p> <p>๒. ส่งเสริมให้การวิจัยและพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับ/ประเภทการศึกษารวมทั้งการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ</p> <p>๓. ส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนานักวิจัยและบุคลากรด้านวิจัยทางการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ</p> <p>๔. จัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาาระบบการศึกษาเพื่อเป็นองค์กรกลางในการศึกษาวิจัยและพัฒนาการศึกษา</p> <p>๕. จัดสรร ระดมทรัพยากรและจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาด้านวิจัยและพัฒนาการศึกษา</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ <ul style="list-style-type: none"> - สกศ. สกอ. สพฐ. - สอศ. สป.ศธ. <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงาน ก.พ. ● สำนักงาน ก.พ.ร. ● สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ● สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ● สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ● สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ● องค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
๑๘. พัฒนา ความ ร่วมมือ ระหว่าง ประเทศ	<p>๑. การศึกษาไทยได้รับการยอมรับจากองค์กรนานาชาติทั้งระดับภูมิภาคและระดับสากล</p> <p>๒. องค์กร สถาบัน การศึกษา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานานาชาติเพิ่มขึ้น</p> <p>๓. ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคในสาขาที่มีศักยภาพ ความพร้อม</p>	<p>๑. ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศต่าง ๆ รวมทั้งความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ ทั้งระดับภูมิภาคและระดับสากล</p> <p>๒. ส่งเสริมสนับสนุนองค์กรและสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์เครือข่ายการศึกษาของประเทศ ทั้งในระดับประเทศเพื่อนบ้านและ/หรือระดับภูมิภาค</p> <p>๓. ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างประเทศด้านภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากล</p> <p>๔. พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล</p> <p>๕. ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะ และมีบทบาทด้านการศึกษาในองค์กรระหว่างประเทศ</p> <p>๖. มีมาตรการทั้งเชิงรับและรุกเพื่อการเปิดเสรีทางการค้าและบริการด้านการศึกษา โดยเฉพาะในระดับทวิภาคี</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ <ul style="list-style-type: none"> - สป.ศธ. (กศน./ สช.) สพฐ. สอศ. สกอ. สกศ. <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงการต่างประเทศ ● องค์กรระหว่างประเทศ ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท <p>ฯลฯ</p>
๑๙. พัฒนา กฎหมาย การศึกษา	<p>๑. องค์กร หน่วยงาน การศึกษาและสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในสาระของกฎหมายและสามารถปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง</p> <p>๒. มีการออกกฎกระทรวงฯ กฎ ระเบียบ ฯลฯ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p>๑. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ รวมทั้งกฎหมายกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง</p> <p>๒. พัฒนาและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการศึกษาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย</p> <p>๓. พัฒนาศูนย์กลางด้านกฎหมายและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถ และพัฒนาวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กระทรวงศึกษาธิการ <ul style="list-style-type: none"> - สป.ศธ. สกศ. <p>หน่วยงานร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ● รัฐสภา ● สื่อมวลชนทุกระดับ/ประเภท <p>ฯลฯ</p>

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๕๔)	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
	<p>อย่างครบถ้วน และมี การพัฒนาปรับปรุง แก้ไขให้สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญแห่งราช อาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และเหมาะสมกับการ เปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคม</p> <p>๓. มุ่งมั่นความรู้เพื่อ ปรับปรุงทิศทางของ กฎหมายการศึกษาให้ สอดคล้องเหมาะสม กับการพัฒนาทาง เศรษฐกิจและสังคม</p> <p>๔. บุคลากรด้านกฎหมาย ได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ ในด้านกฎหมาย การศึกษา</p>		

๖.๗ บทบาทขององค์กรและสถาบัน

เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาตามกรอบทิศทางที่กำหนดประสบผลสำเร็จ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและความรับผิดชอบในการดำเนินการของสถาบัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับในฐานะที่การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน ทุกภาคส่วน และทุกคน ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จึงกำหนดบทบาทขององค์กรและสถาบันต่าง ๆ นอกเหนือจากความรับผิดชอบตามกรอบยุทธศาสตร์และการดำเนินงานข้างต้น ดังนี้

๖.๗.๑ ครอบครัว

(๑) น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตหาความรู้ และเพิ่มพูนทักษะในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานในครอบครัวในฐานะที่เป็น “ครูคนแรก” และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน เด็ก และเยาวชน

(๒) ปลุกฝังนิสัยใฝ่รู้รักการอ่าน ความตระหนักในความสำคัญของการเรียนรู้แก่บุตรหลาน ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ/นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(๓) สนับสนุน ส่งเสริมและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งที่จัดเองหรือจัดโดยรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้การศึกษาเข้าถึงและตอบสนองความต้องการของ บุตรหลานอย่างมีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพ

๖.๗.๒ สถานศึกษา

(๑) ศึกษา ทำความเข้าใจ จัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับกรอบ ทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน

(๒) พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ค้นหาศักยภาพเด็กและ พัฒนาให้สอดคล้องกับความสามารถและความถนัด พัฒนาเด็กที่มีอัจฉริยภาพสู่ความเป็นเลิศ ขณะเดียวกัน ให้การช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส พิจารณา ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

(๓) ปลุกฝังและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดแก่ผู้เรียน เยาวชน และประชาชน อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต

(๔) พัฒนาและจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ทักษะพื้นฐานเข้มแข็ง ทั้งด้านทักษะชีวิต ทักษะพื้นฐาน วัฒนธรรม ภูมิปัญญา พร้อมต่อการประกอบอาชีพและสอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดแรงงาน

(๕) ส่งเสริมและพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้มีวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน

(๖) บริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน สถาบันศาสนา และทุกภาคส่วนของสังคม รวมทั้งระดมทรัพยากรและ สรรพกำลังทางการศึกษาที่มีอยู่ในท้องถิ่น

๖.๗.๓ เขตพื้นที่การศึกษา

(๑) จัดทำแผนกลยุทธ์ของเขตพื้นที่การศึกษาภายใต้กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง

(๒) ส่งเสริมสนับสนุนความเป็นอิสระของสถานศึกษาในการบริหารจัดการตนเองตาม หลักการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน และสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมที่ จัดการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดการนำกรอบทิศทางฯ ไปสู่การปฏิบัติตามภารกิจอย่างเป็นรูปธรรม

(๓) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานการศึกษาให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ

(๔) ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง ภาครัฐและเอกชน ค้นหาและให้การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส พิจารณา ให้ได้รับบริการการศึกษา อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

๖.๗.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๑) จัดทำแผนกลยุทธ์/แผนพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง

(๒) ส่งเสริมสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งด้านบุคลากร วิชาการ งบประมาณ อาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์

(๓) ร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ค้นหาและให้การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส พิจารณ ให้ได้รับบริการการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

๖.๗.๕ สถาบันทางสังคม

สถาบันทางสังคม ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล มูลนิธิ ฯลฯ

(๑) จัดและให้ความตระหนัก สนับสนุนส่งเสริม และหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้ผู้เรียนและประชาชนมีความรู้ คุณธรรม มีความสามารถ และมีทักษะ ทั้งวิชาสามัญและอาชีพ

(๒) ร่วมระดมสรรพกำลังเพื่อการศึกษาของหน่วยงาน สถานศึกษาทั้งด้านภูมิปัญญา เงิน/ งบประมาณ อาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ ให้เกิดการนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ

(๓) ร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ค้นหาและให้การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส พิจารณ ให้ได้รับบริการการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

๖.๗.๖ ราชการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ได้แก่ ส่วนราชการในกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง กรมอื่นที่จัดการศึกษา รวมทั้งองค์กรอิสระ/ในกำกับรัฐที่เกี่ยวข้อง

(๑) จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาตามภารกิจที่สอดคล้องกับกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินโยบายของรัฐ กฎหมายการศึกษา และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๒) จัดทำข้อเสนอนโยบาย สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้เพียงพอ รวมทั้งส่งเสริมความเป็นอิสระในการบริหารจัดการตนเองของเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๓) ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙)

(๔) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาในทุกระดับ/ประเภท

๖.๗.๗ สื่อมวลชน

(๑) กระตุ้น ส่งเสริม เผยแพร่และประชาสัมพันธ์การศึกษาให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับ ให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ/นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๒) ผลิตและพัฒนาสาระรายการและสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับประชาชน ตามช่วงวัย โดยตระหนักและคำนึงถึงความรู้ วิธีชีวิต คุณธรรม จริยธรรม ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม วิถีประชาธิปไตย ภายใต้การปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(๓) สนับสนุน ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้สถาบัน/หน่วยงานการศึกษา ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การศึกษาให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม เพศ วัย และระดับ

๖.๘ การนำกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาสู่การปฏิบัติ

เพื่อเป็นการส่งเสริมการนำแผนการศึกษาแห่งชาติ และกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) สู่การปฏิบัติ จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ไว้ดังนี้

๖.๘.๑ ประชุมปฏิบัติการเพื่อประสานแผนการดำเนินงานร่วมกันขององค์กรหลัก/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)

๖.๘.๒ องค์กรหลัก/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแต่ละระดับ/ประเภท ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)

๖.๘.๓ สถานศึกษาแต่ละระดับ/ประเภทนำไปจัดทำแผนปฏิบัติการในแต่ละปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแต่ละระดับ/ประเภท

๖.๘.๔ จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงาน/โครงการตามที่กำหนดในแผนปฏิบัติการประจำปี อย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อการดำเนินงาน/โครงการให้บรรลุเป้าหมาย

๖.๘.๕ ดำเนินงานตามบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบขององค์กรและสถาบันต่างๆ ในการจัดการศึกษา และสนับสนุนการศึกษา ทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวยุทธศาสตร์ศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันทางสังคม ราชการในส่วนกลาง และสื่อมวลชน เป็นต้น

๖.๘.๖ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา แก่หน่วยงาน สถานศึกษา สถาบันทางสังคมและการเมือง ตลอดจนประชาชนทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

๖.๘.๗ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจประสานการนำแผนการศึกษาแห่งชาติ สู่การปฏิบัติ

๖.๘.๘ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวมเป็นระยะๆ ทั้งการประเมินผลผลิตการจัดการศึกษาและกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการปรับปรุง และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. ๖ เดือนแห่งการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษารวมพลังปัญญา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๙.

----- . เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้. ครั้งที่ ๒/๒๕๕๙ วันพุธที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๙.

----- . แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างสันติสุข. กรุงเทพฯ : บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๘.

----- . พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๖ และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๕๖.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๘. www.onep.go.th

กระทรวงสาธารณสุข. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. รายงานการสาธารณสุขไทย ๒๕๕๔-๒๕๕๗. กระทรวงสาธารณสุข www.moph.go.th/ops/health_48/.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. หนังสือขอความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง การติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษามาตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๕. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินต์ติ้ง, ๒๕๕๙.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. มาตรฐานอาชีพ/มาตรฐานสมรรถนะ. ๒๕๕๙.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานเบื้องต้น การเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย. ธันวาคม ๒๕๕๙ (เอกสารอัดสำเนา)

..... แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) กรุงเทพฯ : บริษัทฟริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๘.

----- . บทบาทไทยในความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๙.

----- . ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาไทย (Roadmap) พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๑. กรุงเทพฯ : บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๙.

- . รายงานการวิจัยประเมินผลการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษา ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ : หจก. วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, ๒๕๔๙.
- . รายงานการสังเคราะห์ผลการติดตามและประเมินการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๙.
- . รายงานสถานะการศึกษาไทย ปี ๒๕๔๗/๒๕๔๘ รากเหง้าของปัญหาและแนวทางแก้ไข. กรุงเทพฯ : หจก. วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, ๒๕๔๙.
- . รายงานการติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๙.
- . รายงานการติดตามและประเมินความก้าวหน้าการปฏิรูปการศึกษาด้านการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๔๙.
- . รายงานการติดตามและประเมินความก้าวหน้าการปฏิรูปการศึกษาด้านการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๔๙.
- . (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เอกสารอัดสำเนา), ๒๕๔๙.
- . ผลการประเมินการปฏิรูปการศึกษาและประเด็นสำคัญเพื่อดำเนินการต่อไป. (เอกสารอัดสำเนา), ๒๕๔๙.
- . ข้อเสนอความต้องการอัตรากำลังและงบประมาณครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. เสนอต่อคณะรัฐมนตรี, กันยายน ๒๕๔๙.
- . การจัดการศึกษาเฉพาะทางในประเทศไทย ปี ๒๕๔๖. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๙.
- . นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาชีพการศึกษา เพื่อพัฒนาสมรรถนะการศึกษาไทย (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔), ๒๕๕๐.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ตัวชี้วัดที่สำคัญด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ และครัวเรือน พ.ศ. ๒๕๔๘.
www.nso.go.th
- สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา. รายงานการวิจัย เรื่อง ผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทย ใน ๕ ปีข้างหน้า. กันยายน, ๒๕๔๙. (เอกสารอัดสำเนา)
- เชาวเลิศ เลิศขโลฬาร. การศึกษาผลการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๕๙) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๕๙) ในประเด็นเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. เอกสารประกอบการประชุม, ๒๕๔๙.
- นงราม เศรษฐพานิช. ผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๕๙) ประเด็นทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา. เอกสารประกอบการประชุม, ๒๕๔๙.

นโยบายรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี. การแถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ด้านการศึกษา เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

ปราโมทย์ ประสาทกุล. การเปลี่ยนแปลงประชากรไทยกับการศึกษา. กันยายน, ๒๕๕๙. (เอกสารอัดสำเนา)
ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด. วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของไทยปัจจุบันและอนาคตที่มีผลต่อ
การศึกษา. กันยายน, ๒๕๕๙. (เอกสารอัดสำเนา)

----- . การพัฒนาความสามารถทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศไทย. กันยายน, ๒๕๕๙.
(เอกสารอัดสำเนา)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐.

สุวรรณีย์ คำมั่น. สังคมไทยปัจจุบันและอนาคต. กันยายน, ๒๕๕๙. (เอกสารอัดสำเนา)

----- . เศรษฐกิจไทยปัจจุบันและอนาคตที่มีผลต่อการศึกษา. กันยายน, ๒๕๕๙. (เอกสารอัดสำเนา)

สุมน อมรวิวัฒน์. บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปก
เจริญผล, ๒๕๕๙.

คณะกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจจัดทำกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔)

๑. นายถุณพงษ์ กิรติกร	ที่ปรึกษา
๒. นายพนม พงษ์ไพบูลย์	ที่ปรึกษา
๓. ศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอาน	ที่ปรึกษา
๔. นายวิชัย ตันศิริ	ที่ปรึกษา
๕. นางสาวสุรี จุติกุล	ที่ปรึกษา
๖. เลขาธิการสภาการศึกษา	ที่ปรึกษา
๗. นายสุวัฒน์ เงินฉ่ำ	ประธานอนุกรรมการ
๘. รองเลขาธิการสภาการศึกษา (นางสิริพร บุญญานันต์)	รองประธานอนุกรรมการ
๙. นายเกียรติชัย พงษ์พาณิชย์	อนุกรรมการ
๑๐. นายทองอยู่ แก้วไทรฮะ	อนุกรรมการ
๑๑. นายนิพนธ์ สุรพงษ์รักเจริญ	อนุกรรมการ
๑๒. รองศาสตราจารย์อุทัย บุญประเสริฐ	อนุกรรมการ
๑๓. นางนงราม เศรษฐพานิช	อนุกรรมการ
๑๔. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๑๕. ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	อนุกรรมการ
๑๖. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	อนุกรรมการ
๑๗. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	อนุกรรมการ
๑๘. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	อนุกรรมการ
๑๙. ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา สกศ.	อนุกรรมการ
๒๐. ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สกศ.	อนุกรรมการ
๒๑. ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สกศ.	อนุกรรมการ
๒๒. ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สกศ.	อนุกรรมการ
๒๓. ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สกศ.	อนุกรรมการ
๒๔. หัวหน้ากลุ่มนโยบายและแผนการศึกษามหภาค สกศ.	อนุกรรมการและเลขานุการ
๒๕. เจ้าหน้าที่กลุ่มนโยบายและแผนการศึกษามหภาค สกศ.	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่ของคณะกรรมการ

- จัดทำกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช่หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป